

Gipuzkoa irudikatuz

Lehenengo emaitzak

Zehar+
ikerketa taldea

Gi | 20
30

Gipuzkoa
irudikatuz

Gipuzkoa irudikatuz

Ikuspegi partekatu baterako laborategiaren lehenengo emaitzak

Zehar+

ikerketa taldea

Idazketa taldea:

Antonio Casado da Rocha

Ekai Txapartegi Zumeta

Ion Arrieta Valero

Lucia Pérez Prat

Luke Goñi Martinez

Maidar Zilbeti Perez

Uxue Zugaza Goyenechea

Hitzaurrea:

Fernando Tapia Alberdi

Agustin Erkiza Olaizola

Epilogo:

Iñaki Zabaleta Gorrotxategi

Ekarpenak:

Ana Isabel Vergara Iraeta

Andere Ormazabal Gaston

Cristina Peña Rodriguez

Elizabeth Pérez Izagirre

Igor Ahedo Gurrutxaga

Igor Alvarez Echeverria

Imanol Telleria Herrera

Izaro Gorostidi Vidaurrezaga

Jon Umerez Urrezola

Juana Goizueta Vertiz

Libe Galdos Urbizu

Lidia Caño Perez

Luismi Uharte Pozas

Margaret Louise Bullen

Maitane Arnoso Martinez

Mikel Torres Aldave

Miriam Ureta Garcia

Omar García Zabaleta Xabier

Barandiaran Fernandez

Luken Carbayeda Urruzola

Megatrend Cards:

© Sitra Innovation Fund 2023

Argazkia:

UPV/EHUko Komunikazio Bulegoa

Gipuzkoa irudikatuz

Ikuspegi partekatu baterako laborategiaren lehenengo emaitzak

ISBN 978-84-09-53857-7

Aitortu-Partekatu berdin 4.0 Nazioartekoa (CC BY-SA 4.0)

Honakoak egin ditzakezu:

Partekatu — partekatu, kopiatu eta birbanatu edozein bitarteko edo formatutan

Moldatu — nahasi, eraldatu eta horretan oinarrituz sortu edozein xedetarako, baita merkataritza-xedetarako ere.

Lizentzia-emaileak ezin ditu askatasun horiek atzera bota, lizentziako baldintzak betetzen dituzun bitartean.

Honako baldintzen arabera:

Aitortu — Aitortza egokia egin behar duzu, lizentziaren esteka eman behar duzu eta aldaketak egin diren adierazibehar duzu. Zentzuzko edozein modutan egin dezakezu hori, baina ez duzu aditzera eman behar lizentzia-emaileak zu edo zure erabilera onesten duenik.

Partekatu berdin — Materiala nahasten, eraldatzen eta horretan oinarrituz sortzen baduzu, jatorrizkoaren lizentzia berarekin banatu beharko dituzu zure ekarpenak.

Ez dago murrizketa gehigarririk — Ezin duzu lege-baldintzarik edo neurri teknologikorik aplikatu, baldin eta lizentziak baimentzen duen zerbait legez murrizten badiete gainerakoei.

Laburpen honek ez du lizentzia ordezkatzen.

BOOKTEGI AKADEMIA

Booktegiak testu akademikoak argitaratzen ditu formatu elektronikoan **BOOKTEGI AKADEMIA** atalean. Argitalpen ofizialak dira, ISBNekin, eta booktegi.eus-en daude eskuragai. Izaera akademikoa bermatzeko – eta edukia ez denean doktorego tesia, edo gradu/master amaierako lana–, argitalpen bakoitza plazaratu aurretik bi ohargile independentek aztertu eta ontzat ematen dute.

info@booktegi.eus

Gipuzkoako Foru Aldundiak
laguntza eman dio proiektu honi.

Aurkibidea

1. Hitzaurrea
2. Sarrera
3. Marko teoriko txikia
4. Diseinua eta antolaera
5. Lehenengo fasea: Plataforma
6. Bigarren fasea: Galderak formulatzeko tailerrak
7. Hirugarren fasea: galderak lehenesteko unea
8. Erreminta-kaxa
9. Ondorioak eta hurrengo urratsak
10. Epilogo
11. Bibliografia

1. Hitzaurrea

Fernando Tapia Alberdi

(Ikasleen eta Enplegarritasunaren arloko Errektoreordea, UPV/EHU)

Agustin Erkizia Olaizola

(Gipuzkoako Campuseko Errektoreordea, UPV/EHU)

Gipuzkoako lurraldea euskal kulturaren sakonean ainguratua dago, eta tradizio, identitate eta aurrerapenaren arragoa izan da luzaroan. Bere mendi handientsuak, kostalde malkartsuak eta 88 udalerrriak lurralde honen etengabeko eboluzioaren lekuko izan dira, bere sustrai kulturalak etengabeko hazkunde eta garapen nahiarekin orekatzen ahalegindu dena. Bide horretan, zerumugan 2030. urtea aukeren itsasargi gisa ikusten da, baita erronken itsasargi gisa ere.

Gipuzkoako Foru Aldundiak, herritarren ongizatearekin eta etorkizunarekin konprometituta, 2030. urterako bidaia bisionario bat proposatu digu hitzaurre hau idatzi dugun unibertsitateko arduradunoi. Bidaia horretara, gobernuko erakundeak eta erakunde akademikoak gonbidatzeaz gain, Gipuzkoako gizarte osoa etorkizun hobe baten bilaketa kolektiboan inplikatzeari du helburu. Bidaia honek "Gipuzkoa irudikatuz 2030" du izena: ekimen ausart eta eraldatzailea, modu parte-hartzaile eta kolaboratiboan lurralde horren etorkizun hurbilaren ikuspegi partekatu bat sortzea helburu nagusi duena.

Baina, zerk eragiten du, gaur egun, proiektu hau benetan bakarra eta inspiratzailea izatea? Erantzuna sinplea da, baina sakona: lankidetzazko gobernantza. Aurrean ditugun erronka konplexuei aurre egiteko komunikazioa eta elkarlana funtsezkoak bihurtu diren mundu honetan, lankidetzaz da komunitateen potentziala desblokeatzen duen giltza nagusia.

Lankidetzaren bidez, gure erakundeen mugak, diziplinak eta ikuspegi indibidualak gainditu ditzakegu, benetan apartekoa den zerbait sortzeko; izan ere, Gipuzkoako lurraldeak etorkizun ez-urrun batean aurre egin behar dien erronkei aurre egiteko modua eta tresnak ikusten laguntzen digu.

Zentzu horretan, "Gipuzkoa irudikatuz 2030" ikerketa-ekintza prozesua gobernantzak XXI. mendean izan duen bilakaeraren lekuko adierazgarria da. Horregatik, une honetan aurkezten dugun lehen txosten honek, prozesuaren "erdibidean" lortutako emaitzak biltzen dituenak, ez ditu soilik datuak eta ondorioak aurkezten; askoz gehiago da: ikuspegi partekatu bat elkarrizketaren, baterako ikaskuntzaren eta, batez ere, baterako sorkuntzaren arragoa bihurtzen ari dela erakusten duen testigantza. Orrialde hauetan, ikerketaren emaitzak ez ezik, elkarrekin bildu, eztabaidatu, arakatu eta amestu zuten pertsonen istorioak ere aurki daitezke.

Bada ideia bat bereziki azpimarratu nahiko genukeena ikerketa-lan honi dagokionez. Proiektu honen alderdirik nabarmenetako bat da Gipuzkoako Foru Aldundiaren eta Euskal Herriko Unibertsitatearen (UPV/EHU) arteko harremanak eraldatzen ari diren testuinguruan kokatzen dela. Garai batean, erakunde horiek konpartimentu estankoetan jarduten zuten askotan, bakoitzak bere helburu eta xede indibidualak lortzeko. Harreman puntualak zeuden, ez sistematikoak, bakoitzaren arduradunen edo foru-arduradunen eta finantzaketa publikoaren bila ateak jotzen zituzten ikertzaileen interesen koiunturaren arabera.

Hala eta guztiz ere, azken aldian, elkarrizketarako gune bat sortu da, eta esparru horretan elkarrekin ikasteko prozesuak, elkar ezagutzeko prozesuak eta, azken batean, baterako sorkuntzako dinamikak garatzen dira. Horrek Foru Erakundearen eta UPV/EHUren harremanak nabarmen eraldatzea ekarri du. Prozesu hori ikerketa-ekintzako prozesuetan eta

GFaren eta lurraldeko unibertsitate publikoaren arteko harremanaren eraldaketan elikatu da, baita inplikaturako politikari eta funtzionario batzuen ikuspegi sistemikotik eratorritako ikaskuntzetatik ere. Eraldaketa hori posible da, alde batetik, unibertsitatearen aldetik, "hirugarren misioa" deritzonaren esanahia berrikusten ari garelako. Izan ere, unibertsitatearen izana ikerketaren bidez sortutako ezagutza zabaldu edo sozializatzearekin lotuta dago, eta horrek, gizarte-ondasun den aldetik, giza garapen iraunkorra lortzen lagundu behar du, paradigma-aldaketa baten ondorioz ezagutzaren sorreran eta ezagutzaren gizarteetan helize laukoitzaren (edo, gaur egun, boskoitzaren) kontzeptu-esparrua onartzu. Unibertsitateak ez du esparru horretan monopoliorik eta, ondorioz, arreta-fokoa berrikuntza eta zientzia irekira, lankidetzazko ikerketara, ekintzailtzara eta elkarlanera bideratu behar da.

Lankidetzarako eta koordinaziorako esparru berritzaile bat ezarri eta artikulatzeko, GFaren eta UPV/EHUren arteko hitzarmenak onartu dira bata bestearen atzetik. Bereziki, 2022-2023 aldirako hitzarmenean eta "Gipuzkoa irudikatuz 2030" programan gauzatzen den 2030eko Gipuzkoaren ikuspegi partekatua sortzeko enkargua eremu dialogiko batean egiten da, non, parte-hartzaile, politikari, unibertsitateko arduradun eta ikertzaile bakoitzaren abiapuntuak elkar ezagututa, proiektu partekatuan elkarrekin lan egiten ikasten duten. Proiektu hori Gipuzkoak etorkizuneko erronkei aurre egiteko duen gaitasuna indartzeko helburuaren inguruan eratzen joan da. Egitasmo bateratu hori ez da parte-hartzaileek adierazitako helburu soila, gero hitzarmenean kodifikatzeko. Aitzitik, parte-hartzaileek berek, beren elkarreraginen bidez, garrantzitsutzat jo badute ere, deliberazio-prozesu kolektibo batean praktikaren xede gisa definitu dutena da, elkarrekiko konpromisoaren konplexutasunaren adierazgarri. Garatu beharreko ikerketa-ildoen inguruko negoziazioak eta proiektu zehatzen esparruan Politika eta Akademiaren arteko baterako lanak konfiantzan, ezagutza lankidetzan sortzean eta parte-hartzaileek praktikaren bidez elkarrekin ikasteen oinarritutako dinamika ahalbidetu dute.

Beraz, Gipuzkoako Foru Aldundiaren, UPV/EHUren eta Gipuzkoako gizartearen arteko lankidetzak bilakaera nabarmena izan du. Lehen lurralde bereko bizilagunak izan gitezkeen, baina orain benetako lankideak gara Gipuzkoaren etorkizunaren eraikuntzan. Elkarrekin ikasten ari gara besoz beso lan egiten dugunean gure indargune indibidualak biderkatu daitezkeela, eta gure ikuspegi partekatuek etorkizun oparoago bati forma eman diezaioketela guztiontzat.

Azkenik, "Gipuzkoa irudikatuz 2030" ekimenak gogorarazten digu lankidetzaren eta kolektibitate espiritu batean batzen garenean lor dezakegunak mugarik ez duela. Guztiok ari gara Gipuzkoarako etorkizun partekatu bat eratzen, gure lurralderako inspirazio-itsasargia izango dena. Txosten hau bidaia horren lehen testigantza da, bidaia hori amaitzetik urrun dago, baina promesaz eta aukera ikaragarritz beteta dago.

2. Sarrera

Argitalpen honek Gi2030 (Gipuzkoa irudikatuz 2030) ikerketa-ekintzaren bilakaera jasotzen du, lehen zazpi hilabete hauetan egindakoa, 2023ko urtarriletik uztaiera bitartean. Bidearen erdian idatzitako txostena da, eta ibilbidearen lehen urte honetarako aurreikusi genituen 5 faseetatik lehengo 3 faseen emaitzak jasotzen ditu. Ikertzaile-taldeak modu kolektiboan osatu du txosten hau, baina proiektuaren euskarri den plataforma digitalean (Gi2030.eus) erregistratu diren eta parte hartu duten berrehunik gora pertsonetikiko elkarreraginaren emaitza ere bada, horiek guztiak gabe ezinezkoa izango bailitzateke eduki hauek osatzea. Gure esker ona guztiei.

Gipuzkoa irudikatuz 2030 programaren helburua zera da, lurraldearen etorkizun hurbilari buruzko ikuspegi partekatua sortzea, modu parte-hartzailean, Gipuzkoan eta gipuzkoarrekin batera. Helburu horrek abstraktuergia badirudi ere, etorkizunari buruzko ikuspegi partekatua, kontzienteagoa eta gogoetatsua izatea, gutxienezkoa ere bada, oso praktikoa eta baliotsua delako lankidetzan jardun nahi duen edozein komunitate, erakunde edo kolektiborentzat. Ikuspegi partekatua sortzeko, oso modu sinplean esanda, (1) ikuspegi eragingarriak definitu eta (2) partekatu behar ditugu. Gi2030ean bi helburu horiek lortzen ikasteko hainbat metodologiekin esperimendu dugu. Proposamen informatuak eta ekintzara bideratuak sortzen saiatzen ari gara aurrez aurreko eztabaida-tailerren bidez, ondoren herritarren partaidetzarako plataforma digitala erabiliz (Decidim) partekatzen ditugunak. Azkenik, prozesu hibrido hori lurraldeko beste herrietara zabaltzen dugu, Gipuzkoan, Gipuzkoatik eta Gipuzkoarekin ikasten jarraitzeko.

Gi2030 Gipuzkoako Foru Aldundiak (GFA) inspiratu eta bultzatutako proiektua da. Lankidetzeta-hitzarmen baten bidez, UPV/EHUri agindu zion, herritarrekin eta gizarte-eragileekin batera, 2030erako lurraldearen ikuspegi partekatua sortzeko. Prozesuaren

amaieran, ikuspegi hori deskribatzen duen dokumentu bat argitaratu nahiko genuke, egituratua eta egikaritua izan dena metodologikoki gure ekarpen bereizgarria denaren bidez: “elkarrizketa komunitarioa” delakoa. 2023 urtean zehar jasotako galderen, erantzunen eta proposamenen bidez egin du aurrera prozesuak. Elkarrizketa horien guztien ardatzak 5 gai-eremutan iltzatzen dira (pertsonek, zientzia, klima, ekonomia eta ongizatea), lurraldea jasaten ari den hiru trantsizio edo eraldaketa handiei buruz hausnartzen jarraitzeko (hala nola sozial-demografikoa, digital-teknologikoa eta energetiko-ekologikoa). Dokumentu hau eratzten ari garen ikuspegi partekatu horren aurrerapentzat har daiteke, baina ñabardurak eta datu zehatzak topatzeko biderik onena da plataforma digitalera jotzea, unean-uneko informazioa bertan argitaratzen delakoan.

Bigarren kapituluan, “ikuspegi partekatua”, “eraldaketa soziala” edo “lankidetzazko gobernantza” kontzeptuak nola ulertzen ditugun azalduko dugu. Literatura espezializatua duten kontzeptuak diren arren, edo hain zuzen horregatik, kontzeptu horiei heltzeko orduan hainbat aukera zabaltzen dira. Gainera, Gipuzkoan hartzen ari diren esanahi eta konfigurazioak baditu zehaztea merezi duten hainbat berezitasun. Horiek guztiak argitzeko, askotariko tradizioetan oinarritzen gara, akademikoak zein praktikoak, hala nola deliberazio-demokrazian, partaidetza-prozesuetan, gobernantza-modu berrietan, antropologian eta etika aplikatuan, edota gizarte-eraldaketa teorietan.

Izan ere, Gi2030en pentsatzen dugu Gipuzkoak gaur egun badituela Helize Boskoitza delakoa [Quintuple Helix] ikuspegiaren arabera funtziona dezaketen – eta, hain zuzen ere, batzuetan hala funtzionatzen duen– lurralde-ezaugarriak. Herritarren berrikuntzako tokiko ekosistema aberatsa da – gizarte-berrikuntzako ekosistemak barne, hala nola Arantzazulab, Colaboratorio de Innovación Ciudadana, El Día Después, Etorkizuna Eraikiz, etab. zeinetan parte hartzen dugun eta inspiratzen gaituzten– eta Helize Hirukoitzaren eredu tradizionala

gainditzeko moduan dagoela esan liteke (administrazio publikoa / ezagutza- eta ikerketa-zentroak / enpresak eta profesionalak). Hiru puntako eredu hori, lehenik, Helize Laukoitzarekin zabaldu izan da, gizarte zibiletik (herritar antolatuak eta antolatu gabeak) jasotako eskumenak, jakintzak eta palankak gehituz. Gure ustez ordea, Bosgarren ardatza ere gehitu ahal zaio, hau da, lurraldearen gaitasunak, berrikuntza sortzen duen testuingurua bera txertatuaz.

Hirugarren kapituluaren proiektua bere osotasunean deskribatzen dugunean, Gi2030ek Helize Boskoitz hori nola mugitzen duen eta gure ereduaren berezitasuna marrazten duten printzipioak azaltzen ditugu. Lankidetzazko gobernantza martxan jartzeko hainbat modu dago, eta gaur-gaurkoz Gipuzkoan izan badira tradizioa, borondatea eta baliabideak gobernantza modu hori praktikan jartzeko. Gure ekarpena unibertsitatearen eremuan kokatzen den arren, "mugako" ikerketa-ekintza egiten dugun neurrian, unibertsitatea bere espazio segurutik (campusa, laborategiak edo liburutegia) ateratzen dugu eta lurraldearekin nahasten gara estrategia hibrido eta esperientzialen bidez. Erabakiak hartzeko partaidetza-deliberatibo dinamikak abiarazi ditugu, politika publikoak sortzeko prozesuak osatu edo aberasteko moduekin esperimintatuz edo horiek aztertuz, esaterako, herritar-batzarren eta ikuspegi partekatuko tailerren bidez. (2022aren amaieran egindako Tolosako Herritarren Batzarra ebaluatzea esperientzia garrantzitsua izan da proiektu honi forma emateko prozesuan). Era berean, proiektuan parte hartzen duten, antolatzen duten eta interesa duten pertsonak, zein horien guztien stakeholder-ek, fase guztietan eta modu anonimoan eman izan diguten ikuspegiak ere biltzen ditugu txosten honetan.

Definitzen gaituen beste ezaugarria zera da, teknologia zibikoarekin (civic tech) ari garela esperimintatzen, kode librean oinarritutako Decidim plataforma digitalen potentzialarekin, hain zuzen. 2023ko urtarrilean, proiektuaren 1. fasean Decidim instantzia bat jarri genuen

abian. Horrela abiatu ginen. Plataformaren jatorria eta funtzionalitateak zehatz-mehatz deskribatzen ditugu laugarren kapituluan. Hitz gutxitan esanda, plataforma digitalak prozesua bere barnean jasotzen du eta elkarrekintza guztiak dokumentatzen ditu, gardentasuna irabaziz eta parte-hartzaileen arteko elkarreragina erraztuz. Plataforma gure beharretara ekarri dugunez, gure ikuspegi partekatua elikatzen duen galdera-proposamenen gako berean diseinatu dugu. Proiektuaren denborei dagokionez, lehen fase horretan hasi ginen, halaber, tailer presentzialak egiteko eta plataforma digitalari eusteko akordio eta lankidetzaren sarea ehuntzen.

Proiektuaren 2. fasea 2023ko otsaila eta maiatza bitartean garatu zen, eta Gipuzkoako campusean herritarrekin, ikasleekin eta ikertzaileekin egindako 2 orduko 12 tailerretan ainguratutako prozesua izan zen (ikus 1. taula). Bosgarren kapituluan deskribatzen dira tailer horietako bakoitzean landutako gaiak, bai eta iterazio-erronda haietan modu kolektiboan sortutako 100 galdera baino gehiago lortzeko diseinatu genituen bi metodologiak ere. Tailerretako gaiei buruz adituek egindako txostenen edukia ere laburbiltzen dugu, baita erabilitako beste baliabide batzuk ere: Larian dokumentala, GFAk egingina, eta Sitra Finlandiako berrikuntza-agentziak ekoiztutako megatendentzien gutunak, besteak beste.

Gaia	Tokia	Partehartzaile kopurua
Gobernantza	Itziar	25
Gobernantza	Zegama	30
Ongizatea-1	Psikologia Fak.	20
Ongizatea-2	Psikologia Fak.	7
Zientzia-2	Informatika Fak.	10
Pertsonak-2	HEFA-I Fak.	20
Zientzia-1	Informatika Fak.	7
Ekonomia-2	Enpresa eta Ekonomia Fak.	16
Pertsonak-1	HEFA-I Fak.	10
Klima-2	Ingeniaritza Esk.	6
Ekonomia-1	Enpresa eta Ekonomia Fak.	10
Irudikatuz	Tabakalera	35
Klima-1	Ingeniaritza Esk.	15
Zientzia-2 (prototipo)	Esperientzia gelak	17
Zientzia-1 (prototipo)	Esperientzia gelak	19
Aurrez-aurreko partaideak guztira		247
Plataformako partaideak guztira		185

1. taula: 2. eta 3. faseko partaidetza datuak.

Seigarren kapituluan, 2. fase horretan lortutako datuen (kuantitatiboak zein kualitatiboak) azterketa orokor bat eginen dugu, ikuspegi partekaturako lehen hurbilketa bat proposatuz: Zeintzuk dira tailer horietatik sortzen diren galderak eta kezak? Nolakoak da Gipuzkoari buruz ematen duten ikuspegia? Galderen deskribapena egin ondoren, lau multzo handitan sailkatzen ditugu: garai gure garaiko trantsizio handiei buruzkoak, hiru, eta lankidetzazko gobernantzari buruzkoa, laugarrena.

Tailerretan jasotako 100 galdera baino gehiago horiek landu ditugu 3. fasean. Horretarako, Delphi metodoaren egokitzapen propio bat egin dugu, gizarte-zientzietan eta prospektiban ohikoa dena, eta metodologia horrek aukera eman digu galdera horiek adituen eta herritarren laguntzarekin kontrastatzeko eta lehenesteko. Zentzu zabalean ulertzen dugu "aditu" izatea, jakintza akademikoak zein ez-akademikoak edo esperientziazkoak barne

hartzen dituen. Alde batetik, 29 laguneko aditu talde bat osatu dugu, ekainean eta uztailean zehar galdera horien inguruan hainbat kontraste- eta hautaketa-txanda egin dituen, galderak lehenesteko argudioak eman behar izan dituztelarik. Bestalde, galdera multzo garrantzitsu bat Gipuzkoako bi lekutara eraman ditugu (lankidetzazko gobernantzari buruzkoak direnak edo, oro har, herritarren eta erakundeen arteko harremani buruzkoak) "micro-Delphi" bana egiteko, jaialdi edo topaketa formatuan. Bi jaialdi edo topaketa horietan, proiektua hiriburutik Gipuzkoako kostaldera edo barnealdera eraman dugu, biztanle gutxiagoko lekuetara. Konkretuki, zazpigarren kapitulua amaitzen da uztailean Zegaman eta Itziarren egin ditugun kultur jaialdi horien kronikarekin, eta azalduz nola garatu den 10 galdera "finalisten" hautaketa prozesua.

2023ko iraila eta azaroa bitartean egingo den 4. fasearen abiapuntu izango dira esperientzia eta galdera horiek. Bitartean, aurreko hilabeteetan zehar proiektuak sortu dituen materialak eta baliabideak lurraldearekin partekatu nahi ditugu, beste proiektu eta talde batzuek ere irekitzen ari garen bide honetan aurrera egin ahal izan dezaten. Zortzigarren kapituluak gure Gi2030 tailerreko ereduak jasotzen ditu eta hamar bideo labur (5 sektorialak edo tematikoak, eta 5 metodologikoak edo zeharkakoak), gure "tresna-kutxa" osatzen dutenak. Ikuspegi partekatua emaitzarik garrantzitsuena dela uste dugu, azken batean, ezin delako dokumentu soil bat izatera mugatu. Horrelako deliberazio prozesuak egiteko gaitasuna bera da emaitza garrantzitsuena, lurralderen erronkak modu kolektiboan eta lankidetzan bistaratzeko gaitasuna garatzea eta zabaltzea. Kontua ez da goitik beherako ikuspegia ezartzea, baizik eta ikuspegi partekatu hori elkarrekin sortzea eta birsortzea denboran eta lurraldean zehar eta lurraldean bertan, modu kontzienteagoan, inklusiboagoan eta erresilienteagoan garatu dadin. Ikuspegi partekatua, beraz, ez dugu produktu edo dokumentu gisa ulertzen, baizik eta gizartea eraldatzeko gaitasunak lantzen dituen prozesu gisa.

Azkenik, bederatzigarren kapituluak atera ditugun behin-behineko ondorioak jasotzen ditu, proiektuan parte hartu duten pertsonen aintzatespena ere egiten dugu, eta sortzen ari diren albo-onurak eta onura intangibleak aipatzen ditugu. Txostena ixten dugu erabili ditugun erreferentzia bibliografiko eta material guztiekin. Epilogo bat ere gehitu diogu, Iñaki Zabaleta Gorrotxategik, UPV/EHUko irakasle eta "Joxe Azurmendi" Pentsamendu Garaikideko Katedraren arduradunak, berriaz proiektu honetarako prestatutako testu batekin.

3. Marko teorikoa txikia

Honako atal honetan, gure ikerketa gidatu duten teoria eta kontzeptu nagusien berri ematen dugu, labur-labur.

Gipuzkoako herritar eta gizarte-eragileekin batera, 2030erako aurreikusi daitezkeen lurralde erronken ikuspegi partekatua sortzeko Gipuzkoako Foru Aldundiak (GFA) inspiratutako eta unibertsitatetik (UPV/EHU) bultzatutako ikerketa-ekintza da Gi2030.

Gipuzkoako administrazio publiko nagusiaren eta euskal unibertsitate publikoaren arteko lankidetzaren hori Etorkizuna Eraikiz ekimenaren parte da. GFaren ekimen estrategiko hori 2016an sortu zen, komunitateak egungo erronkak modu kolaboratiboan ulertu eta jorrazteko duen gaitasuna sustatzeko. Entzuketa aktiboaren eta esperimentazioaren bidez, ekimenak hainbat proiektu biltzen ditu, non agintari publikoek eta herritarrek parte hartzen duten lurraldearen agenda definitzeko eta aplikatzeko, eta politika jasangarri eta iraunkorrak egiten laguntzeko (Barandiaran, Canel eta Bouckaert 2023, 21).

Garapen jasangarrirako 2030 Agendak, Nazio Batuen Batzar Nagusiak 2015eko irailean onartua izan zenak, eraldaketa globalerako ikuspegi orokorra ezartzen du, mundu osoko tokiko eta eskualdeko eragileak mobilizatzea, inplikatzeko eta ahalduntzea eskatzen duena, Garapen Iraunkorreko Helburuen lurreratzea babesteko. Zurutuzak eta Errazquinek adierazten duten bezala (2023, 1-2), Etorkizuna Eraikizek 2030 Agendarekin hainbat mailatan konektatzen du, bai "zeran" (proiektuen edukia), bai "nolan" (gizarte-eraldaketa bultzatuz lankidetzazko gobernantzaren bidez).

2030 urtea data arbitrarioa iruditu daitekeen arren, historia ez delako urte horretan amaituko, jakina, hamarkada honetan egindako aurrerapenek erabat baldintzatuko dute ondoren etorriko dena. Datozen erronkei heltzeko, tokiko eragile askoren agendak, ezagutzak eta esperientziak partekatu behar dira. Horregatik, Gi2030ek etorkizun eragingarriak eta desiragarriak irudikatzea errazten die herritarrei, tailer presentzialak eta interakzio digitala uztartzen dituen metodologia parte-hartzaile hibridoaren bidez.

Egitasmo orokor horrek hainbat helburu osagarri ditu:

1. Lurraldeko herritar eta eragileen artean etorkizunari buruzko agertoki edo ikuspegi partekatuak identifikatzea.
2. Lankidetzazko gobernantzaren formak eta praktikak lurraldean aplikatzea, esperimentazio eta deliberazio kolektiboaren bidez.
3. Etorkizun desiragarriak eta eragingarriak irudikatzeko eta kontrastatzeko gaitasunak estimulatzea.
4. Politika publikoen ikuspegi estrategikoa eta lurraldekoa orientatuko duten balio komunak lurreratzea (kokatzea edo "lokalizatzea").

Jarraian, eta labur-labur bada ere, egitasmo honetarako funtsezko izan diren kontzeptuetako batzuk aurkeztuko ditugu, hala nola: ikerketa-ekintza, ikuspegi partekatua, lankidetzazko gobernantza, deliberazioa edo eraldaketa.

Ikerketa-ekintza

Ikerketa-ekintza ulertzeko modu asko dago, “ikuspegi desberdinak biltzen dituen aterkia” baita (Eizagirre, Larrea eta Tapia 2023). Gure kasuan, Reason eta Bradburyri jarraituz (2011), Gi2030 ikerketa-ekintza gisa ulertzen dugu, “prozesu parte-hartzaile eta demokratikoa delako, merezi duten giza helburuen bilaketan ezagutza praktikoa garatzeaz arduratzen dena, munduaren ikuspegi parte-hartzailean oinarrituta” (Eizagirre, Larrea eta Tapia 2023, 116-7).

Aurreko definiziotik argi geratzen da ikerketa-ekintzan prozesua emaitza bezain garrantzitsua dela, azkenean ezagutza praktikoa bilatzen delako, Gi2030ean parte hartzen duten eragileen elkarreraginean sortuko dena. Metodologia desberdinak praktikara eta ekintzara eramaten direnean, ikerketan bertan gertatzen da eraldaketa: hura aplikatzen den testuinguru zehatzak, tokikoak eta kokatuak, diseinatutako metodologia aberasten duelako, eta bertan eragiten duelako. Beraz, gure proiektuak ez du ikerketaren eta ekintzaren arteko dikotomiarik onartzen, alderantziz, bien arteko elkarrekintza dinamikoa bideratzen du, esperimentazio- eta eztabaida-zikloen iterazioaren bidez ikuspegi partekatu baten norabidean.

Marko teorikoari dagokionean, gure ikerketa gizarte eraldaketa eta parte-hartze metodologiaren teoriaran oinarritzen da. Teoria horiek, ordea, ezinbestean, ekintzen bitartez kontrastatzen dira eta hala egiten saiatzen gara Gipuzkoa Irudikatuz 2030 proiektuan. Ezinbestekoak dira orain arteko ikerketek aztertu dituzten metodologia parte-hartzaileen inguruan hausnarketa egitea. Metodologia horiek aztertu eta Gipuzkoako testuinguruaren ezaugarri berezietara moldatzen saiatu gara, betiere proiektuaren printzipio eta helburuak presente edukiz.

Ikuspegi partekatua

Lehenik eta behin, argitu behar dugu gaztelaniazko “visión” eta euskarazko “ikuspegia” hitzak ez direla zehazki baliokideak. Gaztelaniazkoak ingelesezko “vision” hitzaren antz handiagoa du, etorkizuneko agertoki desiragarria iradokitzen duelako. Euskaraz, berriz, perspektiba konnotazio du, begiratzen den tokiarena edo kokapenarena: mundua ikusteko modu berezi bat.

Gure ustez, bi konnotazioak berdin baliotsuak dira, proiektuan elkarren osagarri diren bi dimentsio edo elementu daudelako: bata prospektiboa eta bestea deskribatzailea. Lehenengoak, partekatuko ditugun etorkizuneko ikuspegiak sortzea du helburu; bigarrenak, berriz, partekatzen duguna identifikatu eta deskribatzea, gizartean dauden ikuspegi desberdinen arteko gutxieneko adostasuna erdiesteko saiakeran. Lehenengoa eraiki egiten da eta bigarrena aurkitu egiten da, eta biak, jakina, erlazionatuta daude. Bi ñabardurak garrantzitsuak dira, eta, nolana ere, bien arteko gako-hitza “partekatua” izatea da: inplizituki partekatzen duguna izatea edota esplizitu egitean besteen atxikipena lortu eta partekatuko duguna izatea.

Gi2030ean erabiltzen ditugun “ikuspegi partekatuko” bi dimentsio horiek modu egokian jasotzen ditu Bøjer-ek (2023, 42), etorkizuna modu linealen irudikatzearen tranpaz ari denean: “Etorkizun posible askotarikoak mahai gainean jartzeko ariketa egiteak irudimena hedatzea eta malgutasunez zalbaltzea dakar, eta, horri esker, paretik ken ditzakegu fantasia eta desio aldaezinak. Era berean, orotariko pertsonak desiratzen dituzten etorkizunak bateratzeko aukera ematen du, zeren eta, pertsona bakoitzak ikuspegi bakarrari heltzen badio, ezin da bateratzerik egin. Ez da prozesu erraza; nahasia, nahasgarria eta gatazkatsua izan daiteke. Oinarri bat eratzen da, nolana ere, kide eta aukera berriekin harremanetan jarri eta hartara modu kolektiboan etorkizun bat itxuratzeko.”

Oinarri hori sortzea interesatzen zaigu, eta hori egiten saiatzen gara Gi2030ean, baina ez gara hutsetik abiatzen, partekatzen dugunaren gainean eraikitzen baitugu, izan baditugun kapital sozialaren eta lurraldearen gaitasunen gainean. Bigarren dimentsio hori Espiauk (2023, 98) modu egokian deskribatzen du, gizarte batek partekatzen dituen sinesmenen eraketan narratibek betetzen duten papera deskribatzen duenean: “Euskal kasuan, badirudi istorio horiek balio partekatuko sistema baten gainean eraiki direla eta denborarekin oharkabean eboluzionatzen dutela. Dinamika kultural inplizitu horiek ulertuta, sakonago uler dezakegu zergatik hartzen diren esplizituki zenbait erabaki estrategiko eta zergatik eragiten duten lurralde jakin bateko berrikuntza eta aldaketa prozesuetan.”

Espiauk aipatzen dituen dinamika kulturalak hobeto ulertzeko, beharrezkoa da ezagutzazentroetan lan egiten dutenen eta erabaki-zentroetan lan egiten dutenen arteko elkarreragina sustatzea. Hori da modua, Bøjerren iritziz, “bide berrien eraikuntzan izan ohi diren hiru oztopo nagusiak saihesteko: wishful thinking-a, etorkizun posible ugarien artean aukerarik egokiena hautatzeko zailtasunak eta, hirugarrenik, ikusmolde desberdinetako interes taldeak ekintza plan komunen inguruan ezin biltzea.” Kosorkuntzatik abiatuta etorkizun partekatuak diseinatzeari begira, horrez gain, faktore hauen garrantzia azpimarratzen du: “elkarlanerako espazio berriak eratzea, errotikako lankidetzak eta irudimena lantzea, errealitateari ahalik eta ikuspegi berri eta osatuenarekin erreparatzea (guretzat ezezagunak diren gune eta pertsonak ere ezagutuz) eta ekintza-ikaskuntza zikloak aktibatzea, askotariko interes taldeen jardunean oinarrituta.” (Zuberogoitia eta Madinabeitia 2023, 16-17).

Deliberazio espazio berriak

Espazio berri horiek deliberazioatik elikatzen dira, gure ustez. Pragmatismo izeneko eskola filosofikoari jarraituz, irudimenak (gaitasun gisa) funtsezko zeregina du agertoki potentzialak “entseatzeko” (antzezteko, entrenatzeko...), batetik, analisi eta hausnarketa kritikoak eutsi ditzakeelako eta, bestetik, ekintza-bide ezberdinetan arreta jarri daitekeelako. Deliberazioa, beraz, ez da fantasia hutsa, irudikatutako proposamenen eragingarritasunari lotuta dagoelako. Deweyk (1922, 190) duela mende bat baino gehiago idatzi zuen bezala, deliberazioa da esperimendua, zeinak balizko ekintza lerroak nora garamatzaten erakusten digun: “Deliberation is an experiment in finding out what the various lines of possible actions are really like.”

Azken batez, Gi2030ek lankidetzaren esparru bat diseinatu behar du lurraldearen gobernantzarako, baina hasieratik diseinua parte-hartzailea izatea nahi izan dugu, eta horrek esperimendua eta berrikuntza demokratikoko esparru batean kokatzen gaitu. “Diseinatutako jarduerak eta lortutako emaitzek”, Carl DiSalvoren arabera (2022, 71), “hainbat iruditeria eta praktika zibiko kolektiboki sortzen eta egikaritzen laguntzen digute”, baita “etorkizunak entseatzeko” ere. “Entseu edo saiakuntza horiek”, jarraitzen du DiSalvok, “ikerketa demokratikoko metodo experimentalaren parte dira, zeinaren bidez hartzen dugun parte eta esperientzia eta baldintza demokratikoak etengabe esploratzen eta berrasmatzen ditugun”.

Planteamendu experimental horretan, zein praktikan, oinarrituta, Gi2030ek ere “etorkizun posibleak mahai ganean jartzeko” ariketa diseinatuko luke (Bøjer 2023). Gutxienez partzialki irudikatutako etorkizunei buruzko elkarriketa zabaltzeko eta, horrela, konfiantza irabazteko eta lankidetzan aritzeko beharrezkoak diren gutxieneko adostasunak aurkitzen joateko.

Lankidetzazko gobernantza

Barandiaran, Canel eta Bouckaerten bidetik (2023, 25), lankidetzazko gobernantza funtsezko diren ezaugarri multzo gisa ulertzen dugu, testuinguru guztietan komunak behar luketenak: eragile anitzen arteko lankidetzazko sektore publikoko erakundeek gidatua, alderdi interesdunen artean adostasuna sortzera bideratua dena, eta egungo politika sozialen erronka nagusiei heltzeko diseinatu diren neurriei aplikatzen zaiena (Batory eta Svensson 2017).

Aurreko definizioa bat dator Etorkizuna Eraikiz lankidetzazko-gobernantzarako erreferentzia-zentroa den Arantzazulab-enarekin: "Lankidetzazko Gobernantza erakunde publiko, gizarte eragile eta herritarren artean instituzionalizatutako lankidetzazko da, herri politiken ekosistema ahaldundu eta eraginkortzeko; hau erakundeen, gizarte eragileen eta herritarren arteko gizarte kapitala sendotuz egin behar da, deliberazio eta ekintza partekatuaren bidez." (2023, 9)

Helburu horrek epe luzeak eta eskala handiko koordinazioa eskatzen ditu. Ahalegin kolektibo horretan, Gi2030 proiektua Bouckaertek, Canelek eta Barandiaranek "mikrogobernantza" deitzen duten horretan kokatzen da, "gobernuaren gizarte-berrikuntza" gisa, entzuketa mekanismoak eta ikaskuntza aktibo eta kolaboratiboa hobetzeko praktikak eta azpiegiturak garatzen dituenak. Gaitasun horiek hobeak direnean, lankidetzazko gobernantzaren aukerak handiagoak izan ohi dira:

"Entzutea eta ikastea prozesuetan eragina izan behar duten atzeraelikadura-mekanismoak dira. Entzutea eta ikaskuntza aktiboa ez dira bakarrik itzarotea eta, zortea izanez gero, ikustea, baizik eta atzeraelikadura hori proaktiboki bilatu behar da. Koherentzia egon behar du barrukoaren eta kanpokoaren artean, lankidetzazko

governantza-erregimen batek muga lausoak baititu barnealdearen eta kanpoaldearen artean. Barne-dimentsioa administrazioaren barruan dago, zein politikaren eta administrazioaren arteko mugetan. Kanpo-dimentsioa, berriz, sistema politiko-administratiboa eta gizartea da. Ikaskuntza ez da helburu bat lortzeari buruzko ziklo bakar batean lortzen, baizik eta bigarren zikloa batean ikasten hasten da ikaskuntza (helburuak aldatu eta doitzean), edota metaikaskuntzan (elkarrengandik nola ikasi ikasiaz, bi norabideko bidean).” (2023, 230)

Gizarte eraldaketa eta konfiantza

Euskadi 2030 Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Planaren arabera, honez gero “trantsizio hirukoitza” batean murgilduta gaude: teknologikoa eta digitala; energetikoa eta ekologikoa; soziala eta sanitarioa. Trantsizio edo eraldaketa horiek ahalik eta ondoen nabigatzeko, epe luzera Gi2030 proiektuak guztion onerako diren gizarte-erlaketarako gaitasunak eta praktikak aktibatu nahi ditu, testuinguru jakin batean ekintzara bideratutako deliberazioaren eta irudimenaren bidez.

2030 Agenda adostasun globalerako esparrua den arren, kontua ez da alde bakarretik aplikatzea: “Nazio Batuen Garapenerako Programatik ohartarazten dutenez, berbarako, ez da komeni sistema bat alde bakarreko ekimenez eraldatzen saiatzea; haatik, sistema batean interesa duten aldeei sistema horren ulermen partekatua lortzen laguntzea oso baliagarria izan daitekeela zehazten dute, jokabide horrek ekimen bateratu aberatsen abiapuntu modura balio dezakeelako.” (Zuberogoitia eta Madinabeitia 2023, 14-15)

Izan ere, Gi2030en iruditzen zaigu eraldaketa soziala beti dagoela lotuta tokiko ikuspegi partekatuekin, nahiz eta batzuetan lurpekoegiak edo periferikoegiak iruditu, ez direlako lehen begiratuan hautematen. Gizarte-erlaketak horretan eskala desberdinak egongo dira,

lurraldeak eskaintzen dituen aukeren arabera, bai eta bertan bizi diren pertsonen dituzten eta garatzen dituzten gogoeta- eta ekintza-gaitasunen arabera ere. Espero izatekoa da, beraz, ikuspegiak partekatzean desadostasunak, arazoak eta ondoezak agertzea. Besteen ikuspegiak ez zaizkigu beti lehen begiratuan positiboak iruditzen, eta ez da beharrezkoa adostasunetik, bat egitetik edo bizitza komuna ulertzeko modu bakar batetik abiatzea ere. Baina, desadostasunak desadostasun, Bøjerrek dioen bezala, litekeena da "interes talde askotarikook elkarrekin lan egitea zeregin komunen inguruan, eta, prozesu horretan, elkarrenganako konfiantza sortzen da eta beren ikusmoldea eraldatzen dute. 'Gu' bat osatzen dute, parte diren beste 'gu' horiek ere aintzat hartzen dituen. Askotan, zenbait ekinbide partekatuko dituzte, nahiz eta bakoitzak bere arazoak izan. Era horretako talde lanak, elkarrengandik urrun dauden interesak biltzen dituen heinean, elkarriketa eta kosorkuntza praktikatzuz lankidetzarako indarrak eratzea eskatzen du. Trebetasun bat eskatzen du aldi berean gatazka eta batasuna onartzeko, norik bere rolen gaineko ardurak hartzeko eta prozesu emergente batean ibilbide bat marrazteko. Beti osa daiteke 'gu' bat, are pertsona guztiek gauza bera 'nahi' ez dutenean ere." (Bøjer 2023, 44)

Hurrengo atalean, lankidetzazko gobernantzaren baldintza eta helburua den konfiantza mota hori sortzeko hainbat diseinu- eta antolaketa-aukera aurkeztuko dugu.

4. Diseinua eta antolaera

2016az geroztik, Etorbizuna Eraikiz estrategia Gipuzkoan gobernantza-eredu berri bat ezartzen saiatzen ari da, entzuteko, eztabaidatzeko eta parte hartzeko mekanismoen bidez. Mekanismo horietan gizarte-eragileek eta lurralde-agentziek parte hartzen dute, lehenik agenda publiko hori definitzeko eta, ondoren, garatzeko (Barandiaran 2022, 82).

2022an, Etorbizuna Eraikizek esperimentazio-fase berri bat ireki zuen, UPV/EHUrekin Gi2030 proiektua abian jarrita. Gure proiektua deialdi publiko baten bidez hautatu zen, eta Arantzazun aurretik izan genituen elkarrizketa batzuetan inspiratzen da: "Nola zabaldu gaitasun eraldatzaileak? Pertsona askoren ahotsa polifonikoki elkartuz: adimena, emozioak eta ekintza kolektiboak. Horiek aktibatu, auzi kritikoenetan arreta jarriko duten ziklo azkarreko esperientzia partehartzaileen bidez" (Casado 2022, 109). Ideia nagusia, sinplea baina praktikara eramateko zaila, ikuspegi partekatua behar dugula da, eta ikuspegi hori ezin dela alde bakarretik diseinatu: elkarren artean partekatzen eta mihiztatzen diren ikuspegi eta praktika batzuetatik eratorri behar delako.

-

Herritarren batzarrak dira, agian, lankidetzazko gobernantzaren inguruan egituratzen ari den kultura politiko berri horren adierazpenik egokiena (Goia 2022), baina horrelako batzarrak prozesu geldoak eta kostu ekonomiko handikoak dira. Batzarrak beharrezkoak dira, baina, era berean, beste bide batzuetatik hedatu eta azkartu behar ditugu baliatzen dituzten erabakitzeko gaitasunak. Gi2030ek behar horri erantzuten dio esperimentazio-espazio berrien bidez, non lurralde-gobernantzari buruzko ikuspegi partekatuak lantzen diren, zientziaren eta gizartearen arteko gizarte-kontratu berri batetik abiatuta.

Unibertsitate, erakunde eta herritarren arteko aliantza edo lankidetzak horiek azkartzeko edo, gutxienez, errazteko, azpiegitura publiko-komunitarioak behar ditugu. Zer esan nahi dugu

horrekin? Bada, politika publikoen ikuspegi komunitarioa garatu nahi dugula. Zentzu horretan, Gi2030ek bat egiten du Parte Hartuz-ek garatutako markoarekin, hurbiltasunetik orientatzeko beharra azpimarratzen baitu, bai politika publikoak egiterakoan, bai ekintza komunitarioak martxan jartzerakoan (direla erakundeena edota lurralde-maila desberdinetakoak). Gi2030en bidez, GFAk aukera izango du ekintza komunitarioa sustatzen jarraitzeko, eskura jarriko ditugulako hainbat euskarri eta tresna erabilgarri, haiekin esperimendatzeko eta nahi duenari eskaintzeko: bai lurraldeko udalei, bai eskualdeko garapen-agentziei eta sailei. Nolabait ere, politika publikoen ikuspegi komunitarioaz ari garenean, banakako estrategia edo erantzunen ordez, herritarren protagonismoa bilatzen duten ekintza eta proposamen kolektiboez ari gara.

Gi2030ean ekintza komunitariotzat hartzen ditugu honako hauek: gizarte-erronkei modu kolektiboan heltzen dieten ekimen eta proiektuak, auzoetako eta udalerrietako bizi-baldintzak hobetzea proposatzen dutenak eta gizarte inklusiboagoa eta kohesionatuagoa eraikitzeke asmoz diseinatzen direnak, herritarren inplikazioa eta protagonismoa bilatuz eta erraztuz.

Printzipio metodologikoak

Gi2030en metodologia gaitasunen eta harremanen aktibazioan oinarritzen da. Harreman-ikuspegi horrek Parte Hartuz ikerketa-taldeak UPV/EHUn zehaztutako 5 estrategia barne hartzen ditu:

1. Erkidegoko ikuspegia txertatzea politika sektorialetan.
2. Gizarte- edo komunitate-azpiegiturak eraikitzea.
3. Elkarte-proiektuak eta herritar antolatuen gaitasunak indartzea.
4. Antolatu gabeko herritarrekin eta herritarrentzat lan egitea.
5. Erakunde barruko eta erakunde arteko aliantzak sortzea eta eratzea.

Edozein prozesu komunitario gidatu eta errazteko, Gi2030 proiektuak bat egiten du Parte Hartuz erakundeak proposatutako 7 printzipio metodologikoekin:

1. Harrera
2. Ekintza zentratzea
3. Presentzia izatea
4. Bila ateratzea
5. Jendearekin beren indarguneetatik lan egitea
6. Barneko (barruko) pertsonekin lan egitea
7. Lidergo bideratzaileak bilatzea

Gure gobernantza-eredua oinarritzen da, hain zuzen, egiteko beste modu bat ahalbidetzen dituzten esperimentazio-espazioak sortzean, normalean presentzia ez duten eragileekin eta tresna demoskopikoek atzematen ez dituzten gaiak lantzeko (Lafuente 2022, 88). Ikasteko eta konektatzeko espazio horiek, laborategi edo tailer izenekoak, publiko eta komunitario arteko lankidetzak probatzeko lekuak dira, zeintzuei gehitzen dizkiegun herritarrei entzuteko eta prozesua dokumentatzeko modu digitalak. Azken hori garrantzitsua da prozesuak errepikatu, berreraiki eta azkartzeko, zein berrikuntza bakoitza hutsetik hasteak dakarren "marmotaren egunaren" sentsazio hori saihesteko: "Dokumentatu egiten da guztia, gertaera puntualen kulturatik prozesuaren kulturara igarotzeko, gauzak ez daitezen amaitu lan-saioa ixten denean, baizik eta lana luza dadin prozesuekin batera doazenen edo erreplikatzen dituztenen iruzkinen bidez." (Lafuente 2022, 89)

Diseinuaren printzipioak

Gi2030 proiektuak hartu duen forma eratzen joan da, fase bakoitza diseinatzeko erabili ditugun printzipioetan oinarrituta: aniztasuna, horizontaltasuna, kontrastea, hibridazioa, esperimenezia eta deliberazioa.

- Alde batetik, ikerketa-taldeko kideon gaitasunen aniztasunak garrantzia du, proiektuari diziplinarteko eta diziplinen-zeharreko izaera nabarmena ematen diolako.
- Bestetik, horizontaltasuna eta harremanen-kalitatea zaindu nahi dira proiektuan zehar, bai ikertzaile-taldearen eta parte-hartzailearen arteko elkarrekintzan, bai inplikaturako erakunde eta eragileen artekoan.
- Gure proiektuaren beste printzipio bat pareen arteko kontrastea da. Jakin badakigu zein delikatua den gure langaia; izan ere, proiektua osatzen duten faseetako bakoitzaren diseinuan, fase bakoitzaren motorra den metodologia bakoitza diseinatzekoan, esperimenezia hasi aurretik adituekin kontrastatzeko aukera bilatzen dugu beti.
- Izaera hibridoa: Gipuzkoa irudikatuz 2030 programaren euskarri nagusia plataforma digitala da (Gi2030.eus). Proiektuaren faseak eta jarduerak bi maila desberdinetan planifikatzen eta gauzatzen dira, sinkronoa eta asinkronoa, plataformak saio presentzialetan esperimeneziatutakoaren eta partekatutakoaren funtza jaso dezan beti.
- Izaera esperimeneziala: Gi2030ean metodologia berriekin probatzen ari gara; izan ere, tokiko testuingurura egokitzen ditugu herritarren parte-hartzea bultzatzeko

eta eraldaketa soziala gauzatzeko erabilgarritasuna eta eragina erakutsi duten teknikak eta praktikak, herritarren ikuspegi partekatua lotzeko helburuarekin. Horrela, esperimentazioan eta metodologia parte-hartzaileen egokitzapenean lan egin dugu Gi2030 proiektu osoan, besteak beste, Delphi teknikarekin eta World Café metodologiarekin.

- Izaera deliberatiboa, baina ez ordezkatzailea: Gi2030 proiektuak tokiko tailer eta topaketetan aplikatzeko gauzatzen dituen metodologiek ez dute adierazgarritasun estatistikorik bilatzen. Tailerretan eta topaketetan parte hartzera gonbidatzen ditugun aditu, kolaboratzaile eta herritarrek ere ez dute adierazgarritasun estatistikorik; ez dugu hori bilatzen. Gai jakin baten inguruan identifikatzen diren hausnarketek, galderek edo proposamenek ez dute zertan gizartearen edo sektore konkretu baten ordezkari izan behar, baina eztabaidarako eta elkarriketak hasteko kalitatezko abiapuntu gisa balio dute.

- Azkenik, Gi2030ean deliberazioa bultzatzeko baldintzak identifikatu nahi ditugu. Hortaz, proiektuaren alderdi esperimentalean garrantzi handia du metodologia parte-hartzaileen egokitzapenak eta saiakuntzak, deliberazioa kalitatezkoa eta inklusiboa izan dadin.

Proiektuan inplikaturako eragileen ikuspegia

Proiektuaren fase bakoitzean, eta erabilitako metodologia bakoitza diseinatzerakoan, prozesuaren eragile sustatzaileen ikuspuntua (alegia, GFarena, UPV/EHUrena eta Euskampusena) kontuan hartu behar izan da. Kontraste hori aldizkako bileren eta elkarriketa anonimoen bidez lortzen ari gara.

Eragileei egindako elkarrizketetatik lortutako informazioa garrantzitsua da proiektu hau kudeatzeko, ikerketaren prozesua, emaitzak, ikaskuntzak eta lorpenak une oro modu aktibo eta ebolutiboan ebaluatzeko aukera ematen duelako. Proiektuarekiko dituzten itzaropenak ezagutzeko asmoz, 2023ko otsailean elkarrizketak egin genizkien GFako eta Arantzazulabeko langileei.

Elkarrizketa horietan, proiektu honen abiapuntuaz, asmoaz, puntu estrategikoez, zentzuaz eta beharraz hitz egiten dugu. Abiapuntu gisa, honelako galderak egin ohi ditugu: Zein da proiektu honen funtsa? Zein da beharrezkoa Gipuzkoaren etorkizunerako? Zein izango dira balizko onurak? Egin al diezaieke aurre lurraldeak etorkizuneko erronkei horrelako proiektu baten laguntzarik gabe? Nola ikertu eta testatu dezakegu akademiatik arlo publikoaren eta komunitarioaren arteko lotura-guneak? Gizartea prest eta gaituta dago etorkizun hurbilaren ikuspegiak partekatzeko?

Galdera horiei erantzunez, nabarmentzekoa da GFaren ikuspegi estrategikoarekiko koherentzia, administrazio publikoaren, herritar antolatuen eta antolatu gabeko herritarren artean indarrak batzeko beharra azpimarratzen delako. Diagnostikoa da herritarrengan politikarekiko mesfidantza eta etorkizunera begira ziurgabetasuna dagoela oro har. Administrazio publikoaren eta herritarren arteko "arrakala" edo "haustura" egunetik egunera zabaltzen ari da, eta herritarren eta erakunde-politikaren arteko lotura eza handitzen ari da.

Elkarrizketatutako pertsona batek esan zuen bezala, proiektu honen azken arrazoia "demokrazia liberalaren krisiari" erantzutea da. Beste informatzaile batek ere adierazi zuen gobernantza sustatzeko nahiko zailak direla egungo baldintza sozialak. Zentzu horretan, elkarrizketatutako beste pertsona batentzat "gizarte batek bere buruaz hausnartzeko modurik onena herritarren inplikazioa eragingo duen ikuspegi partekatua elkarrekin sortzeko ariketa da. [...] Partaidetza-inplikazio prozesu bat eratzea. "

Elkarrizketatutako eragileek partekatzen duten helburu bat emaitza tangible (egingarri) bat lortzea da, esperimentazio edo trebakuntza gisa “intangibleetan” aurrera egiteaz gain. Hau da, ikuspegi partekatu horren bidez, 2030ean Gipuzkoarako proposamenak eta beharrak lortzea litzateke asmoa, agenda politikoaren gidari izan daitezen. Informatzaileetako batek adierazi duen bezala: “Ikuspegi partekatua da helburu nagusia, baina uste dut garrantzitsua dela ikuspegi partekatu horrekin batera hura lortzeko beharrezkoak diren helburuak eta helburu horiek lortzeko abian jarri beharko genituzkeen prozedurak zehaztea.” Beste eragile batentzat, partekatutako ikuspegia bera da emaitza nabarmen nagusia, baldin eta “denboran zehar eguneratzerik badago”. Aipatutako beste helburu nabarmen bat gazteak proiektu honen mekanikan inplikatzeko izango litzateke.

Oro har, elkarrizketatutako eragile guztiak bat etorri dira proiektuaren onuren izaera intangiblearekin, “gaitasun kolektiboen bultzatzaile gisa”. Onura hori herritarrek elkarrekin eta lankidetzan gobernatzeko partaidetza-kultura sustatzean datza. Elkarrizketatutako batek erantzun du azken helburua dela “oinarriak sortu ahal izatea gizarteak –talde gisa– ikuspegia partekatzeko dinamika hori dinamika normalizatu gisa har dezan”. Hori ere bat dator Etorkizuna Eraikizen helburu nagusiarekin, hots, herritarren eta administrazio publikoaren artean partekatutako komunitate-lidergoia aktibatzea. Informatzaile batek laburtu zuen moduan, “epe luzera hausnartzeko lurralde-gaitasun kolektiboak askatzea litzateke helburua”.

Azkenik, orain arte aipatutako helburuen baitan, unibertsitate publikoa proiektu honetan inplikatzearen garrantzia aipatu zuten hainbat eragilek, bere izaera pluralagatik, transmititzen duen “neutraltasunaren” pertzepzioagatik, zein euskal gizartearen maila guztietan duen txertakuntzagatik: “kultura bat bezain errotua dagoen zerbait aldatu nahi bada, hori egiteko nor hobe unibertsitatea bera baino. Horregatik, unibertsitateak proiektu honetan duen inplikazioa ere berrikuntzaren parte da.”

5. Lehenengo fasea: Plataforma

Gipuzkoa bezalako lurralde jendetsu, trinko eta anitza entzuteko, politika publikoen ekoizpenean komunitatearen adimen kolektiboa artikulatzeko gai diren plataformak behar ditugu. Esperimentazio eta dokumentazio prozesu honetan funtsezkoa da interface nozioa, alegia, proposamenen eta inplementazio-mekanismoen arteko eta eraldaketa-eskala desberdinen arteko zubi-lana egiten duen bitarteko-gailua, tokikoa eta globala konektatzen dituen (Zucker, Goia eta Ardaiz 2022). Deliberazio publikoko prozesuetan, interfazea funtsezkoa da parte hartzaileek herritarren batzarrei ematen dieten ezagutza akademikoa eta esperientziala txirikordatzeko: adituena eta arituena, alegia (Goia 2022, 72).

Gipuzkoa irudikatuz ikerketa-ekintza bi mailatako interfazeak inplementatzen ari da 2023an zehar, sinkrono-lokala eta asinkrono-globala. Lehenengoa aurrez aurreko interfazea da (esperientziak eta tailerrak leku zehatzetan egiten direlako), eta bigarrena, berriz, interfazea digitala (lankidetzarako webgune bat, 2023an eta ondoren aktibo egongo dena): gi2030.eus plataforma.

Zer da gi2030.eus?

gi2030.eus [Decidim](https://decidim.gipuzkoa.eus)-en instantzia bat da, Gipuzkoako lurraldeko lankidetzazko gobernantza bistaratzeko eta harekin esperimentatzeko plataforma gisa funtzionatzen duena. [Decidim](https://decidim.gipuzkoa.eus), katalanetik "erabakitzen dugu" edo "erabaki dezagun", demokrazia parte-hartzaileerako azpiegitura digitala da, osorik eta elkarlanean software libre gisa eraikia. [Decidim](https://decidim.gipuzkoa.eus) web-ingurune bat da, edozein pertsonari web-plataforma bat sortzeko eta konfiguratzeko aukera ematen diona, parte-hartze demokratikorako sare politiko gisa erabiltzeko.

[Decidim](https://decidim.gipuzkoa.eus) azpiegitura digital askea, doakoa eta kode irekikoa da (alegia, bere kodea edozein erabiltzailek aztertu, aldatu, hobetu eta birbanatu dezake, betiere [AGPL lizentzia](https://decidim.gipuzkoa.eus) errespetatzen badu). [Aritu independenteen arabera](https://decidim.gipuzkoa.eus), Decidim herritarren partaidetzarako plataformarik onena izan zen 2022an, eta bigarrena izan zen 2023an. 2016ko otsailean sortu

zen, eta lehen aldiz jarri zen martxan Bartzelonako udalean. [Decidim](#) plataformak dagoeneko 30 herrialde baino gehiagoko 240 hiri eta erakunde publiko baino gehiagori eta mundu osoko 185 gizarte erakunde baino gehiagori parte hartze demokratikoko prozesuak zabaltzeko aukera eman die.

Bere software libreaz eta eduki irekiaz gain, [Decidim](#)-ek bere “kontratu soziala” osatzen duten beste balio eta konpromiso batzuk barne hartzen ditu, [Decidim](#) proiektuko kide edo instantzia orok bere gain hartzeko konpromisoa hartzen duen berme demokratikoen kode bat. Horien artean, demokratikoki disruptiboa izateagatik (Borge, Balcells eta Padró-Solanet 2022), dokumentu, proposamen, eztabaida, erabaki edo beste edozein xede, mekanismo edo prozesu parte-hartzailerengandatasuna, trazabilitatea eta osotasuna nabarmentzen dira.

[Decidim](#)-en instantzia gisa, [gi2030.eus](#) plataformak bere egiten ditu konpromiso horiek guztiak. Instalazioari esker, Gi2030-k tailer edo jarduera desberdinetako jarduera egituratu eta bideratu dezake, goitik beherako kontsultak egiteko, behetik gorako ekimenak aktibatzeko edo jardun-guneetan prozesuak edo kontsultak egiteko. Baina [gi2030.eus](#) webguneak prozesu osoan zehar sortutako aliantza publiko-komunitarioak ikusarazteko aukera ematen du. Halaber, diseinuaren eta ezarpenaren jarraipen osoa egiteko aukera ematen du. Mekanismo, tailer eta prozesu parte-hartzaile horiekin guztiekin lotutako datu guztiak, fase guztietan, eskuragarri daude webguneko parte-hartzaile eta erabiltzaile guztientzat.

Erregistratutako pertsonen (tailerretako edo topaketetako batean aurrez aurre parte hartu edo ez) plataformaren edukiekin (galderak, erantzunak, proposamenak, tailerrak, bloga eta foroak) elkarreraginean aritzeko aukera dute, iruzkinen, like direlakoan, jarraipenaren edo laguntzen bidez. Plataforma digitalari esker, tailer batean izenik eman ez duten pertsonen parte har dezakete, galderak eginez, jada egindako galderari erantzunez edo arlo zehatz batean adostasun-proposamenak eginez. Helburua da unibertsitatearen, erakundeen eta herritarren artean Gipuzkoako etorkizuneko agertokiei buruzko galderak, erantzunak eta proposamenak lantzeko espazioa batera sortzea.

Nola funtzionatzen du?

Ikerketa-ekintza prozesu parte-hartzaile bat eraldatzailea izan daiteke, baina, horretarako, beharrezkoa da epe luzera iteratzea eta dokumentatzea, berehalako emaitzarik espero gabe. Ikuspegi partekatua eraikitzeke funtsezkoa da tailerren eta gi2030.eus plataformaren arteko elkarrekintza; izan ere, tailerretan beti falta da proposamen berriak fintzeko, komentatzeko edo bozkatzeko denbora (tailerren dinamikari eta edukiei buruzko informazio gehiago hurrengo atalean).

Online plataformaren dokumentazio-lana garrantzitsua da, etorkizuneko erronkei erantzun bateratua emateko orduan beti hutsetik hasten garen sentsazioa ez izateko. Online plataformak funtzio horiek betetzen ditu eta proiektuaren fase eta jarduera guztiak biltzen ditu, hala nola tailer batean izena ematea edo sortutako proposamenak bozkatzea. Webguneko edozein erabiltzaile sar daiteke gi2030.eus plataforman, askatasunez eta modu anonimoan. Soilkik erregistratu beharko da alde aurretik proposamen baten sorrera, euskarria edo iruzkina, galdera baten erantzuna edo eztabaida batean parte hartzea eskatzen duen ekintzaren bat egin nahi izanez gero. Erregistratutako pertsonak plataformaren edukiekin elkarrekin dezakete (galderak, erantzunak, proposamenak, tailerrak, etab.), iruzkinak edo likeak eginez, prozesuak jarraituz edo babesak emanez. Hori egitean, jakinarazpen bat jasotzen dute, posta elektronikoz, galderak argitaratzen direnean edo galderekin interakzioa gertatzen denean. Era berean, erregistratutako pertsonak Gi2030ekin lotutako berrikuntzen berri izan dezakete [blog](#)ean argitaratzen diren artikuluen bidez. Gainera, [Agora](#) izeneko foro bat dute eskura, eztabaidarekin modu askeagoan jarraitu ahal izateko.

Prozesua [5 fase](#)ren bidez egituratzen da, eta parte-hartzea parte-hartzaileek egindako galderetan, herritarren eta ikertzaileen artean sortutako erantzunetan eta proiektuaren talde eragileak egindako proposamenetan oinarritzen da. Lehenengo fasean, "Plataforma elkarrekin abiarazten dugu" (2023/01/01 - 2023/02/03), plataforma prozesu osoaren topagune eta edukiontzi gisa erabiltzen hasi zen. Bigarren fasean, "Galdetzen dugu" (2023/02/04 - 2023/05/28), [aurrez aurreko hainbat tailer](#)ren bidez, galderak sortu eta aztertu

ziren Gi2030en [5 gai](#) nagusietako bakoitzerako (ikus 5. kapitulua, "Bigarren fasea: Galderak formulatzeko Tailerrak"). Tailer bakoitza amaitu ondoren, galderen uzta plataforman argitaratzen dugu, Gi2030ean parte hartu zuten beste pertsona batzuek irakurri, komentatu eta/edo babestu ahal izateko (interakzio digitala). Tailer berri bakoitzaren ondorioz, plataforman galderak egiten jarraitu da, plataforman parte hartzen duten pertsonak haiekin elkarreragin ahal izan dezaten, iruzkinen edo babesen bidez. Tailer bakoitza amaitu ondoren, proposamenak plataforman "bizi" dira, eta han eboluzionatzen jarraitzen dute, baina ez modu "presentzialean" (edo sinkronoan), online baizik (hau da, asinkronikoki).

Tailer horietan izena emateko, talde motorrak gonbidapenak luzatzen zituen, edo parte-hartzaileek eurek zuzenean izena eman zezaketen. Tailer bakoitzak sartzeko bi bide zituen: gonbidapen zuzenak eta zuzenean plataforman izena emateko aukera. Beraz, plataforman alta ematen duen edonork aukera izan du galdera berriak argitaratzeko, dauden galderak komentatzeko eta/edo babesteko, tailerretan izena emateko eta jakinarazpenak jasotzeko plataforman parte hartzeko jarduera dagoen bakoitzean. "Galderak sortzeko" denbora horren ondoren, "erantzunak elkarrekin sortzeko" unea iritsi zen: aurrez aurreko tailerretan, gi2030.eus plataforman egindako galderen partaidetzatik ateratako informazioa sartu da. Herritarrek eta ikertzaileek elkarrekin lan egiteko espazio honetan landu dira planteatutako galderen erantzunak. Plataforman erregistratu diren pertsona guztiek aurrez aurreko tailerretan landutako erantzunak komentatu eta babestu ahal izan dituzte. Hasierako galderak jaso ondoren, aditu-talde batek galderak hobetzeko eta lehenesteko ariketa bat egin du; horretarako, [Delphi](#) metodoa erabili da (ikus hurrengo kapitulua, "Hirugarren fasea"). Azkenik, Gi2030eko talde motorrak proposamenak egin eta argitaratuko ditu, aurreko erantzunei buruzko lanaren emaitza gisa. Plataforman parte hartzen duten pertsonak ere proposamen horien jarraipena egin ahal izango dute, eta haiekin elkarreragin ("proposamenak egiten lagundu"). Proposamenak 5 ardatz tematikoetako bakoitzerako landuko dira, eta "Ikuspegi partekatua" dokumentuan jasoko dira. Txosten hori partaidetza-prozesuaren emaitza izango da.

6. Bigarren fasea: Galderak formulatzeko tailerrak

Ikuspegi oro, pertsonala edo kolektiboa izan, etorkizuneko proposamena da, galdera esplizitu edo inplizitu bati erantzuten diona. Hori dela eta, Gi2030 prozesua galdera, erantzun eta proposamenen ikerketa eta esplizitazio bidez egituratuta dago, eta horiek guztiak partekatzean lurraldearen ikuspegia osatzen da.

Behin proiektuaren lehen fasea amaituta, otsailean galderak egiteko faseari ekin genion. Bigarren fasearen helburu nagusia askotariko galderak lortzea izan da, planteatutako bost gai-multzoen inguruko galderak: Klima, Ekonomia, Zientzia eta teknologia, Pertsonak eta Gizarte Ongizatea.

Hasieran buruan genuen partaidetza-formatuak tailerrak hainbat eskualdetan egitea aurreikusten bazuen ere, une zailean geunden, 2023ko maiatzeko udal- eta foru-hauteskundeak gainean baikenituen, eta, hori gutxi balitz, uztailean hauteskunde orokor aurreratuak deitu ziren. Hainbat udal ordezkariarekin egindako lehen harremanek berehala ohartarazi ziguten horrelako partehartze prozesuak data horietan antolatzeak arazoak zekartzala.

Bestalde, proiektuaren antolakuntzako pertsoneri egindako elkarrizketengatik, badakigu proiektu honen arrakastaren adierazleetako bat gazteak inplikatzeko dela. Horregatik erabakia hartu genuen unibertitate eremuan kokatzea bigarren fasea, galderak egiteko tailerrei dagokiona. Otsailean zehar harremanak egiten eta proiektua aurkezten aritu ginen, eta UPV/EHUko bost ikastetxeren lankidetzara lotu genuen: Ingeniaritza Eskola, Ekonomia eta

Enpresa Fakultatea, Informatika Fakultatea, Psikologia Fakultatea eta Hezkuntza, Filosofia eta Antropologia Fakultatea.

Gipuzkoako campusean egin diren tailerren garapena nola planteatu dugun azaldu aurretik, ordea, garrantzitsua da azaltzea nola iritsi garen gure partehartze-formatura: tailerrak.

Tailerrak, zergatik?

Proiektuaren egiteko nagusiak hasieratik erronka bat identifikatzen du, inplikazio soziopolitiko desberdinetako gipuzkoarrak bilduko dituen espazioak sortzea: antolatu gabeko herritarrak, herritar antolatuak eta erakunde publikoak.

Topagune kontzeptuak bi ideia desberdin baina sinbiotiko barnebiltzen ditu. Alde batetik, leku eta une zehatz batean fisikoki, aurrez aurre, elkartzeko beharra; eta, bestetik, aldi berean, esperientzia bat bizitzeko behar existentziala, bestela ezingo genukeen zerbait egin ahal izateko: etorkizunak imajinatzea eta partekatzea.

Ikerketa-taldeari dagokionez, jakitun gara etorkizuneko ikuspegiak partekatzea ariketa delikatu dela, parte-hartzaile bakoitzak bizi duen une bitalarekin estuki lotuta dagoena. Horregatik, topagune horrek izan behar dituen ezinbesteko ezaugarriak kontzienteki zaintzen saiatu gara. Axola zaizkigun gaiei buruzko ideiak ezagutzen ez ditugun pertsonekin partekatzeko ariketa hori lasai egiteko, pertsonen gutxieneko baldintza batzuk behar ditugu, seguru eta aske senti daitezen, pentsatzen eta sentitzen duguna adierazi ahal izateko. (Platoniq Fundazioa 2021)

Espazio berean biltzea Gipuzkoaren 2030 etorkizunaz pentsatzeko, irudikatzeko, partekatzeko, eztabaidatzeko, adosteko, edo ez... topaketaren ideia horrek hainbat aldaketa kontzeptual eta terminologiko jasan ditu. Hasiera batean bost eguneko erretiroaren ideia

aztertu genuen, proiektuko elementu guztiekin esperimendatzeko aukera emango zuen elkarbizitza-espazio gisa, plataformarekiko trebakuntzatik hasi eta proposamenak sortzeraino. Baina berehala konturatu ginen topagune formatu horrek gaintitu egiten gintuela beharrezko baliabideei eta logistikari dagokienez.

Hori dela eta, erretiroaren edo bizilekuaren formatua baztertu eta 2-4 orduko tailer malgu baten alde egin dugu. Ikerketa-taldeko hainbat kidek eztabaida-batzarren simulazioetan izandako esperientzian oinarrituta, erabaki dugu tailerrek ez dutela lau ordu baino gehiago iraun behar. Hala, tailerrak gehienez bi orduko bi saiotan egituratzen ditugu, elkarreragin digitala errazteko saioen arteko gutxieneko astebeteko distantziarekin.

Campuseko ikastegien lankidetzari esker, 6 tailer bikoitza argitaratu ditugu plataforman, 2023ko otsailaren 21 eta 28tik aurrera egin genituenak, Esperientziaren Gelako ikasle-talde batekin hasi ginenean. GFAko langileak eta UPV/EHUko irakasle eta ikertzaileak ere bertaratu ziren. Lehen entsegu edo prototipo hori oso baliagarria izan zen gero Gipuzkoako campuseko gainerako ikastegietara eraman genuen tailerraren egitura fintzeko. Tailerraren agenda hurrengo kapituluan kontsulta daiteke ("Erreminta-kutxa").

Prototipo horretaz gain, 5 tailer egin ziren, eta bi saio tailer bakoitzeko 2023ko martxotik maiatzera bitartean. Tailerrei, haien osaera soziodemografikoari eta abarri buruzko xehetasun gehiago nahi izanez gero, Gi2030.eus plataforman kontsultatu daitezke topaketa bakoitzaren aktak.

Mikro: Tailerren kronika

“Beroan” zein “hotzean” egindako ebaluazioetan balorazioa positiboa izan zen. Tailer horien bilakaera labur-labur azaldu aurretik, honako hauek dira parte-hartzaileen artean jasotako zenbait inpresio, amaitu ondoren egindako elkarrizketetan jasotakoak:

- “Oso ariketa aberasgarria da.”
- “Bestela ondo informatuta egotea kostatzen den gaiez ikasteko modu bat da.”
- “Gaur egun garrantzitsuak diren gaiei buruzko ideiak eta pentsamenduak partekatzeko ariketa da. Oso interesgarria da tailerrean landa lana egiten duten profesionalei entzutea (administrazio publikoko profesionalen testigantzen eta ekarpenen kasua).”
- “Entzuna izan eta besteei entzutea esperimentatzen duzun dinamika bat da. Gainerako parte-hartzaileei benetan pentsatzen duzuna adierazten ere laguntzen dizute, informazioa desitxuratu gabe, eta hori asko gustatu zaizu.”
- “Eztabaidagai berari buruz ideia eta irizpide desberdinak dituzten pertsona desberdinak elkartu daitezkeen gunea da. Eta esperimentatzen da posible dela indarra eta irizpideak bateratzea iritzi-aniztasunean. Tentsiorik eta modu txarrik gabe.”
- “Ikasteko eta eztabaidatzeko gune atsegina, axola zaizkigun eta gaur egun nola dauden jakin behar dugun gaiei buruzkoa.”
- “Parte-hartzaileen izateko moduak parte hartzeko modua moldatzen du. Pertsona ireki batek ez du modu berean parte hartzen pertsona barnerakoi batek baino. Hori dela eta, dinamizazio-lanak asko laguntzen die beren iritzia ematea gehien kostatzen zaien parte-hartzaileei, herabetasunagatik edo partekatua izateko ezagutza egokirik ez dutela uste dutelako.”
- “Jatorri desberdinetako gazteen arteko tailer mota hau oso interesgarria da.”

KLIMA: KRISI EKOLOGIKOA ETA LURRALDEA

Tailer hau Ingeniaritza Eskolan egin ge nuen. Lehenengo saioa martxoaren 15ean izan zen, 12:30etatik 14:00etara, eta bigarrena martxoaren 22an, 12:30etatik 14:30etara. Lehen saio honetan, parte-hartzaileek beren burua aurkeztu zuten, eta proiektuaren xedea, faseak eta saio horietan parte hartuko dutenengandik espero dena azaldu zitzairen. Plataforma elkargunea izateari garrantzia ematen zaio, eta galderak lantzeko asmoa azaltzen da.

Parte-hartzaile gehienak Donostiakoak dira, Arrasatetik, Bilbotik, Irundik, Oñatitik, Tolosatik, Lasartetik eta Pasaiatik ere badatozen arren. Bideo bat bistaratuta, marko teoriko bat aurkezten da, etorkizuna imajinatzea zergatik kostatzen zaigun testuinguruan kokatzeko. Larrialdi klimatikoaren arloko aditu batek gaiaren egungo egoera azaldu du, eta problematikak hainbat eremutan duen eragina aztertu du. Gainera, 2030ean Gipuzkoan egon zitekeen agertoki bat azaltzen du. Horrekin, irudimen ariketa ainguratzeko ikuspegi bat eman nahi da.

Guztiok batera lan egin ondoren, parte-hartzaileak 6-7 pertsonako taldeetan banatzen dira, guztira bi talde sortuz, eta bideoan planteatutako ikuspegiari buruz eztabaidatzen dute, beren gogoetak hiru ardatz dituen matrize batean kokatuz: faktore positiboak, faktore negatiboak eta nahi ez diren ondorioak. Parte-hartzaileei adituaren diskurtsoan identifikatutako hiru gai biltzen dituen kartoi mehe bat aurkezten zaie. Aurreko ekitaldian landutako gogoetekin kartoi mehea osatzeko gonbita egiten zaie. Helburua ardatz analitiko berriak gehitzea da. Azkenean, 5 minutu ematen dira hausnarketak parte-hartzaile guztiekin partekatzeko.

Tailerraren bigarren saioan, lehenengoaren lanari heldu genion berriro, larrialdi klimatikoan esku hartzeko zortzi ardatz tematiko garrantzitsu identifikatuz. Parte hartzaileek gehien

bozkatzen dituzten bi ardatzetatik abiatuta, saio honetan klimaren krisiaren aurkako borrokan egin behar ditugun galderak pentsatu eta eraikitzea egokitu zaigu.

Saioari hasiera emateko, parte-hartzaileek eta antolatzaile-taldeak klima-aldaketaren arazoarekin dituzten lotura pertsonalak, bizi-mailakoak eta emozionalak partekatzen dituzte. Larrialdi klimatikoa ez da pertsonak alde batera uzten dituen arazoa, gure emozioak, kezkak eta bizi-proiektuak zeharkatzen dituelako.

Beroketa ariketa hau atarikoa izan da, ondoren tailer osoa hartu duen World Cafe dinamika egiteko. Dinamika honen bidez, partaideak mahai batetik bestera mugitzen dira arazoaren ertz desberdinak lantzeko. Gure kasuan, larrialdi klimatikoaren inguruan galdera garrantzitsuak eta adostuak eraikitzea izan da helburua, galdera horiek ondoren eragile desberdinei zuzendu ahal izateko (administrazio publikoa, enpresa pribatuak, herritarrak, etab.).

EKONOMIA: ENERGIA ETA ENPRESA

Tailer hau Ekonomia eta Enpresa fakultatean antolatu zen. Lehenengo saioa martxoaren 21ean izan zen, 12:00etatik 13:30era. Eta bigarrena martxoaren 28an, 12:00etatik 14:00etara. Oñati, Bilbo, Erandio, Zegama, Azpeitia, Lasarte, Andoain, Deba, Donostia, Mutriku eta Moldaviatik etorritako pertsonak parte hartu zuten.

Etorkizunari buruz pentsatzeko galdera garrantzitsuak bilatzen jarraitu dugu tailer honetan ere, parte-hartzaileen gogoeta eta kezketatik abiatuta. Saioa Zaragozako Unibertsitateko Alfonso Arandaren hitzaldiarekin hasi da. 20 minutu baino gutxiagoan, energia-trantsizioan adituak jokoan dauden faktoreak jarri ditu mahai gainean, 2030 Agendaren helburuetako baterantz aurrera egiteko: energia berriztagarrien bidez deskarbonizazioan aurrera egitea.

Adituaren begiradak hausnarketa bateraturako lehen piezak eskaini dizkie parte-hartzaileei, eta bertan Arandak proposatutako auzi-sorta beren testuinguru eta kezketara eraman dute. Horretarako, bi taldetan banatu gara, eta trantsizio berdea errazten duten faktoreen, hori zailtzen dutenen eta helburu horren nahi gabeko ondorioen inguruan eztabaidatu dugu.

Tailerraren bigarren saioan, parte-hartzaileak tailerrera erakarri dituzten kezkek, ezinegonak eta esperientzia pertsonalak partekatu ondoren, lau taldetan banatu gara World Kafeari hasiera emateko. Lehenengo saioa trantsizio energetiko berde baterantz aurrera egiteko funtsezko ardatz tematikoekin amaitu bazen, bigarren topaketan ardatz horietatik abiatu gara prozesua gidatuko duten galderak aktibatzen. Horretarako, parte-hartzaileek karbonoa murrizteko erronkei eta aukerei buruzko galderak lantzen lan egin dute; zer neurketa-sistema ditugun eta zer irizpiderekin ezartzen ditugun, alternatiba eraginkorragoak baloratzeko moduan izateko; nola handitu energia-ekoizpena eta murriztu kontsumoa; nola prestatu ekonomia- eta enpresa-sarea trantsizio horretarako, etab.

Ekonomia, zuzenbidea edota filosofia bezalako diziplinetatik etorritako parte-hartzaileek beren esperientzia eta ezagutza gehitu diote trantsizio energetikoaren arloan galderak sortzeko erronkari. Gai bakoitza mahai batean landu da, bideratzaile batek gidatuta. Kafe eta pasten artean, parte-hartzaileak lau mahaietatik hirutan ibili dira, hausnartzen, eztabaidatzen eta prozesuaren hurrengo faseetan erantzun beharreko galderak adosten. Ariketa honek hogeita bat galderako sorta bat sortu du, eta osoko bilkuran aurkeztu ditugu saioa amaitutzat eman aurretik.

PERTSONAK: BIZIKIDETZA, MIGRAZIOAK ETA TALENTUA

Tailer hau Hezkuntza, Filosofia eta Antropologia Fakultatean (HEFA-I) egin zen martxoaren 27an, 11: 00etatik 12:30era, eta ondoren beste bat, udaberriko oporren ondoren, apirilaren 19an, 11:00etatik 13:00etara. Iruñetik, Bilbotik, Muskizetik, Perutik, Portugaldik, Hondarribitik, Austriatik, Gasteiztik, Txekiar Errepublikatik, Azpeititik, Txiletik eta Sevillatik etorritako pertsonek parte hartu zuten.

Honakoan, Pertsonen esparruan irudikatu nahi izan genuen etorkizuna, hau da, migrazioak, kultura-aniztasuna, aniztasunaren kudeaketa eta "talentu" deitzen ditugun giza gaitasunen multzoa barne hartzen dituen eremu gisa. Horretarako, ikasle eta irakasle talde handi bat Fakultateko Dinamiken Gelan bildu zen, Gipuzkoaren etorkizunerako garrantzitsuak diren galderak batera bilatzeko.

Carlos Mataix Madrilgo Unibertsitate Politeknikoko (itdUPM) Giza Garapenerako Teknologiako Berrikuntza Zentroko zuzendariak eman dio hasiera saioari. 8 minutu baino gutxiagoko pilula batean 2030 ikuspegia aurkeztu digu: bidezko trantsizio energetikoa, berrikuntza soziala ahaztuko ez duen berrikuntza teknologikoan eta eragile publiko, pribatu eta sozialen arteko lankidetzaren sortzaile eta eraldatzaileko formulen bilaketan oinarritua. Adituaren hitzek pentsatzen hasteko tresnak eman dizkiete parte-hartzaileei. Aurreko saioetako metodologiari jarraiki, bi taldetan bildu gara, eta Mataixen etorkizuneko ikuspegia errazten edo oztopatzen duten faktoreak aztertu ditugu, bai eta haren planteamendutik eratorri daitezkeen esperogabeko ondorioak ere. Ondoren, faktore horiek gaikako ardatzetan bildu dira.

Bigarren saioan, UPV/EHUko, nazioarteko beste unibertsitate batzuetako eta ikertzaile-taldeko 20 ikasle inguru berriro elkartu ziren tailerreko lehen saioan hasitako lanari jarraipena

emateko. Bertan, parte-hartzaileek Gipuzkoaren etorkizuneko ikuspegia eraikitze kontuan hartu beharreko lan-ardatzei buruz eztabaidatu zuten, bizikidetzari, migrazioei eta talentuari buruz hain zuzen. Topaketa honetatik atera ziren gaien multzotik, bigarren saioak lau esku-hartze eremu espezifikotan oinarritu du bere lana: lankidetzaren publiko-pribatua, migrazioak, enplegarritasuna eta giro moral eta soziala. Lana, orainoan, hausnarketak galdera bihurtzea izan da.

Gi2030 proiektuaren aurkezpenaren ondoren, topaketari hasiera emateko, LAIANen laburpen bat ikusi genuen, Etorkizuna Eraikizek bere lankidetzaren komunitarioaren ereduari buruz egindako dokumentala, hain zuzen ere. Adil Najam Bostongo Unibertsitateko irakasle batek Gipuzkoa bisitatu zuen 2022ko irailean. Najamek segurtasuna segurtasun-ezaren gabeziatzat pentsatzera gonbidatzen du: segurtasuna da ez pentsatzea zerbait txarra gertatuko denik. Politika, ere, norabide berean, elkarren arteko konfiantza sustatzeko bitartekoa da, ezer txarrik gerta ez dadin. Horrekin, hainbat kontzeptu bateratu ditugu, hala nola mesfidantza, segurtasunik eza eta ziurgabetasuna, baina baita aukera eta eraldaketa ere.

Hausnarketa horiek atariko moduan funtzionatu zuten, ondoren egiteko benetan galderak biltzen lagundu zigun dinamika: Word Kafea. Ikasleak lau mahaitatik txandakatzen dira, eta bakoitzak bere aldetik aztertzen ditu lankidetzaren publiko-pribatua, migrazioak, enplegarritasuna eta giro moral eta soziala. Esparru horiei buruzko eztabaida-ariketak jasotako 25 galderak prestatzeko balio izan du.

Pentsamendu sortzaileak ez du mugarik, eta horrela erakusten du lortutako emaitzak. Zergatik dira batzuk bidaiariak eta beste batzuk atzerritarrak? Zer irakats diezaioket nik amonari, eta zer irakats diezadake berak niri? Horrelako galdera gehiago gehituko ditugu gure saskira, proiektuaren hurrengo faseetan erantzuteko.

ZIENTZIA: BERRIKUNTZA ETA TEKNOLOGIA

Tailer hau Informatika fakultatean egin zen. Lehenengo saioa martxoaren 29an, 12:00etatik 13:30era, eta bigarrena apirilaren 26an, 13:30etik 15: 0era. Andoain, Lasarte, Donostia, Hernani, Azpeitia, Mutriku, Lezo, Gasteiz eta Alemaniatik etorritako pertsonak parte hartu zuten.

Zientzia, teknologia eta berrikuntzari buruzko tailer honek Gipuzkoaren etorkizunak alor horietan dituen erronkei erreparatu die, eraldaketa digitalari arreta berezia eskainiz. Lehen saio honetan, hurrengo topaketan galderekin eraldatuko ditugun ardatz tematikoak eta faktore analitikoak bilatzera bideratu da tailerra.

Susanna Tesconi Universitat Oberta de Catalunya irakasleak dinamika aurkeztu ondoren, bideo-pilula bat sartu dugu hausnarketa bateratua aktibatzeko. Bi taldetan, parte-hartzaileek Tesconi berrikuntzara hurbiltzea eztabaidatu ahal izan dute. Lehenik eta behin, bere proposamena errazten eta oztopatzen duten faktoreak identifikatu dituzte, baita aurreikusi gabeko edo esperogabeko ondorioak ere. Hori guztia, parte hartzaileek ardatz tematiko handietan antolatu dituzten post-itetan jaso da.

Bigarren saioan, lehenengo topaketatik ateratako hainbat gai aukeratu genituen (parte hartzaileek izena ematean zituzten lehentasunetatik abiatuta), prozesuaren hurrengo faseetarako motor izango diren galderak biltzeko.

Aurreko dinamiketan bezala, World Kafearen metodologia erabili da ideiak trukatzeko eta galderak elkarrekin sortzeko. Oraingoan, ordea, megatendentzien kartak testatu nahi izan ditugu, Finlandiako Sitra agentziak garatutako tresna interesgarri bat, etorkizunak modu kolektiboan irudikatzen preseski diseinatutakoa. Joera globalei buruzko datuetatik abiatuta,

karta horiek balio dute irudikatzeko non egongo garen joera horiek markatzen duten testuinguruak kontuan izanda. (Karten edukia hurrengo atalean kontsulta daiteke).

Fase honetan, diagnostikotik eta datuetatik abiatzen gara, ez hitza edo azken puntu gisa, alderantziz, pentsamendu kritikoa eta irudimena aktibatzekeo baizik. Lan-estrategia horri esker, aurreikusi gabeko hainbat gai sartu ahal izan dira, hala nola adimen artifiziala eta Gipuzkoako arrantzaren etorkizuna, teknologia berriekin duten harremanaren ikuspegitik.

ONGIZATEA: OSASUNA ETA ZAINKETAK

Oraingoan Gi2030 Psikologia Fakultatera eraman dugu, maiatzaren 3an 12:00etatik 13:30era eta maiatzaren 10ean 12:00etatik 14:00etara. Hernani, Lasarte, Deba, Donostia, Gasteiz, Urnieta, Azpeitia, Zaragoza, Mendabia, Iruña, Usurbil eta Pasaiatik etorritako pertsonen parte hartu zuten.

Parte-hartzaileen eta proiektuaren aurkezpenen ondoren, abiada hartzen hasi gara Anabel Vergara UPV/EHUko katedradun eta Qualiker ikerketa-taldeko kideak grabatutako bideoaren ikustaldiarekin. Osasun mentalaren esparruan ditugun erronkei buruz aritu da bideoan: gazteen suizidioen prebentzioa, genero-desberdintasunak, zainketak eta adinekoen arrail digitala barne. Marrazki osoaren lehen trazu bat izan da, besterik ez, eta parte-hartzaileen ekarpenen bidez zabaldu eta osatzen joan da. Besteak beste, Gizarte Zerbitzuen arloko hainbat langileren ekarpena oso baliotsua izan da. Vergara irakaslearen esku-hartzeak eztabaida txiki bat piztu du "soziosanitario" kontzeptuaren erabilerari buruz, eta haren egokitasunari buruz, bere orientazioagatik eta hura osatzen duten lanbide-profilengatik funtsean "sozialak" bakarrik diren zerbitzuak bakarrik jaso ohi dituztelako. Arlo sozialaren eta sanitarioaren arteko koordinazio handiagoak etorkizunean ekar lezake arreta soziosanitarioaz hitz egin ahal izatea.

Hori bi denboratan antolatutako dinamika baten hasiera izan da: lehenengoan, parte-hartzaileek, hiru taldetan banatuta, Vergarak planteatutako agertokia zailtzen eta ahalbidetzen duten faktoreei buruz hausnartu dute, baita etorkizunera begira egon daitekeen egoera horren nahi gabeko edo aipatu gabeko ondorioei buruz ere. Ondoren, faktoreak gaikako ardatzetan multzokatu dira, eta horiek tailer honetako bigarren saioan landuko ditugun galderak egiteko irteera-puntu gisa funtzionatuko dute.

Mahaietako batean desadostasun asko agertu dira, baina abiapuntua argi zegoen: bizi-kalitatea oso lotuta dago bizitza osoko osasun mental eta emozionalarekin, ondo egotea edo ez egotea funtsezkoa delako egunerokoan, eta hori faktore positiboa da. Gero eta kontzientzia handiagoa dago (baita gazteen eta sare sozialen artean ere) gai honetan pentsatzeak eta elkar-zaintzeak duen garrantziaz. Hortik aurrera, ordea, galdera asko zabaldu dira. Hezkuntza emozionala garrantzitsua bada, hori lantzen ari al da hezkuntza-sisteman? Auzi arantzatsu hori ireki nahi dugu eta emozioak partekatzen hasi? Zaila egiten zaigu zaugarritasuna aitortzea eta geure burua "barrutik" agerian uztea. Horrekin batera, zaila da alfabetatze emozionala neurtzea, ez dagoelako adierazle zehatzik edo, baldin badaude, ez ditugulako ezagutzen. "Gazteen osasun mentala" kontzeptua bera lausoa iruditzen zaigu, ez dugulako argi zer den eta zer ez den osasun mentala, ezta zenbat zerbitzu publiko bideratu beharko lirakeen horretara ere. Pertzepzioa da erreferentzia-esparru komun bat falta dela, eta hori kezkarria da. Antzeko ildoan, beste mahai batek interesa agertu du "oinarrizko tresna emozionalak" behar direlako, gazteriara mugatzen ez direnak eta helduarorako ere balio dutenak.

Elementu komun asko aurkitu dira zainketak pertsonalizatzeari eta despertsonalizatzeari dagokionez. Pertzepzioa da medikalizazioa dela gure ingurunean nagusi den epe laburreko

irtenbidea, baina gaiaren muinera ez doan bidezidorra dela. Arreta pertsonalizatu unibertsalerako esparruak sortu beharko lirateke, edo, gutxienez, osasun- eta gizarte-arretaren gehiegizko konpartimentalizazioa nola gainditu pentsatu beharko litzateke, hainbat eragilek bata besteari "pilota pasatzen" jarraitzen baitute ongizatea lantzeari dagokionez. Badirudi oraindik bide luzea dugula hainbat gizarte-eragilerekin koordinatzeko. Beste mahai batean zatiketaren gaia ere jorratu da, baina ez bakarrik zerbitzuena, baizik eta, batez ere, laneko kultura eta erritmoena. Elkarguneak izateak ez du bermatzen profilen arteko sintonia dagoenik, lehentasun eta egiteko modu desberdinak egon baitaitezke. Paradoxikoki, diziplinartekotasuna aldarrikatzen dugu testuinguru hiper-espezializatu batean. Posible al da gizarte-arretari modu integralean heltzea, lan-egiturak eta ezagutzak zatikatuta jarraitzen badu?

Adinekoen premiek ere bete dute gogoetaren zati handi bat. Heriotza da bizitzan seguru dagoen gauza bakarra, eta, hala ere, gutxi hitz egiten da horretaz. Beharrezkoa da heriotzari buruzko eztabaida etiko bat, bizitza luzatzeko beharrari eta aukerari buruzkoa, zahartzearen eta baliabide faltaren ondorioz zainketen krisi-testuingurua gero eta sakonago adierazten delako. Adinekoen zaintzak ere arazoak eragin ditu eten digitalaren diagnostikoan: zenbateraino ari gara mendekotasun digitala eragiten berez autonomoak diren adinekoen artean? Horrekin batera, indarkeriaren kontzeptua luzatzeko beharra planteatu da, erabat digitalizatu diren baliabideak eskuratzeko aukera falta salatzen. Indarkeria horrek ere ez du bidegabekeria sozialaren auzia saihesten: ezin dugu ongizate emozionalaz hitz egin desberdintasun ekonomikoak aipatu gabe.

Gizarte langileek ekarritako ezagutza integratu eta praktikoari esker, gizarte-politiken eremuan gutxien ezagutzen diren hainbat auzi mahaigaineratu ahal izan da, eta pertsonen

bizitza-prozesuei eta zainketa integralei buruz hausnartzeko aukera ireki da. Partekatzeke, adierazteko eta entzuteko beharra somatu da.

Tailerraren bigarren saioan, analisiari jarraipena eman genion, prozesuaren hurrengo faseak gidatuko dituzten galderak eraikiz. Ohi bezala, topaketa bideo-pilula batekin hasi zen, kasu honetan Pasaia Herrilabi buruzkoa. Pasaia udalerrian zaintza-ekosistema lokalizatu bat sortzera bideratutako proiektua da eta LAIANetik hartutako laburpenak balio izan digu. Etorkizuna Eraikizek proposatutako lankidetzaren ereduari buruzko dokumental zati hori pizgarri izan zen proposatutako gaiari buruzko eztabaida aktibatzeke eta, ondoren, galderak sortzeko.

Bi ardatz tematiko landu ziren: ondoezak eta indarkeriak, batetik, eta gazteen eta osasun mentalaren ardatza, bestetik. Indarkeriari buruzko mahaian, gaiari modu zabalean heldu zitzaion, ongizate emozionalaren eta zainketen ideien inguruan hautematen ditugun gatazkak eta oztopoak aztertuz. Garrantzitsua da zaintzarako denbora izatea, produktibitatean oinarritutako eredu honek, guztiaren gainetik, antsietatea sortzen digulako. Halaber, ez zegoen argi non jarri lehentasunak, kalteak murriztean edo prebenitzean, baina taldeari iruditu zitzaion lotura komunitarioak indartzea beti lagungarria dela babes-mailak hobetzeko. Mendekotasuna duten pertsonak zaintzeko, mahaia gutxieneko atalase bat behar zela ikusi zuen, pertsona guztiek tratatu duina jaso zezaten. Eta, era berean, erabaki zailak hartzea ahalbidetuko duten elkarrizketak erraztea proposatu zen.

Gazteei eta osasun mentalari buruzko ardatza lantzeko mahaia smartphonea (sare sozialak, plataformak, influencer-ak) faktore kausal nagusi gisa erabiltzea azpimarratu zuen, horrek errealitatearen ikuspegi desitxuratua eragiten dielako gazte askori, muturreko kasuetan antsietatea, depresioa, estresa eta baita ideia suizidak ere eragiten dituena. Horri buruzko

hainbat gai eztabaidatu ziren: arazoa ez direla teknologia berriak eta gazteak, baizik eta horien erabilera eta emozioen kudeaketan heztea. Nerabearoan, garapen pertsonalerako faktore bat hurkoekin konparazioak egitea da, erreferenteen, influencerren edo taldearen parte sentitzearen beharra. Eta puntu honetan geure buruari galdetzen diogu gizarte honek nola lagun diezagukeen bizi-prozesu horiek garatzen pertsona kaltetu gabe? Era berean, sare sozialekin lotutako jokabideetan eta arazoetan gurasoen hezkuntza-herentziak duen eraginarekin zerikusia duten gaiak jorratu ziren, baita psikologian terapia zer den, eta zer ez, argitzeko beharra, etorkizuneko testuinguru zalantzarri batean gazteen itxaropenen kudeaketak duen garrantzia eta gazteen eta helduen arteko bi norabideko elkarguneen beharra ere, komunikazioa errazteko eta estereotipoak apurtzeko.

Makro: megajoeren kartak

Aurreko atalean esan bezala, tailerretan hainbat tresna erabili ditugu etorkizun posibleei buruzko eztabaida errazteko. Horietako bat Sitra Finlandiako berrikuntza-agentzia publikoak ekoiztutako “megatendentzien kartak” dira.

Hemen jasotako bertsioa gutunen itzulpena da, Sitrak 2023an argitaratu zituen bezala, erreprodukzio eskubideak atxikitzen dituena. Izartxo (*) batek testua Gipuzkoara egokitu dela adierazten du. Kartak edozein ordenatan eta hainbat teknikaren bidez erabil daitezke, baina gaiaren arabera 5 bloke handitan bana daitezke: NATURA – PERTSONAK – BOTEREA – TEKNOLOGIA – EKONOMIA.

NATURA: Naturak duen karga-ahalmena higitzen ari da

KLIMA BEROTZEN ARI DA

Klima berotzen ari da oraindik, baina inpaktuen larritasuna orain hartzen ditugun neurrien araberakoa izango da. Gaur egungo erritmoan, klima 3°C inguru berotuko da mende honetan*. Klima-aldaketaren erritmo horrek aldaketa itzulezinak eragingo lituzke, eta kate-erreakzio kontrolaezina eragingo luke. Beharrezkoa da klima-politika zorrotzagoa eta jarduera irmoagoa, emisioak murrizteko eta klimaren berotzea 1,5°C-ra mugatzeko.

MUTURREKO FENOMENO METEOROLOGIKOAK AREAGOTZEA

Klima-aldaketak muturreko fenomeno meteorologiko gehiago eragingo ditu. Uholdeak eta lehorteak ohikoagoak izango dira, ekaitz gogorrenak bezalaxe. Baldintza meteorologikoen gorabeherak proban jarriko dute jatorrian elikagaien ekoizpena eta azpiegiturak, ez direlako diseinatu muturreko baldintza meteorologikoetarako. Bero handiko boladak ohikoagoak diren heinean, gaur egungo udarak freskoak irudituko zaizkigu etorkizunean.* Gizartean prestaketak eta egokitzapenak garrantzia hartuko du.

BIODIBERTSITATE GALERA

Giza jarduerak eragindako landare eta animalien desagertze masibo batean murgilduta gaude. Milioi bat espezie desagertzeko arriskuan daude datozen hamarkadetan. Naturaren degradazioak ehunka milioi pertsonen ongizatea mehatxatzen du eta ehunka mila milioi eurotan baloratutako urteko galera ekonomikoak ere eragingo ditu. Biodibertsitatearen galera geldiarazi daiteke naturarekiko presioak murriztuz (lurzoruaren eta itsasoaren erabilera, klima-aldaketa, kutsadura, baliabide eta espezie inbaditzaileen erabilera) eta habitatak kudeatuz, lehengoratzuz eta kontserbatuz.

BALIABIDEEN ESKURAGARRITASUNA GERO ETA ZALANTZAZKOAGOA DA

Gero eta gehiago kontsumitzeak esan nahi du baliabide asko gero eta urriagoak edo garestiagoak direla. Industriarako material kritikoak eskuragarri ez izateak hainbat egoera zail ekarri ditzake, kontsumitzaileenganaino iritsi daitezkeenak. Baliabideei buruzko ziurgabetasuna arindu egin daiteke ordezeko materialak garatuz eta materialak birziklatzea eta berrerabiltzea bultzatuz.

LURZORUEN DEGRADAZIOA

Gaur egungo erritmoan, munduko lurzorua % 90 degradatuta egongo da 2050ean, eta munduak 60 urtean lur langarririk gabe geratzeko arriskua du. Klima berotzeak egoera okertuko du muturreko fenomeno meteorologikoekin. Higaduraren prebenitzeak eta lurzoruan karbono dioxidoa jasotzeak elikagai-segurtasuna areagotu dezakete, eta, aldi berean, klima berotzea arindu.

HONDAKINAK GORA

Urbanizazio azkarraren eta biztanleriaren hazkundearen ondorioz, mundu osoan sortutako hondakinen kopurua % 70 handitzea aurreikusten da hemendik 2050era. Gipuzkoako biztanleek batez beste 443 kilo zabor sortzen dituzte urtean, Europako batez bestekoaren azpitik, hau da, urtean 500 per capita baino gehiago (2022).^[1] Hondakin farmazeutikoak ere ugaritu egin dira estolderia-uretan. Hondakinak murrizteko beharrezkoa da ekonomia zirkular bateranzko trantsizioa: produktuen diseinu adimentsu baten bidez hondakinak sortzea saihestea, materialak berrerabiltzea eta birziklatzea eta produktu kimikoak eta material arriskutsuak zirkulaziotik kentzea.

NATURAREN BEREZKO BALIOA HOBETO ULERTZEA

Ingurumenarekiko kontzientzia gero eta handiagoa da. Natura jada ez da pertsonak ustiatu dezaketen baliabide hutsa, baizik eta giza ongizateari eusten dion berezko balioa du. Hala ere, oraindik bide luzea dago egiteko kontzientziazioetik hasi eta eskala handiko ekintzaraino.

INGURUMENAREN EGOERAREKIKO BORONDATEZKO AXOLAGABETASUNA AREAGOTZEN ARI DA

Ingurumenaren degradazioari buruzko informazioa denon eskura dago, eta ingurumen-arazoak gero eta gehiago agertzen dira albistean. Jende askok uko egiten dio sinesteari edo garrantzia kentzen die zientziak agerian utzitako arazoei, eta beti bezala bizitza aukeratzen dute. Ingurumen-neurriak eskatzen dituztenen eta neurri horiek gutxien dituztenen arteko tentsioak areagotzen ari dira.

ESKUBIDE GEHIAGO EZ-GIZAKIENTZAT

Gero eta hobeto ulertzen ari dira gizakiak ez diren animalien eskubideak. Larru-haztea Europako 15 herrialdean debekatu da, eta animalien eskubideei buruzko eztabaidak ere indarra hartu du Gipuzkoan.*

ITSASOEN DEGRADAZIOA

Itsasoen berotzeak eta azidotzeak koralezko arrezifeak eta beste itsas ekosistema hauskor batzuk suntsitzea dakar. Itsasoek karbonoa bahitzeko duten gaitasunari ere eragiten dio, eta, epe luzera, korrante ozeanikoei ere eragingo die. Mantenu gaien isurketek eutrofizazioa areagotzen dute eta oxigenoa agortzea eragiten dute. Itsas degradazioak ere bizirauteko behar ditugun baliabideak mehatxatzen ditu eta elikagai-segurtasuna arriskuan jartzen du. Itsas ekosistemen aurkako mehatxuak arindu egin daitezke klimaren alde egiten bada, itsasoak babesten badira eta mantenu gaien isuriak murrizten badira.

PERTSONAK: Ongizaterako erronka gero eta handiagoak

MENDEKOTASUN-TASAK BEHERA EGIN DU

Biztanleria zahartzen ari da eta lan egiteko adinean dagoen biztanleria gutxitzen ari da. Horrek mendekotasun-koefizientea ahultzen du, lan egiteko adinean dagoen biztanleriarekiko haurren eta adinekoen kopurua handitzen duelako. Egoera horrek gizarte-zerbitzuen kalitatea eta eskuragarritasuna nola bermatu planteatzera behartzen gaitu. Enpleguan oinarritutako immigrazioaren beharra gero eta handiagoa da.

BIZI-ITXAROPENA GORA ETA BIZTANLERIAREN ZAHARTZEA

Jendea urte gehiago bizi da eta biztanleria zahartzen ari da. Gizarte oparoetan, jaiotza-tasak behera egiten du, batez ere ikasketa gutxien dituztenen artean, eta gazteak gutxiengoa dira. Zahartzen ari den biztanleriarentzako zerbitzuen beharra gero eta handiagoa da. Bestalde, baliteke etorkizunean pertsonen gaitasun funtzionala adinaren faktore erabakigarriagoa izatea eta zahartzea moteltzeko tratamendu gehiago izatea.

BIZTANLERIAREN KONTZENTRAZIOA

Euskadiko biztanleria osoaren % 8 bakarrik bizi da landa-eremuetan, baina Covid-19aren pandemian hasitako migrazioak eta multilokalizazioak migrazio-galera arindu dute udalerrri eta eskualde batzuetan. 2022an, aurreko urtean hasitako joerari eutsi zitzaion, eta 2020arekin alderatuta, Gipuzkoan biztanleria murriztu egin zen eta 716.616 biztanle bizi dira, aurrekoan urtean baino 2.271 gutxiago.*^[2]

URBANIZATZE ETENGABEKOA

Landa-eremuetatik hirietarako migrazioak mundu osoan jarraituko du. 2050ean, munduko biztanleriaren ia % 70 hirietan biziko da. Biztanleriaren hazkunde azkarra erronka handia da hiri-azpiegiturentzat, batez ere Asiako eta Afrikako megahirietan, eta biztanleriaren desberdintasuna gero eta handiagoa da. Hiriek potentzial handia dute irtenbide iraunkorrak garatzeko, hiri-plangintzan behar adina inbertitzen bada.

MUNDUKO MIGRAZIOAREN GORAKADA

Munduko migrazioek gora egin dute bizi ditugun aldaketen ondorioz: bizimodu aldaketak, urbanizatzek, gerrak edota klima-aldaketeta. Klima berotzearen ondorioz, eskualde batzuk bizigarri izateari uzten ari dira. Gipuzkoako immigrazioa ere handitzen ari da, eta horrek etorkinen integrazioa garrantzitsuagoa egiten du.*

PANDEMIAK ETA EPIDEMIAK MAIZAGO

Giza jarduerak epidemia eta pandemia orokortuak izateko probabilitatea handitzen du. Habitat naturalen fragmentazioak animalien bizi-eremua murrizten du, eta horrek gaixotasun zoonotikoak izateko arrisku handiagoa dakar. Klima berotzeak uholdeak eta lehortek areagotzen ditu, gaixotasun infekziosoen intzidentzia areagotuz. Mugikortasunak gaixotasunak azkar zabaltzen laguntzen du. Etorkizuneko pandemiak prebenitzeko, animalien habitatak eta biodibertsitatea babestu daitezke.

OSASUN MENTALEKO ARAZOEK GORA EGIN DUTE

Osasun mentaleko arazoak areagotzen ari dira, batez ere gazteen artean. Buruko nahasmenduek lan-absentismoa eta desgaitasunak igotzen dituzte. Estresa areagotu egiten da bizi ditugun hainbat krisiren ondorioz: informazioa gain-karga, gizarte lehiakorra edota bitzita gero eta konplexuagoa. Aldi berean, pobrezia areagotzen ari da. Arazo horiei aurre

egiteko, baliabide egokiak behar dira, diziplina anitzen arteko lankidetzaz, eta gizabanakoarengan ez ezik, gizartearen egituretan ere jarri behar da arreta.

OSASUNAREN GAINKO PENTSAMOLDEA ALDATZEN ARI DA

Antibiotikoekiko eta gaixotasun zoonotikoekiko gero eta erresistentzia handiagoak presioa jartzen dio osasun sistemari pertsonen osasunaren ikuspegi holistikoagoa hartzeko. Giza osasuna naturaren ongizateari eta ingurumenari lotuta dagoela ulertu behar da. Gaixotasunen tratamenduaz gain, prebentzio-neurriak azpimarratzen dira, hala nola biodibertsitatea handitzea eta kutsadura atmosferikoa eta akustikoa murriztea.

ONGIZATE KONTZEPTUA ZABALDU EGIN DA

Diru-sarreretan oinarritutako ongizate indibidualaren ikuspegia zabaltzen ari da, eta horrekin batera, bizi-kalitateari lotutako ongizatearen garrantzia handitzen ari da. Ongizatea ez da soilik diru kopuruaren arabera neurtzen, beste faktore batzuen arabera ere neurtzen da, hala nola bizimodu jasagarriak izatea edota gizarte-harremanak, zentzuzko esperientziak eta guztion onerako lan egiteko aukerak izatea.

GAITASUNEN ETENGABEKO FORMAKUNTZA

Gizartea eta lan-mundua etengabe aldatzen ari dira eta aldaketa horietara moldatzeak etengabeko ikaskuntza eta gaitasunen etengabeko garapena eskatzen dute. Ikaskuntza berriaren, sormenaren, pentsamendu holistikoaren eta metagaitasunen garrantzia gero eta handiagoa da. Karrera profesional luzeen ere etengabeko ikaskuntzarako gero eta premia handiagoa eragiten dute. Gaitasunak garatzeko egitura zein praktikak etengabe moldatzeko presio gero eta handiagoaren mende daude.

URRUTIKO LANA ETA LAN HIBRIDOA LAN-MERKATUA ALDATZEN ARI DIRA

Pandemiak digitalizatzeraz bultzatu zituen jendarte asko, urrutiko lana eta hibridoa ohikoagoa bihurtzeraino. Urrutiko lanaren gorakadak, halaber, langileen errendimendua eta produktibitatea kontrolatzeko ugazaben praktikak garatzea ekarri du, eta horrek enplegatuaren eta enplegatuaren arteko konfiantzari buruzko galderak planteatzen ditu. Lan-merkatua aldatzen ari da, baita mundu mailan ere, urruneko lanak antolaketaren ikuspegi berriak eta lanaren deszentralizazioa ahalbidetzen dituen heinean.

LAN-MERKATUKO DESOREKEK GORA EGIN DUTE

Digitalizazioa gizarte oparoetako lana aldatzen ari da. Lan-merkatuaren desorekek gora egiten dute eskaintzen diren lanpostuetarako talenturik ez dagoelako, eta enplegu-eskatzailleek zailtasunak dituzte beren kualifikazioekin bat datozen enpleguak aurkitzeko. Enplegu asko automatizatu edo kanpora eramaten dira eskulan merkea duten herrialdeetara.

BOTEREA: Demokraziaren aldeko borroka areagotu egin da

INFORMAZIO POLARIZATUAK GIRO POLITIKOA GAIZTOTZEN DU

Desinformazioa areagotzen ari da, agente probokatzailleek edota nazioarteko operadoreek herrialde barruetan sustatzen dituzten ekintzen ondorioz. Irizietan eragiteko ahaleginak gero eta gehiago bideratzen dira nahasmena eta desadostasuna sortzera. Eztabaidak polarizatzearen, difamazioaren eta gorrotora bultzatzearen ondorioz, pertsona askok uko egiten diote gizartean eragina izateari. Komunikazio arduratsurako, informazio-alfabetizatorako eta eztabaida eraikitzaileerako bideak ireki behar dira.

TENTSIO GEOPOLITIKOAK AREAGOTZEN ARI DIRA

Munduko herrialdeen arteko zatiketak eta urruntzeak gero eta minagoak dira. Herrialdeetako gizarte-sistemen arteko desberdintasunak eta tentsioak ere gero eta sakonagoak dira. Arauetan oinarritutako mundu-ordena kolokan dago, herrialde nagusien eragin-eremuak

kanpo-politika gatazka bihurtzen dira, eta botere-borrokak sortzen dira berebiziko metal arraroak bezalako baliabideak eskuratzeko. Norbere interesaren bilaketa areagotu egiten da politikan. Egoera tirabiratsuak ziurgabetasuna areagotzen du nazioarteko harremanetan, merkatuetan eta pertsonen buruan. Diplomaziaren beharra eta gatazken prebentzioarena handitzen ari da.

BOTEREAREN PERTSONALIZAZIO GERO ETA HANDIAGOA

Komunikabideetako eztabaida politikoa pertsona ospetsuetan zentratzen ari da, bestek beste sare sozialek ere boterearen pertsonalizazioa zabaltzen dutelako. Politikan aritzen diren norbanakoak ezagunagoak izan daitezke ordezkatzeko dituzten alderdiak baino. Politiken arduradunak pertsonalizatzeak ardurak gardenago ikustea ekar badezake ere, alderdien arteko ezberdintasunak eta sistema politikoaren egiturazko arazoak lausotu ditzake. Politika entretenimendu ere bihurtu daitezke, eta, horren ondorioz, gai garrantzitsuak bigarren maila batean geratzen dira. Politikan parte hartzeak gero eta gehiago eskatzen du komunikazioa eta publizitatea kudeatzen jakitea.

ALDERDI POPULISTEK BOTEREA IRABAZTEN ARI DIRA

Etorkizunari buruzko ziurgabetasunak eta gero eta konplexuagoa den mundu baten pertzepzioak jende askok irtenbide errazak nahi izatea eragiten dute. Trantsizio energetikoak, pandemiaren ondorioek eta berreraikuntza ekologikoaren beharrak areagotu egiten dute aldarte hori. Eskuineko alderdi populistek boto-emaileak erakartzen dituzte balio kontserbadoreak eta interes nazionalak defendatuz krisiaren erdian. Alderdi populistak boterea hartzen ari dira herrialde askotan.

KONFIANTZA AUZITAN DA

Nazioartean, herritarrek erantzukizun politikoak dituzten pertsonengan duten konfiantza murriztu egin da, eta gero eta gehiago dira komunikabide nagusiek argitaratutako informazioari buruz erreparatuak dituztenak. Konfiantza-alde nabarmenak daude eskualdeen

eta biztanle-taldeen artean. Gizarte-erakundeek emandako kalitatezko informazioa faktore garrantzitsutzat jotzen da konfiantza sortzeko.

ESPAZIOAN NAGUSITASUNA LORTZEKO BORROKA AREAGOTU EGIN DA

Giza jarduerak gora egin du espazioan, eta espazioarekiko lehia gero eta handiagoa da. Eragile aniztasunak eta arau komunik ezak espazioa militarizatzeko arriskua areagotzen dute. Lehia basati horren ondorioz, gero eta zabor espazial gehiago sortzen da, eta horrek arazoak sortizake sateliteen eragiketetan.

KONPROMISO SOZIALAK GERO ETA AZKARRAGOAK ETA ZUZENAGOAK DIRA

GKEekiko konpromisoa gero eta txikiagoa da, eta gero eta jende gutxiagok eragin nahi du gizartean alderdi politiko tradizionalen bitartez. Jendeak -gazteak bereziki- konpromiso azkar eta zuzena bilatzen du. Digitalizazioak ahalbidetzen dituen plataforma eta sareek informazioa ekoizteko, banatzeko eta erabiltzeko dugun modua irauli dute. Mikroaktibismoa gero eta ohikoagoa da, eta gero eta jende gehiagok erabiltzen ditu sare sozialak konpromiso zibikorako. Azkar hedatzen diren ekimen berriak sortzen dira.

DEMOKRAZIAK GAINBEHERAN JARRAITZEN DU

Demokraziak behera egiten jarraitzen du mundu osoan, eta autoritarismoa gorantz doa. Munduko biztanleriaren %70 inguru ez-demokratikotzat sailkatutako herrialdeetan bizi da gaur egun. Aldi berean, gero eta kontzientzia handiagoa dago demokrazia aktiboki defendatzeko beharraz. Demokrazia garatzeko konpromisoa berritu behar da, eta erabakiak hartzeko praktikak eta egiturak erreformatu.

ERLIJIOEK ETA IDEOLOGIEK GIZARTEAN DUTEN ZEREGINA GERO ETA HANDIAGOA DA

Erljioen garrantzia hazten ari da mundu osoan, eta erlijioak erabaki politikoak hartzeko orduan duen zeregina indartu egin da. Horren adibide dira arrazoi erlijiosoengatik abortatzeko eskubidea murriztea eta hainbat herrialdetako hauteskundeetan afiliazio

erlijiosoa duten alderdi politikoek arrakasta izatea. Erlijio tradizionalekin batera, ideologia berriak sortzen ari dira, hala nola posthumanismoa.

TEKNOLOGIA: Botere digitalarekiko lehia areagotu da

TEKNOLOGIAK GAUZAK EGITEKO DUGUN MODUA ERALDATZEN DU

Teknologiak azkar egiten du aurrera, metodo eta eredu operatiboak eraldatuz. Gailuak gero eta automatizatuago daude, produkzio eta ekoizpen-prozesuak deszentralizatuta daude eta elkarreragina urrutitik egiten da, edo ingurune birtualen batean.

ADIMEN ARTIFIZIALEKO APLIKAZIOEK GIZARTEA BLAITZEN DUTE

Bakarrik gidatzen diren autoak, hitz egiten diguten gailuak, gomendio pertsonalizatuak eta AAREN beste aplikazio batzuk gero eta ohikoagoak dira. Gero eta erabakitze ahalmen handiagoa ematen zaie algoritmoei, eta horrek datuen bilketari, gardentasunari eta kontuak emateari buruzko galderak sortzen ditu. Halaber, garrantzitsua da AAK erabilitako datuen alborapenak ulertzea.

DATU-EKONOMIA HAZTEN ARI DA

Datuen ekonomia esponentzialki ari da hazten. Web 3.0 (blockchain, metaversoa, datuen hazkundera, interfaze irekiak edota zerbitzu deszentralizatuak) informazio-sareetan jarduteko modua aldatzen ari da. Aurreikuspen handiak daude datuen ekonomiaren etorkizunerako, hazkunde-potentziala izugarria dutelako. Baina garapenaren norabidea oraindik ez dago argi: erraldoi digitalen botereak hazten jarraituko du ala datuen ekonomia arautzeko gai izango gara, naturarekiko, gizartearekiko eta gizabanakoekiko zuzenak izan daitezen?

OSASUN-TEKNOLOGIAK OROKORTU DIRA

Osasuna kontrolatzeko gailu eramangarriak gero eta ohikoagoak dira eta eboluzionatzen jarraitzen dute. Areagotzen ari dira ongizatera bideratutako orientazio eta zerbitzu

pertsonalizatuak, erabiltzaile bakoitzaren neurketa-datueta egokitzen direnak. Datuetarako sarbideak osasun-arreta prebentiboa ere ahalbidetzen du. Genomaren edizioan eta mikrobiomaren aldaketan oinarritutako tratamendu berriak ere garatzen ari dira, adibidez.

BIOLOGIA SINTETIKOAREN ERABILERA ZABALTZEN ARI DA

Biologia sintetikoak barnebiltzen ditu berez naturan agertzen ez diren sistema biologikoak, zelulak, osagai zelularrak edota gizakiak propio sortutako organismoak. Biologia sintetikoak ordenagailu bidezko kode genetikoak diseina ditzake, esaterako, DNA baliokideak kimikoki aldatzean eta zelula barruan sartzean. Txertoen garapena, atmosferako karbono dioxidoaren biltzea, erregai sintetikoaren ekoizpena, material berriak, muturreko fenomeno meteorologikoei aurre egiteko landareen hazkuntza edo datuen biltegitratzea bultzatzea izan litezke biologia sintetikoaren aplikazio batzuk.

ENERGIA BERRIZTAGARRIAK GERO ETA ZABALDUAGO DAUDE

Tentsio geopolitikoek eta helburu klimatikoek energia-iturri berriztagarrietara igarotzea bizkortzen dute. Eguzki-energia eta energia eolikoa gero eta gehiago erabiltzen ari dira, eta eguzki- eta haize-elekttrizitatea biltegitratzeko baterien teknologia azkar ari da garatzen. Hidrogenoaren ekonomian itxaropen handiak daude. Aldi berean, energiaren ekoizpena gero eta deszentralizatuagoa da, gero eta pertsona gehiagok ekoizten baitute energia eta soberan dutena sarera bideratzen.

TEKNOLOGIA ULERTZEARI GARRANTZI HANDIAGOA EMATEN ZAIO

Gaitasun teknologikoen garrantzia handitzen ari da testuinguru profesionaletan zein ez-profesionaletan. Gaitasun teknikoez gain, gero eta beharrezkoagoa da teknologia ulertzea. Prestakuntza digitalak balio behar du sareko edukiak epaitzeko, desinformazioa ezagutzeko edota algoritmoen eta datu-ekonomiaren funtzionamendua ulertzeko. Gero eta digitalagoa

den gizartean pertsonen segurtasuna, eskubideak eta betebeharrak zaintzen lagundu behar luke hezkuntza teknologikoak.

TEKNOLOGIAK DESBERDINTASUNAK AREAGOTZEN DITU

Teknologiaren garapen azkarrak errealitate teknologiko desberdinak sortzen ditu. Adin- eta biztanleria-talde bakoitzak modu desberdinean erabiltzen du teknologia. Gizarte-zerbitzuak eta -baliabideak saretik kudeatzen diren heinean, pertsona zaugarrien agentzia ahultzeko eta jendartea zatitzeko arriskua dago. Teknologiaren erabilerak trebetasun eta gailu berriak eskatzen ditu, mundu guztiak eskuratu ezin dituenak. Zerbitzuen garapenak oso kontuan izan behar du irisgarritasuna, eta garapena pertsonen arabera egiten dela bermatu behar du, ez teknologiaren arabera.

BLOCKCHAIN GAUZEN FUNTZIONAMENDUA ALDATZEN ARI DA

Bloke-kateek, edo kontabilitate digitaleko liburu deszentralizatuek, konfiantzazko testiguen beharra ezabatzen dute, hala nola bankuena. Zerbitzu digitala deszentralizatueterako oinarria ematen dute, gobernutik eta tokiko erregulaziotik at. Finantza-zerbitzuetarako, nortasun-egiaztapenerako eta jabetza-ziurtatzeko plataforma gisa erabil daitezke. Era berean, aukera ematen dute erakunde autonomo deszentralizatuak sortzeko (hau da, DAOak: Decentralized Autonomous Organizations) aro digitaleko kooperatibatzat har daitezkeenak.

DATU BILKETAK GORA EGIN DU

Gero eta datu gehiago ari dira biltzen hainbat ingurunetan: hirietan, industrian, etxeetan eta gailu adimendunetan. Bildutako datuetatik abiatuta sortzen dira produktuen biki digitalak, hala nola industria-ekipoen simulazioak, mantentze-zerbitzuak errazten eta ekoizpenaren eraginkortasuna handitzen dituztenak. Zenbat eta datu gehiago bildu, orduan eta garrantzi handiagoa ematen zaio interpretazioari eta datu-bilketaren onargarritasunari: zer informazio ematen digute benetan datuek eta nola erabil ditzakegu modu arduratsuan? Norenak dira datuak eta nork du datuak eskuratzeko ahalmena?

3D INPRIMAKETA EKOIZPENA ERALDATZEN ARI DA

3D inprimaketa industriala hazten ari da, eta, aldi berean, lehengai berriztagarrien eta birziklagarrien erabilera handitzen ari da 3D inprimaketan. Hainbat osagai eta ordezeko pieza erraz ekoitzi daitezke tokian bertan, eta horrek garraio- eta biltegiatze-kostuak murrizten ditu eta, ondorioz, klima berotzen duten isuriak jaisten dira. 3D inprimaketak eskaintzen dituen aukerak gero eta gehiago erabiltzen dira medikuntza bezalako eremuetan.

MUNDU FISIKOAREN ETA BIRTUALAREN ARTEKO MUGA LAUSOTZEN ARI DIRA

Pertsonok etengabeko sartu-irtenak egiten ditugu ingurune digitalean, eduki birtualak ingurune fisikoekin konbinatu baitaitezke hainbat modutan. Lehen ordenagailu edo sakeleko pantailan ikusten ziren edukiak esperientzia sentzorialak integratzen ari dira, errealitate birtualeko kasko edo betaurrekoek, esaterako, mundu errearen gainean geruza areagotua proiektatzen dutenean. Erabiltzailearen esperientzia oso pertsonalizatua bada, errealitatetik asko aldentzen diren esperientziak ere sor daitezke.

MUNDU DIGITALA GERO ETA ZAURGARRIAGOA DA

Gizarteak teknifikatu ahala, ahulago bihurtzen dira elektrizitatearen eta datu-sareen mozketen aurrean. Zibererasoek enpresa edo elkarte osoak geldiaraz ditzakete. Zibersegurtasuna bermatu behar da, besteak bestea, hornidura segurtatzeko eta krisi-egoeretan ere jendarteak funtzionatzeko duen gaitasuna bermatzeko.

INFORMATIKA KUANTIKOAK KALKULU-POTENTZIA BIDERKATUKO DU

Konputazio kuantikoan egindako aurrerapenek arazo konputazional konplexuak egungo ordenagailuekin baino askoz eraginkortasun handiagoarekin konpontzea ahalbidetzen dute. Garapen farmazeutikoan eta material berrien ingeniartzan erabil daiteke kalkulu gaitasun berri hori. Ordenagailu kuantikoak ere erabil daitezke gaur egun Interneten erabiltzen diren zifratze-metodo asko azkar deszifratzeko.

EKONOMIA: Oinarri ekonomikoak eraldatu egin dira

EKONOMIA ZIRKULARRAREN HALABEHARREZKOTASUNA

Etengabe produktu berriak ekoitzi beharrean, ekonomia zirkularrak dauden baliabideak erabiltzen ditu ahalik eta modu eraginkorrean, adibidez, produktuak eta materialak ekoizpen-zirkulazioan ahalik eta denbora gehien mantenduz. Ekonomia zirkularra ez da bakarrik birziklatzea, baita ere arreta jarri behar zaie funtzionamendu ekonomikoaren eta zerbitzuen eredu berriei, hala nola partekatzea, alokatzea, konpontzea eta berrerabiltzea, non teknologia berriek funtsezko zeregina betetzen duten.

EKONOMIAREN NORABIDEARI BURUZKO EZTABAIDA AREAGOTU DA

Gero eta adostasun handiagoa dago egiturak eta paradigma ekonomikoak erreformatzeko beharrari buruz, iritziak aldendu egiten diren arren erreforma horien irismenari buruz. Ekonomiaren norabide berriari buruzko eztabaida areagotzen ari da. Ekonomia naturaren karga-ahalmenera egokitu behar al da? edo ekonomia birsortzaile baterantz jo behar genuke, naturarentzat positiboa izango dena eta giza ongizatea areagotuko duena?

ABERASTASUNAREN KONTZENTRAZIOA ETA DESBERDINTASUNEN SAKONTZEA

Gipuzkoa da Europan desberdintasun ekonomiko gutxien duen lurraldeetako bat,* baina joerak erakusten du aberastasun-aldeak handitzen ari direla kontinentean. Mundu mailan, %10 aberatsenak aberastasun osoaren %75a du. Gizarteko eta munduko hainbat krisi sistemikoren ondorioek are gehiago areagotzen dituzte desberdintasun ekonomikoak.

KONTSUMITZAILEA, ERAGIN HANDIKO PERTSONA

Kontsumoa -edo ez kontsumitzeko erabakia- gero eta gehiago jotzen da gizartean eragiteko modu aktibotzat. Eragin ekonomikoaren ikuspegitik, emakumeek eta adinekoek gero eta garrantzi handiagoa dute kontsumo-erabakien arduradun gisa.

ENPRESEN ERANTZUKIZUNA ZABALDU EGITEN DA

Enpresek aktiboki bilatzen dituzte beren jardueren eragin positiboa handitzeko moduak, inpaktu negatiboak minimizatzeaz gain. Enpresa askoren jarduerak gure garaiko iraunkortasun-erronkei heltzen laguntzen dute. Belaunaldi-arteko pentsamendua, epe luzerako hausnarketa, jasangarritasunari heltzeko auzi garrantzitsua bihurtzen ari da. GKEek, komunikabideek, inbertitzaileek, agintari publikoek eta arduradun politikoek denek eskatzen dute enpresek modu arduratsu eta gardenean jokatzea.

BALIO EKONOMIKOKO KATEAK JASANGARRIAGO EGITEA

Covid-19aren pandemiak eta gertakari geopolitikoek agerian utzi dute munduko balio-kateekiko dugun mendekotasuna, baina baita haien ahultasuna ere. Krisiek balio-kate iraunkorren eta horniduraren segurtasuna bermatzearen beharra areagotu dute. Aldi berean, areagotu egin da munduko ekonomiak ingurumenean eta giza eskubideetan dituen ondorioen ulermena, eta horrek areagotu egiten du balio-kate jasangarri eta malguen, zein ekonomia zirkularreko irtenbideen beharra.

ADIERAZLE EKONOMIKO BERRIAK HARTZEN DIRA KONTUAN

Adierazle ekonomiko alternatiboak, hala nola ekosistemen kontabilitatea, aurrerapen adierazlea edota planeta zorionsuaren indizea, gero eta arreta handiagoa jasotzen ari dira. Garapen ekonomikoa argiago erakustez gain, adierazle berriek giza ongizateari eta ingurumen-ongizateari buruzko informazioa ematen dute, eta ekonomiaren balio eta helburuetan ematen ari diren aldaketak islatzen dituzte.

GERO ETA OHIKOAGOAK DIRA PENTSAMENDU EKONOMIKO MOTA BERRIAK

Jendeak pentsamendu ekonomiko berri bat eraman nahi du praktikara. Jabetza partekatua, ondasunen trukea eta mailegu-zerbitzuak merkatuen funtzionamendua eraldatzen ari dira. Gero eta ohikoagoak dira, esaterako, laborantza-eremu partekatuak edo ekoizleek kontsumitzaileei zuzenean banatzen dizkieten tokiko elikagaiak.

ESKULANAREN ETA KUALIFIKAZIOAREN BEHARRAK ALDATZEN ARI DIRA

Berreraikuntza ekologikoa lan-merkatua birmoldatzen ari da. Energia fosilarekin zuzeneko edo zeharkako lotura duten enpleguak desagertuz doaz. Industria berrietan enpleguak sortzen ari dira eta lanpostuen deskribapen erabat berriak sortzen ari dira. Iraunkortasun ekologikoaren alderdiak garrantzitsuak dira ia lanbide guztietan. Trantsizio justua lortzeko, lana eta kualifikazioak ber-doitzen ahalegindu behar gara.

KAPITAL FORMA DESBERDINEN ULERMEN ASKOTARIKOAGOA

Gero eta arreta handiagoa eskaintzen zaio kapital naturalari, ekonomiaren funtzionamendurako ezinbestekoa baita. Ekonomiaren baliabide- eta diru-sarreraren fluxuez gain, kapital naturalak baliabide naturalak eta ingurumenaren kalitatea barne hartzen ditu, baita kapital soziala ere, hala nola eskumenak eta gizarte-konfiantza. Aldi berean, pandemiak, krisi energetikoak eta krisi ekologikoak argi berri baten pean jarri ditu finantzen eta zorraren egitekoak suspertze-ekonomian.

7. Hirugarren fasea: galderak lehenesteko unea

Unibertsitate eremutik irten gabe galderak sortzen lau hilabete eman ondoren, hurrengo fase honetan, alde batetik, beste publiko batzuk bilatu ditugu, Gipuzkoako bi udalerritako txikietako biztanleak, Gi2030 Festibalaren bidez. Eta bestetik, proiektua beste aditu batzuetara hurbildu dugu, arlo akademikoko, elkarteetako eta administrazio publikoko adituetara, hain zuzen, Delphi metodoa aplikatzeko. Bi mugimendu horien bitartez, galderak osatzeko aukeratutako lau jardun-eremuetako (teknologia, gizarte politikak, ekologia eta lankidetzako gobernantza) adituak eta eskarmentudunak aritu izan dira, euren begiradez prozesua aberasten. Fase honen helburua izan da aurreko etapan egindako 90 galdera baino gehiagotik egokienak hautatzea eta hobetzea, parte-hartzearen bidez 10 galdera finalistekin amaitzeko. Horien artetik 3 galdera izango dira hautatuak 2023ko udazkenetik aurrera dagozkien erantzunak eta proposamenak lantzeko. Baina ez gara aurreratuko. Horra iritsi aurretik, kapitulu honetan, Delphiaren eta bi topaketa kulturalen bidez burutu dugun hautaketa-dinamikaren xehetasunak azalduko ditugu.

Delphi

Irudikatu hainbat arlotako adituak biltzen diren prozesu bat, gai garrantzitsuenen inguruan eztabaidatzen eta adostasunak erdiesten. Horixe da, hain zuzen ere, Delphi metodoa, adituen arteko interakzioa eta lankidetzaren sustatzeko diseinatutako tresna, euren ezagutzan eta esperientzietan oinarritutako adostasunak lortzeko.

Gure kasuan, Delphi dinamika aplikatzea proposatu genuen campuseko tailerretan lortutako galderak findu eta 10 hautatzeko, proiektuan funtsezko diren hiru trantsizioen egitura errespetatuz: trantsizio soziala, trantsizio ekologikoa eta trantsizio teknologikoa. Horretarako,

trantsizio bakoitzeko aditu-talde bat deitu dugu, 10 bakoitzean, guztira 29 adituko talde handi bat osatuz.^[3] Hautaketa hori ez da soilik egin landutako gaietan ezagutza espezializatua dutenen artean, baita ere sartu ditugu beren ikuspegiagatik eta esperientziagatik kalitatezko ekarpenak egin ditzaketen hainbat pertsona ere. Ahotsen eta ikuspegi aniztasunak, esan beharrik ere ez dago, eztabaida aberasten du eta konponbide konplexu eta orekatuagoetara hurbiltzen gaituzte.

Delphiaren helburu nagusia adituen ezagutzan eta esperientzian oinarritutako emaitzak lortzea da, prozesu interaktibo bidez. Metodo horren funtzionamendua galdetegiak erantzutean oinarritzen da, prozesuan parte hartzen duen aditu bakoitzak galdetegi bat erantzun behar baitu, hainbat ziklotan. Hasi aurretik, aditu guztiekin harremanetan jarri eta euren partehartzea ziurtatu dugu, eta gure proiektuaren helburu eta xedeen ikuspegi argia eman diegu. Datuen konfidentzialtasuna eta pribatutasuna ere funtsezkoak direnez, euren erantzunak modu anonimoan eta konfidentzian tratatuko direla bermatu diegu.

Prozesua hiru etapatan garatu da: ongietorria, lehen txanda eta bigarren txanda. Jarraian, labur-labur azalduko ditugu etapa bakoitzaren prozedura eta emaitza nagusiak.

Ongietorri-galdetegia

Prozesuaren lehen etapan, unibertsitateko ikasleekin egindako tailerretan sortutako gaiak aurkeztu genizkien. Aditu/eragile bakoitzak gai horiei buruzko azalpen labur bat jaso zuen, eta garrantzitsutzat jotzen zituzten beste gai garrantzitsu batzuk gehitzeko aukera eman zitzaientzen, gai horiek zergatik komeni diren sartzea justifikatzen bazuten. Gero, euren trantsizioari zegozkien gai guztien artean bi aukeratzeko eskatu zitzaientzen, prozesuan zehar lantzeko egokienak iruditzen zitzaizkienak.

Trantsizio sozialaren esparruan, parte-hartzaileek "osasun-sistemen kudeaketa" eta "gizarte-ongizatea eta osasun mentala" gaiak hautatu zituzten, beren esperientzia profesional eta pertsonaletan justifikatuta. Kasu honetan, "esperientzia profesional" horiek koordinazio soziosanitarioa, gizarte-politikak eta osasun-arloko profesionalekiko lankidetzaz bezalako arloak barne-hartzen zituzten, alor horietako profesionalak zirelako. Laburbilduz, gai horiek hautatzeko justifikazioa oinarritzen zuten, esperientzia pertsonaletan, jardueraren eremuarekiko pasioan eta gizarte-ongizatean eragin esanguratsua sortzeko izan dezaketen garrantziaren pertzepzioan.

Trantsizio ekologikoaren esparruan, parte-hartzaileek "larrialdi klimatikoaren aurkako jarduerak" eta "kontsumo eta ekoizpen energetikoa" gaiak aukeratu zituzten. Justifikazioak gai horiek klima-aldaketaren beste alderdi batzuekin duten osotasuna eta lotura izan zen, alor horietan azterketa sakonak egiteko beharra azpimarratu zutelarik, eta arazo etiko eta politikoetan duten eragina.

Azkenik, trantsizio teknologikoaren esparruan, "teknologiaren kudeaketa publikoa" eta "teknologiak desberdintasunetan duen eragina" gaiak aukeratzea justifikatu zuten parte-hartzaileek. Teknologiaren erabilera etikoaren eta desberdintasun-arrakalaren murrizketaren arteko loturan oinarritu ziren bi hautu horiek, eta esparru zientifiko-teknologikoa babesteko eta arautzeko erantzukizun publikoa azpimarratzen dutela nabarmendu zuten.

Laburbilduz, esparru bakoitzeko parte-hartzaileek justifikatu egin behar izan zituzten euren gai aukeraketak, esperientzia pertsonaletan, inpaktu sozialarekiko kezketan eta gai horiek jorratzearen garrantziaren pertzepzioan oinarrituta.

Galdetegiaren lehen txanda: galderak hautatzea eta irizpideak ezartzea

Lehen txanda edo itzuli honetan bi helburu nagusi bete ziren. Alde batetik, lehen inkestaren emaitzak jaso genituen, inkestatuen parte-hartzea eskertu genien eta lortutako emaitzak haiekin partekatu genituen. Bestetik, prozesuko edukiak zehaztea lortu genuen, datozen etapetarako galdera hautaketa aurreratuta utzi genuelako, galdera horien ebaluazioan sakondu eta jasotako hobekuntza-proposamenak txertatuta.

TRANSIZIO SOZIALAREN EREMUA

Trantsizio sozialaren eremuan sei galdera hautatu eta findu ziren. “Nola lor dezakegu gure osasun-sistemak gorputzaren osasun fisikoaz haratago doan ulerkera izatea?” galdera justifikatzeko hainbat arrazoi aipatu ziren, hala nola, lehenetsuneko gaia izatea, Gipuzkoarren eguneroko errealitatearekin duen harreman estua, bai eta jardun instituzional berritzailea bultzatzeko duen ahalmena. Bigarren galdera, “Nola murriztu liteke gizartearen gehiegizko medikalizazioa?”, estuki lotu zen pertsonak zentroan jartzeko eta osasun-arazoei (mentalei) heltzeko behararekin, gehiegizko medikalizazioa jo behar izan ez dadin. Gainera, ikuspegi biopsikosozial integrala bilatzen duen galdera da, eta osasun alorreko profesionalen prestakuntzan garrantzia jartzen duena, eta prebentzioko eta arreta goiztiarreko politiken sustapenean arreta jartzen duena. Hautatutako hirugarren galdera, “Zer egin daiteke Osakidetza berriro aitzindari izan dadin?”, Gipuzkoako biztanleriaren eguneroko errealitatean duen garrantziagatik aukeratu zen, berrikuntzarako duen potentzialagatik eta deliberazioa sortzeko eta politika publiko zehatzetan islatzeko duen gaitasunagatik. Nahiz eta onartu osasuna ez dela soilik foru-eskumena, nabarmendu zen garrantzitsua dela Osakidetza buruz eztabaidatzea eta zerbitzu hori indartzea, okerrera egiten ikusten baita.

Galderen aukeraketarekin jarraituz, inkestatutako hamarretik sei laugarren galdera bat ere hautatu zuten: “Espazio seguruak edo erreferente espezifikokoak sortzeaz gain, nola egin

aurrera pertsona guztiak aske senti daitezen arazo emozionalak, kalteberatasuna eta ondoeza partekatzeko (desbalarizatuak, estigmatizatuak, epaituak edo diskriminatuak izan gabe)”. Argudiatu zen osasun mentalak lehentasuna izan behar duela agenda politikoan, bereziki gazteen osasun mentalak. “Nork arduratu beharko luke osasun mentalaz?” galdera ere hautatu zen, administrazio publikoak jokatu beharreko papera azpimarratuz ongizate politikak eta arreta integralak hobetzeko. Azkenik, “Zeintzuk dira gazteen osasun mentala baldintzatzen duten faktoreak?” galdera ere egoki ikusi zen, justifikatuz gazteek bizi dituzten baldintzak ere aztertu behar direla, autoestimuarri, presio sozialari eta lan-merkatu prekarioari aurre egiteko duten beharragatik.

TRANSIZIO EKOLOGIKOAREN EREMUA

Trantsizio ekologikoaren esparruan hautatu eta findu ziren galderak ere sei izan ziren. Lehen galdera: “Zergatik ez dira aplikatzen soluzio zientifikoak kudeaketaren eremuetan, informazio zientifikoa eskura izan arren? Zehazki, zer ekintza har ditzake GFAk gizartean aldaketa praktikokoak sustatzeko, eremu teorikoan dagoeneko onartuak izan direnak?” hautatu zen, bere zeharkako izaera eta edozein esku-hartze eremutan duen garrantzia nabarmenduz. Argudiatu zen galdera hori ebatzea funtsezkoa dela ulertzea zergatik ez diren neurriak ezartzen, neurri horien garrantzia jakina denean ere. Bigarren galdera, “Nola sustatu dezakegu elikadura jasangarria, tokikoa eta sistema agroekologikoetan oinarritua Gipuzkoako herritarrentzat, Aldundiaren eskumenekin bat datorrena eta hobekuntza demokratikoa indartuko duena?”, funtsezko gaitzat hartu zen, trantsizioaren muinera doala argudiatu zen eta GFAREN eskumen garrantzitsuekin bat datorrela. Galderaren zehaztasuna eta erantzun eta proposamen zehatzak sortzeko izan dezakeen gaitasuna ere nabarmendu ziren. Hirugarren galderak, “Nola adostu dezakegu larrialdi klimatikoaren ondorioen larritasuna eta zer ulertzen du GFAk larrialdi klimatikoaz, kolapso ekologikoaren testuingurua ere kontuan hartuta?”, klima-aldaketaren ondorioei buruzko gutxieneko akordio batera iristearen

garrantzia nabarmendu zuen, gizarte-ekintzen eta -politiken beharraz ohartzen jarraitzeko. Galdera honen egokitasuna justifikatu zen auziari heltzeko modu hegemonikoa ordezkatu dezakeelako.

Laugarren galdera: “Zeintzuk dira Gipuzkoako jendartean kontsumo arduratsua sustatzeko eta lotutako erronkei heltzeko ezar daitezkeen neurri zehatzak? Zer ekintza egin ditzake administrazioak kontsumo arduratsuago eta jasangarriago baterantz aldaketa bultzatzeko?” Galdera egokitzen hartu zen gogoetarako eta autokritikarako erakusten duen gaitasunagatik eta kontsumoari eta ekoizpenari buruzko erabakiekin duen harremangatik. Gai horiek, gainera, “gizartearen inplikazioa eta administrazioen erregulazioa” eskatzen dute. Bosgarren galdera: “Zein da ekoizpen- eta kudeaketa-eredu egokiena, publikoa, pribatua edo komunitarioa, zentralizaturik edo deszentralizaturik, energia-kontsumoa murrizteko eta energia-iturri berriztagarrietarako trantsizio eraginkorra sustatzeko?”. Galderak gogoeta sustatzeko duen gaitasuna, auzi zehatzagoetan duen garrantzia eta desberdintasun sozialak lantzeko ematen duen ikuspegia nabarmendu ziren. Arlo akademikoko partaide batek aipatu zuen familia askok zailtasun ekonomikoak dituztela energia-kontsumoarekin lotutako gastuei aurre egiteko, eta, horregatik, galdera hori funtsezkotzat jo zuen trantsizio justu eta ekitatiboa lortzeko. Beste parte-hartzaile batek GFAk gai honetan jarduteko dituen eskuduntzak azpimarratu zituen, energia kudeatzeko hainbat modu sustatzeko tartea dagoela argudiatuz. Amaitzeko, “Zein da ingurumen-inpaktuen eta auto elektrikoaren fabrikazioan erabilitako baliabide naturalen arteko lotura? Zein da lotura datu zein irizpide zientifiko eta erabaki arautzaileen artean?” galdera ere “funtsezkotzat” jo zen. “Auto elektrikoa ez da autoz joatea jarduera ekologikoena egingo duen panazea, eta auto elektrikoa zalantzan jartzeari” begira, kontuan hartu beharko lirateke “auto elektrikoa erabiltzeak kostu ekosistemikoa ere baduela,” auto zaharrak “alboratzeak ere bereak badituen bezala”.

TRANTSIZIO TEKNOLOGIKOAREN EREMUA

Parte-hartzaileek honako galdera hauen hautaketa justifikatu zuten. Lehenengo galdera: "Nola egokitu behar dute GFaren botere legegileak eta administrazio publikoak teknologiak eragindako aldaketa bizkorretara?" Gipuzkoako testuinguruan duen bideragarritasunagatik eta etorkizuneko erronketako bat den heinean duen garrantziagatik nabarmendu zuten. Halaber, "Zer egin dezakegu Foru Aldundian ikerketa eta berrikuntzako programak eta ekimenak gizarte-premiekin lerrokatzeko?" galdera hautatu zuten, ikerketa teknologikoaren erantzukizun soziala eta kontrol-politikan inbertitzearen garrantzia aipatuta. Hala ere, zalantzak sortu ziren proposamenak sortzeko zituen gaitasunari buruz, ezagutza teknikoaren beharra eskatzen duela eta. Gainera, teknologia berrien garapenaren kontrolari heltzen dion beste galdera bat ere bazegoen: "Zer administrazioek eta zer tresnarekin kontrolatuko ditu teknologia berri horiek garatzen eta aplikatzen dituztenak?". Galdera horrek alde aurreko neurrien eta erregulazioaren beharra nabarmentzen ditu, baita alborapenak saihestearen eta gardentasuna eta kontrola bermatzearen garrantzia ere. Oro har, justifikazioek barne hartu zituzten galderen garrantziari buruzko argudio orokorrak eta administrazio-eskumenei eta erregulazio teknologikoari buruzko gogoeta espezifikoak.

Amaitzeko, laugarren galdera hautatu zen, berdintasunezko gizarte baterako teknologien erabilerari buruzkoa ("Zer nolako teknologiek lagunduko lukete berdintasunezko gizarte baterantz aurrera egiten?"), erakusten duen "zabaltasunagatik, desberdintasunekiko loturagatik eta beste galdera batzuei heltzeko gaitasunagatik". Administrazioak garapen teknologiko inklusiboan duen zeregina ere azpimarratu zuten. "Nola susta daiteke teknologia pertsona guztien zerbitzura egotea?" galderak ere aurreko galderarekin duen antzekotasuna eta gizarte hobea bermatzeko eta pertsona gehiagori mesede egiteko duen garrantzia nabarmendu zuten. Amaitzeko, Zientzia, Teknologia eta Berrikuntzarako Euskal Planari buruzko galdera hautatu zuten: "Nola sartzen dituzte Zientzia, Teknologia eta Berrikuntzarako

Euskal Planak eta plan horren esparruan garatutako proiektuek gizarte-erronkei erantzuna ematearekin zerikusia duten auziak?”. Ekintza politiko eta pribatuaren sustatzaile gisa duen paperan arreta jartzeagatik nabarmendu zuten galdera hau, eta gizarte-zientzien esparrura zabaltzea iradoki zen. Oro har, justifikazioen ardatza izan zen teknologiak gizarteratzeak duen garrantzia eta hedatze-teknologiko horiek hainbat ikuspegitik landu beharra, Administrazioaren jarduna eta beste galdera batzuekiko harremana.

Bigarren txanda: arlokako galderen hautaketa

Amaitzeko, galdetegiaren bigarren txandan aurretik landutako galderen hautaketa justifikatu beharra izan zen. Jarraian, trantsizio-eremuaren arabera (soziala, ekologikoa eta teknologikoa) hautatutako bi galderetako bakoitza aurkezten da, parte-hartzaileek aurkeztutako justifikazioen laburpenarekin batera.

TRANTSIZIO SOZIALAREN EREMUA

1. gaia: Osasun-sistemen kudeaketa

Boto gehien jaso zituen galdera 1. galdera izan zen: “Nola lor dezakegu gure osasun-sistemak gorputzaren osasun fisikoaz haratago doan ulerkera izatea?”. Justifikazio gehienak galderaren garrantziaren ingurukoak izan ziren, alderdi psikosozialak barne hartzen dituelako eta ikuspegi biomediko tradizionaletik haratago doan osasunaren kontzeptu zabalago bat garatzean zentratzen delako (“Garrantzitsuena da desmuntatzea osasuna egoera fisiko ona delaren ulerkera, osasuna gaixotasunik eza moduan ulertuta. Pertsonaren ikuspegi osoa eta konplexua bultzatu beharko litzateke, fisikoaz gain beste dimentsio batzuk barne hartzen dituen, hala nola harreman sozialak, politikoak, ekonomikoak, etab. “). Hori gauzatzeko, osasun-sistema sare zabalago eta heterogeneoago baterantz berbideratu beharko litzateke, zaintzaren kultura arreta medikoa baino lehen baloratuko duena. Parte-hartzaile batek adierazi duen bezala: “Lehentasuna da osasun-sistemaren ikuskera aldatzea, zaintzaren

kultura arreta medikoa baino gehiago baloratuko duen sare zabalago eta heterogeneoago baterantz". Gainera, galdera horren aukeraketa justifikatu zen, osasun mentalaren gaia ere barne hartzen duelako ("Psikologiako, gizarte-laneko eta gizarte-hezkuntzako profesioaletan inbertitu behar da, bai eta pertsonen gaitasunak indartzen dituzten beste alderdi batzuetan lan egiten dutenengan ere").

2. gaia. Gizarte-ongizatea eta osasun mentala

Bozka gehien jaso zituen galdera 3. galdera izan zen: "Zeintzuk dira gazteen osasun mentala baldintzatzen duten faktoreak?". Galdera hori aukeratzeko justifikazioa eskaintzerakoan ikuspegi orokorra emateko gaitasuna eta aurreko bi galderak bere baitan hartzeko gaitasuna aipatu ziren ("Hirugarren galdera orokorragoa da, erantzuteko aukera gehiago daude"; "Lehenik eta behin, gaia modu orokorrean jorratzen duelako eta, gainera, norbaiten erantzukizunaren beharra planteatzen duelako"). Gainera, onartu zen galdera horrek garrantzi handia duela, osasun mentalak garrantzi handia duelako gizartean, eta nabarmendu zen beharrezkoa dela estigmatizazioa gainditzeko bideak bilatzea ("3. galdera lehentasunezkoa iruditzen zait, osasun mentalak gure gizartean duen garrantziagatik"). Nabarmendu zen, halaber, galdera hori formulatuta dagoen moduan gehiago bideratzen dela diagnostikora konponbideak bilatzera baino, eta iradoki zuten ikuspegi estrukturalagoa ematea galderari gizarte-faktoreekin, familien bizi-kalitatearekin eta gizarte-harremanekin duen egiturazko loturei arreta jarrita.

TRANSIZIO EKOLOGIKOAREN EREMUA

1. gaia: Larrialdi klimatikoari aurre egiteko ekintzak

Boto gehien jaso zituen galdera 1. galdera izan zen: "Zergatik ez dira soluzio zientifikoak aplikatzen kudeaketaren eremuetan, informazio zientifikoa eskura izan arren? Zehazki, zer ekintza har ditzake GFAk eremu teorikoan jada onartuak izan diren aldaketa praktikoak

sustatzeko? ". Justifikazio gehienek aipatu zuten galdera honek aurreko biak barnehartzeko gaitasuna. Zenbait iruzkinek nabarmendu zuten, "lehenengoa beste galdera batzuei aplikatzen dakieke" eta "lehen postu horretan jarri dut, hain zuzen galdera irekia delako eta arazo guztiak barnehartzen dituelako". Gainera, galdera garrantzitsua dela azpimarratu zen, "oso garrantzitsua iruditzen baitzait eta erakundeetatik ez da gaia plazaratzen". Era berean, adierazi zen galderak Aldundiak hartu beharko lituzkeen neurri egiten ziela erreferentzia eta zuzenean aplikatzen zela lurraldeko eskumenen eztabaidara. Horri dagokionez, honako hau aipatu zen: "Batez ere, galdera horri zuzenean eman dakizkiogulako hainbat erantzun konkretu, GFAk hartu beharko lituzkeen neurri egokiak zehaztea dakarrelako (eta ez gaur egun aplikatzen dituenak, azaleko onarpen teorikotik aplikazio praktiko errealerara igaro gabe)". Gainera, parte-hartzaile batzuen ustez, hautatutako galdera gainerakoak baino hobeto formulatuta zegoen. Iruzkinetako batek hau adierazi zuen: "Lehenengo posizioan jarri dut galderen artean zehatzena eta ondoen formulatua dela uste dudalako".

2. gaia: Energia-kontsumoa eta -ekoizpena

Balorazio positibo gehien jaso zituen galdera 1. galdera izan zen: "Zeintzuk dira Gipuzkoako jendartearen kontsumo arduratsua sustatzeko eta lotutako erronkei heltzeko ezar daitezkeen neurri zehatzak? Zer ekintza egin ditzake administrazioak kontsumo arduratsua eta iraunkorrago bateranzko aldaketa bultzatzeko?" Galdera hori aukeratzeko arrazoibideak kontsumo arduratsuen garrantziaren ingurukoak izan ziren, eta horrek eragin zuzena duela beste bi eremuetan -energia, autoak- ("Kontsumo arduratsua eragin zuzena du beste bi auzietan. Beste biak zehatzagoak dira") Izan ere, kontsumitzaileen portaerak ekoizpena baldintzatu dezakeela eta trantsizioarako funtsezkoa dela baieztatzen da ("Suposatzen dut pertsonak, pertsona-kopurua nahikoa handia denean behintzat, produkzioa baldintzatu dezaketela beren portaerekin"; "Bigarren galdera energia ekoizteari eta kudeatzeari buruzkoa da, aldaketa bat proposatzeko edo, gutxienez, horri buruz hausnartzeko. Baina uste dut

aldaketa hori oso zaila dela, egiturazko aldaketa delako. Horretan pentsatu behar dugu, jakina, baina bitartean, kontsumo arduratsu baterantz jo beharko genuke, beti ondo etorriko baitzaigu, dela energia elektrikoarekin, dela energia berriztagarriekin”). Amaitzeko, eta aurreko horrekin oso lotuta, parte-hartzaile batek zera aipatu zuen “galdera hasieran jarri dut errealista dela”.

TRANTSIZIO TEKNOLOGIKOAREN EREMUA

1. gaia: Energiaren kudeaketa publikoa

Boto gehien jaso zituen galdera lehen galdera izan zen: “Nola egokitu behar du GFAREN botere legegileak eta administrazio publikoak teknologiak eragindako aldaketa bizkorretara?”. Adu batzuek diote galdera zabala izan arren (“Nire ustez, lehenengoak foku zabalagoa du (maila politikoan) eta beste biak operatiboagoak ikusten ditut”), Aldundiak gai horri aurre egiteko eskumenak dituela (“Galderen ordenak zerikusia du planteatutako gaietan Aldundiak dituen eskumenekin”). Azken batean, parte-hartzaileek horrela justifikatu zuten galdera hau aukeratu izana, garrantzi handikoa zela iritzita. Zehazki, adierazi zuten teknologiak azkar egiten duela aurrera, eta, hortaz, aldaketa teknologikoetara egokitzea funtsezkoa dela. Horregatik, garrantzitsutzat jo zuten Aldundiak teknologia horiek bere gain hartzea eta teknologia berrien garapenean eragiteko gaitasuna izatea (“Oinarrizkoa da gobernu-erakundeek egokitze gaitasuna”; “Nire ustez, teknologiak aurrera egiten du erakunde legegileak baino azkarrago, eta, beraz, aldaketetara egokitzen ote garen da nire lehen galdera, eta, horren ondoren, Gipuzkoako Foru Aldundian hori nola lor daitekeen. Hau da, nire esparrura ekarrita, GFAtik I+G-ren zati bat finantzatzen dugunez, nola arautu teknologiak Gipuzkoako beharrei erantzuteko”).

2. gaia. Teknologiak desberdintasunetan duen eragina

Amaitzeko, bigarren galdera hautatu da: “Nola sustatu daiteke teknologia pertsona guztien zerbitzura egotea?”. Laburbilduz, parte-hartzaileek galderaren dimentsio soziala nabarmendu dute, teknologia berdintasunezko gizarte baten zerbitzura egon dadin. Bigarren galdera hau beste bi galderak lotzeko baldintzat jotzen da (“Teknologia funtsezko faktorea izango da gizartearentzat eta guztion eskura egotea beharrezkoa da. Funtsezko alderdi bat berdintasunezko gizarte izaten laguntzea da, beraz, bigarrena lehenengoaren baldintzetako bat da”). Ildo horretan, galderak ikuspegi zehatzagoa ematen duela adostu da, baina ikuspegi orokor batekin konbinatuta (“Lehenengoa esparru orokorra izango litzateke, bigarrena esparru zehatzagoa baina globala, eta hirugarrena tokiko esparru konkretua”). Era berean, galdera horren garrantzia aipatzen da zientzia- eta teknologia-plana gizarte-premietara egokitzeko eta teknologiek berdintasunari nola lagun diezaioketen hausnartzeko parada eskaintzen duelako (“Zientziaren eta teknologiaren planak zehazten du herrialdeak garapen berrien inguruan duen estrategia, eta, beraz, administrazioaren funtsezko tresna da eremu horretan. Abiapuntua da, eta, beraz, aldatu beharreko eremu nagusia, aldatu beharrezkoa bada”).

Gi2030 festibala

Gi2030en garapenean sortu den beharretako bat UPV/EHUtik ateratzea da, unibertsitatearekin zuzenean lotuta ez dauden eragileengana hurbiltzeko. Azaldu berri dugun bezala, Delphiak helburu horren zati bat bete du, eta hainbat ezagutza- eta jarduereremutan esperientzia duten eragileekin harremanetan jarri gaitu. Hala, ikuspegi partekatuetarako ibilbidea osatzen duten galderak hobetzeko eta hautatzeko adituen esku-hartzearekin batera, proiektua gizarteratu nahi izan dugu eta lurraldeko hainbat txokotan ezagutarazi. Helburua ez da erraza: akademiaren, erakundearen eta herritarren arteko mugak haustea. Festibal formatua hobetsi dugu udako larunbat bat igarotzeko plan erakargarria

izatea nahi genuelako. Halakoetan, kultura aliatu ona izaten da. Lotura horietatik sortu da Gi2030 Festibala.

Ez da kasualitatea "festibalaz" hitz egitea: poesia, musika, dantza, bertsoa eta dibulgazioa izan dira osagaiak Gipuzkoako bi udalerritar, Zegama eta Itziarrera, eraman ditugun eskala txikiko esperimentu kultural/akademiko horretan. Deliberazio-mahaiak herri horietara eramanez, proiektuaren berri eman nahi genuen. Helburu akademikoa, ordea, lankidetzazko gobernantzaren arloko galderen hautaketan eta hobekuntzan aurrera egitea zen. Gi2030en asmoetako bat demokrazia ordezkatzailen erabakiak hartzeko eredu konbentzionalak gainditzen dituzten gobernantza-formak testatzea denez, Festibalak Itziarreko eta Zegamako jendearekin erabakiak hartzeko balio behar zuten. Gure prozesuari buruzko galderak partekatzeko aukera egokia zela uste genuen, eragile politiko desberdinek lankidetzazko gobernantzan duten zereginari buruz hausnartzeko, edota herritarren parte-hartzearen irismena eta moduak hobeto ulertzeko, besteak beste.

Guztira, lankidetzazko gobernantzara hainbat ikuspegitatik hurbiltzen diren 16 galdera landu dira, aurreko fasetik zetozenak, baina oraingo fasean dinamika parte-hartzaile baten bidez landu nahi izan ditugunak. Festibalera hurbildu diren herritarren iritziz hurrengo fasera igaro beharko luketen galderak hobetzea eta hautatzea zen zeregina. Jarraian, labur azalduko dugu Gi2030 Festibalak bi udalerrri horietan emandakoa.

Zegama

Gi2030 Festibalaren lehen itzuliak Zegamara eraman gintuen, Aizkorriko Parke Naturalaren azpian dagoen herri txikira. Festibalak iraun zuen hiru orduetan filosofia, poesia eta musika nahasi genituen, eta hainbat profiletako herritarren parte hartzea lortu genuen: Zegamako eta Gipuzkoako beste udalerrri batzuetako bizilagunak, UPV/EHUko irakasleak,

erakundeetako kargudunak eta Gi2030eko talde eragileko kideak. Elkarrekin entzun genuen Iñaki Zabaletak (UPV/EHU) Joxe Azurmendiren pentsamenduari buruz eman zuen hitzaldia (lan honen epilogoan jaso). Zabaletak nortasunaren, hizkuntzaren eta komunitatearen inguruko ideiak aurkeztu zituen, pentsamendu kritikoa aktibatzen pizgarri gisa. Omenaldia izan zen, batez ere, Azurmendiri eta jaiotzen ikusi zuen herriari egindako omenaldia. Hori ez da anekdotikoa, herrietara prozesu parte-hartzaile bat eramateko haien interesekin eta balioekin, historiarekin eta erreferenteekin konektatu behar dela irakatsi baitzigu. Gainera, Zabaletaren bitartez, filosofo zegamatarrak etorkizunak planteatzen dituen erronketan pentsatzeko uzten digun ondarea entzuten dugu. Honezkerok, badakigu etorkizuna eta bere erronkak direla Gi2030 proiektuaren bi ardatz nagusiak. Zegaman herritarren ahotsa gehitu genuen.

Hitzaldiaren ondoren entzuleen rola entzule izatetik parte-hartzaile izatera aldatu zen, bigarren faseko tailerretan luzatutako galderetako batzuei buruz hausnartzeko tarte ireki genuelako. Helburua zen galderak hobetzea eta hautatzea. Baliteke lerro hauek irakurtzen dituenak ohartarazi izana topaketa hauetan egindako dinamika parte-hartzailearen asmoa Delphi-rena bezalakoa dela, aurreko atalean azaldu dugun bezala, ikerketa-teknika hori aplikatzea eta tankerako emaitzak lortzea. Hain zuzen ere, Gi2030 Festibalaren esparruan galderak hobetzeko eta hautatzeko diseinatu genuen ariketa adituek osatutako Delphiren egokitzapena da. Egokitzapen horren helburua Delphia formatu presentzian egitea zen, profil eta ibilbide anitzetako eragileen parte-hartzearekin. Dinamika hori eta bere xehetasun metodologikoak deskribatuko ditugu ondorengo kapituluan. ("Erreminta-kutxa").

Denbora tarte desberdinetan, 30 parte-hartzaile inguruk 8 galderei buruz hausnartu zuten, ikertzaile-taldeak proposatutako sei irizpidetan oinarrituta. Galdera esanguratsuenak hautatzeko eskatu zitzaizkien, prozesuaren hurrengo faseetan erantzuten saiatuko garenak.

Lankidetzazko gobernantzari buruzko 8 galdera eraman genituen Zegamara, eta birekin itzuli ginen:

1. Nola bermatu interes kolektiboak ez direla interes pribatu/partikularrrak?
2. Erabaki guneetan, nolakoa izan behar da parte hartzea? Zeintzuk dira mugak/ non parte hartzen da/ nortzuk parte hartzen dute?

Emaitzara iritsi aurretik, irizpideen arabera galderak lerrokatzea baloratu zen, eta parte-hartzaile batzuek zalantzak, kezkak eta ondoezak trukatu zituzten. Bateratze-lan hori ere bada, galdera finalistekin batera, dinamikaren emaitza. Ez da ariketak sortu zituen mintzabaiden xehetasunak aletzeko lekua, ezta galdera bakoitzak jaso zituen puntuazioak eztabaidatzekoa ere. Interesatzen zaionari, plataforma digitalean argitaratu genien festibalaren sistematizazio osoa, urratsez urrats. Emaitza horietan erregistratuta geratzen dira, sortu ziren gogoetak ere. Nahi gabe, galderekin hausnartzeak galderak biderkatzen ditu. Dinamikak iraun zuen ordubete horretan, gai nagusi batek hartu zuen erdigunea, gainerako auziek horren inguruan orbitatzen baitzuten: demokraziaren sakontzeak. Nor barne hartzen du eta nor baztertzen du “gu”-aren eraikuntzak?, nola eraiki daiteke “gu” inklusibo bat?, nolakoa izan beharko luke “gu” horrek?

Dinamikari amaiera emateko, gogoeta horiek airean, erabakiak hartzeko unea iritsi zen eta irizpideen arabera egindako galderen balorazioak bi galdera finalista utzi zituen saskian. Etxeko lanak eginda, topaketak tonu ludikoagoa hartu zuen poesiaren eta musikaren bidez. Gandiagaren txakolina, edo berrikuntza arinaren artea liburuaren aurkezpenarekin bidaia bat egin genuen denboran zehar eta Bitoriano Gandiagak txakolinari buruz idatzitako poema batzuk berreskuratu genituen. Poesiatik kantura egin genuen salto, eta ardoa ere musika bihurtu zen Morau eta Beñardoren eskutik, “Ardo” ikuskizuna aurkeztu zutenean.

Itziar

Zinemaldiaren bigarren geldialdiak Itziarrera eraman gintuen. Itziarko eta Gipuzkoako beste auzokide batzuekin batera, kulturaren eta parte-hartzearen arteko nahasketa esperimentatu genuen berriro, topaketa- eta hausnarketa-gune berri batean. Zegaman astebete lehenago bezala, unibertsitate barruan garatutako prozesua Gipuzkoako herri batzuetara eta bertako biztanleengana hurbildu nahi izan genuen, Gi2030 herrietan ezagutaraziz proposamen kultural-parte-hartzaile baten bidez. Verena Hammesen gizarte aldaketarako tresnekin, Mari Luz Estebanen poemekin, Maialen Alkizuren bertsoekin, Uxue Pascualen dantzarekin hurbildu ginan. Baina, batez ere, Itziarreko Burugorri Ostatuaren aretoa herritarrez betetzea izan zen estimagarriena.

Verena Hammesek eta eraldaketa sozial eta pertsonalari buruzko proposamenak hasiera eman zioten topaketari. Bere hitz-hartzearen bidez, gizarte gisa aurrez aurre ditugun krisi ugarien aurrean sortzen zaigun atsekabea kudeatzeko, aldaketa oztopatzen duten sinesmenak desegitea eta ekintzara bideratzeko garatu beharko genituzkeen gaitasunak indartzea proposatzen zituen. Bere leitmotiva: aldaketaren aurkako erresistentziak gainditu daitezke. Horretarako, sentitzen dugun asegabatasunari gehitu behar diogu etorkizunari buruzko ikuspegia eta ikuspegi hori lortzeko eman beharreko urratsak. Formula honetan laburbiltzen zuen:

Aldaketa = Ikuspegia * Asegabetasuna + Lehen urratsak > Erresistentzia

Bere proposamenak erreakzioak sortu zituen eta giro ezin hobea utzi zuen Itziarreko aretoan, ondoren zetorren ariketa egiteko: galderak hautatzeko eta hobetzeko. Hitz egiteko eta inpresioak partekatzeko gogoia sumatzen zen. Zegaman bezala, 8 galderatik abiatzen gara, lankidetzazko gobernantzaren inguruan orbitatzen duten hainbat alderdi jorratzen

dituztenak: komunitateari egindako ekarpena, iritzi publikoa, eragileen aniztasuna eta elkartzeko aukerak, edota herritarren eta erabaki politikoak hartzeko guneen arteko hurbiltasuna. Itziarren, beraz, Zegaman aurretik egindako ariketa errepikatu genuen, baina galdera desberdinekin. Azaldu dugun bezala, dinamikaren helburua campuseko tailerretan egindako galderak ebaluatzea, hautatzea eta, hala badagokio, hobetzea zen (ikus 5. atala). Zortzi galderak aurkeztu genituen Itziarren, Gi2030 prozesuaren aurreko faseetan egindako lana erakutsiz. Behin parte-hartzaileen iragazkia igarota, bi galdera hautatu behar ziren hurrengo etapetan lantzeko. Kasu honetan, honako bi galdera hauek aukeratu ziren:

1. Komunitatean parte hartzeko, zer kendu behar diogu gure bizimoduari, benetan komunitatean ekarpenak egiteko? Denbora irabazteko?
2. Nola lor daiteke gobernariak, legegileak, herritarrengandik hurbilago dauden erabakiak eta ekintzak aurrera eramatea?

Dinamika eta metodologia-xehetasunak kontsultatu nahi dituenak azken atalean kontsulta ditzake ("Erreminta-kaxa"). Hemen ere azpimarratu nahi dugu ariketa hau galderak hautatzeko tresna ez ezik, kezkak, ezinegonak eta desadostasunak trukatzeko unea ere izan zela.

Dinamikaren ondoren, Mari Luz Esteban antropologo eta idazleak hitza hartu zuen bere azken liburuko poemetako batzuk irakurtzeko: Haragizko erreformak. Herri bateko genealogietara (linguistikoak, politikoak, feministak, maketak...) bidaiatzea proposatu zuen, bere olerkien bidez. Bere poemek ez gintuzten egunerokotasunaren erraietako politikara bakarrik eraman. Oroz gain, etorkizunak irudikatzerakoan oroimen kolektiboak eta desirek duten garrantziaz ohartarazi ziguten.

Festibala itxi aurretik, Uxue Pascual dantza irakasleak eta Maialen Alkizu ikerlari eta bertsolariak topaketaren laburpena oparitu ziguten. Partehartzaile bakoitzak arratsaldeak utzitako hitz bat eta emozio bat ardatz hartuta, eta dantza eta bertsoaren arteko elkarriketa eder batekin itxi zuten eguna. Esperimentuak utzitako bertsoetako bat hemen:

Iragana ta etorkizuna
hala ba zan ta ez ba zan
galderak eske barna igeri
eta lokatzetan dantzan

kruasanak daude gure ortuetan
belar txarrak gobernantzan
aritu gara azaldu nahian
irudimenak zer datzan

bere barruan jarri gaitzen
ta ea nora garamatzan.

8. Erreminta-kaxa

Kapitulu honetan, prozesuaren 2. eta 3. faseetan erabili ditugun teknikak eta baliabideak labur-labur deskribatzen ditugu. Alde batetik, herritarrekin batera sortu ditugun tailer-modalitateak (galdera-tailerrak eta lehenespen-tailerra), eta, bestetik, ikertzaileek utzi dizkiguten prestakuntza-bideo laburrak, bai sektoreko gaiei buruzkoak, bai zeharkako gaiei buruzkoak. Udazkenak (4. fasean) tailerraren modalitate berri bat utziko digu (etorkizuneko Gipuzkoa irudikatuz 2030 tailerra).

Udaberriko tailerrak (2. fasea)

Indar-eremuak identifikatzeko teknika

Tailer horietan ikuspegi partekatua aztertu nahi dugu, herritarrek, erakundeek eta tokiko eragileek 2030ari buruz duten ikuspegi partekatua. Abiapuntua ikertzaileek jartzen dute, alde aurretik landutako agertokiren bat eskainiz. Ondoren, irudimenak bideratzen duen prozesu sortzailea tailerretako parte-hartzaileek sortzen dute, herritarrek eta jendarte-artikulatuak (erakunde, gizarte-mugimendu, unibertsitate, etab.).

Hausnarketa markoa irekia denez, aurkeztu berri zaien auziari buruz galderak asmatu beharrak aukera ematen die herritarrei irudimena askatzeko, bai eta norbanakoen ikuspegiak kolektiboki testatzeko, bakoitzaren interes eta burutazioetatik haratago. Gainera, modu autokritikoan pentsatzeko aukera ematen die, bai maila pertsonalean, bai maila politiko-instituzionalean, lankidetzaren publiko-komunitarioko dinamiketan arreta jarri behar dutelako.

Ongietorria eta saioaren sarrera [15"]

Gi2030 prozesua aurkezten da, non gauden, eta nola laguntzen duen tailer honek Gipuzkoaren etorkizuna irudikatzen, lurralde-erronken ikuspegi partekatu baten eraikitze norabidean.

Auziaren egoera [15"]

Aditu batek (ez nahitaez akademiatik datorrena, aditu-mailako ezagutza esperientziazkoa ere izan daitekeelako) Gipuzkoako etorkizunari buruzko bere ikuspegia aurkezten du, dagokion auzi edo trantsizioan zentratuz. Helburua da lantzen den gaiari buruzko ikuspegi orokorra ematea, baina Gipuzkoa erdigunean jarrita, haren ezaugarri nagusiak identifikatuz eta izan ditzakeen ondorio sozial, politiko eta ekonomikoetan arreta jarrita. Normalean, 2030. urtera hurbildu ahala gerta daitekeen agertokiren bat aurkezten da, jorratzen den auziari dagokiona.

Jarduera horren helburua parte-hartzaileen irudimena martxan jartzea da. Irudimen-ariketa errealitatean ainguratzeko ere beharra dagoenez, adituak agertoki konkretu bat aurkezten du. Etorkizuna irudikatzen dugunean, zailtasunak ditugu ikusmolde fatalista, utopiko edo distopikoetan ez erortzeko, edo desira onberak adierazten ditugu tokiko errealitatean ainguratu gabe. Agertoki baten aurkezpenarekin, abiapuntu bat eskaintzen dugu, etorkizuneko ikuspegiak elkarrekin lantzen hasteko.

Adituaren aurkezpen-lanak erronka bat dakar berekin: ikuspegi orokorra ematea, baina kokatua dena aldi berean. Garrantzitsua da gehiegizko abstrakzioaren eremuan ez erortzea, baina, aldi berean, landu nahi dugun auziak dituen ezaugarrien ikuspegi orokorra ere eman behar da.

Indar-eremuen dinamika [20"]

Tailerra 5 pertsonako talde txikitan banatzen dugu (sei talde guztira). Talde txikietan, adituak aurkeztutako 2030. agertokira iristeko indar-eremuak identifikatzeko eskatzen zaie, hiru

multzotan: eragin positiboa duten indarrak, negatiboak dituztenak eta sor daitezkeen esperogabeko ondorioak (itzalak edo "puntu itsuak").

Indar-eremuetatik ateratzen diren faktoreak gaikako ardatzetan sailkatzea [30"]

Adituak aurkeztutako auziaren laburpena jasotzen duen txantilo bat osatzeko eskatzen zaie, 2030eko Gipuzkoan auzi horri dagokionez garrantzitsuak izan daitezkeen beste gai batzuekin.

Etorkizuna baldintzatzen duten indar-eremuak identifikatzeko ariketa egin ondoren, parte-hartzaileek euren ideiak txantiloian jarri behar dituzte, baina ardatz analitikoaren arabera sailkatuta. Aurreko ariketan jasotako ideiak hainbat gaitan multzokatu eta kategorizatzen ditugu, esku hartzeko aukera ematen duten hainbat eremu zedarritu eta ezarrita.

Elkarri aurkeztea [10"]

Gehituta ardatz tematiko berriak azaltzen ditu talde bakoitzak besteei, eta horietako bakoitzak duen indarra edo eragiteko gaitasuna.

Itxiera eta ebaluazioa [5"]

Lehenengo saioaren ondoren, taldeetan identifikatutako gai guztiak bildu eta plataformara igotzen dira, parte-hartzaile guztiek izan dezaten saioan gertatukoaren ikuspegi orokorra. Ondoren, plataforma digitalean iritziak partekatzeko eskatzen zaie, atxikimendu, boto eta iruzkinen bidez. Helburua da bigarrenengo saioan haiekin batera berriz landuko ditugun gaiak plataforman bertan ordenatzea.

Deliberazioa errazteko teknika: World Café

Saio honek aurreko saioaren dinamikekin jarraitzen du, parte-hartzaileen arteko elkarreragina eta haien arteko eztabaiden sintesia galdera multzo batean jasotzeko, erantzun edo proposamen zehatzetarantz behartu gabe (galderak erantzutea 4. fasearen helburua izango baita).

Ongietorria eta saioaren testuingurua [15"]

Gogoratzen dugu Gi2030 prozesuaren zein fasetan gauden eta nola laguntzen duen tailer honek Gipuzkoaren etorkizuna irudikatzen. Lurralde-erronken ikuspegi partekatuak marraztera iritsi nahi dugu. Orain arte landu ditugun gaiari buruzko norbere inpresioak partekatzerara gonbidatzen zaie partehartzaileei, eta aurreko saioan aurkeztutako bideo laburra berrikusten da.

World Café dinamika [1:15"]

Mahai bakoitzean gai bat landuko da, aldez aurretik talde eragileak aletu duena eta parte-hartzaileek lehenetsi dutenetakoa. Ariketa da mahai bakoitzean dagokion gaiari buruzko galderak osatzea, orain arte landutakoa oinarri hartuta. Talde txikietan banatuta, talde bakoitza eztabaida-mahai batetik bestera txandakatzen da. Mahai bakoitzean talde eragileko pertsona bat dago zai, esandakoaren akta jasotzeko eta, bolondresik ez denean, mahaiko bozeramaile lanak egiteko.

Osoko Bilkura [20"]

Talde handian jartzen gara eta eztabaida-mahai bakoitzean atera diren galderak aurkeztuko ditugu. Bitartean, gure teknikariak galdera batzuk online plataformara igo ditu. Talde handian partekatzen dira inpresio nagusiak.

Itxiera eta ebaluazioa [10"]

Plataformara igotako galderaren bat bistarazten da, harekin online nola elkarreragin erakusteko, atxikimendu eta iruzkinen bidez. Sare sozialetan nola zabaldu ere ikusten dugu. Bukatzeko, saioaren ebaluazio azkarra egiten da.

Udako tailerrak (3. fasea)

Galderen baheketa arrazoitua egiteko teknika

Testuingurua

Trantsizio ekologikoari, sozialari eta teknologikoari buruzko galderez gain, lankidetzazko gobernantzaren inguruko beste 16 galdera ditugu. Galdera horiek guztiak UPV/EHUren Gipuzkoako Campuseko hainbat zentrotan egindako tailerretan atera dira.

3. fasean udalerrietan egingo diren topaketen helburua

Lankidetzazko gobernantzaren eremu espezifiko 4 galdera hautatzea. 4 galdera horiek Delphi bie3a hautatu diren 6 galderei gehituko zaizkie.

Nork parte hartzen duen

Herrian bizi direnak edota Festibalean parte hartzen dutenak.

Iraupena

45 minutu.

Hizkuntza

Dinamika euskaraz izatea lehenetsi da. Talde eragilea arduratuko da norbaitek beharko balu, aldi bereko itzulpena egiteaz, beharrezkoa bada.

Rolak

- Gi2030 prozesuko dinamikaren aurkezlea
- Dinamizatzaile nagusia

- Talde dinamizatzailerak (4)
- In situ edukiak sistematizatzen dituztenak (2)

Metodologia

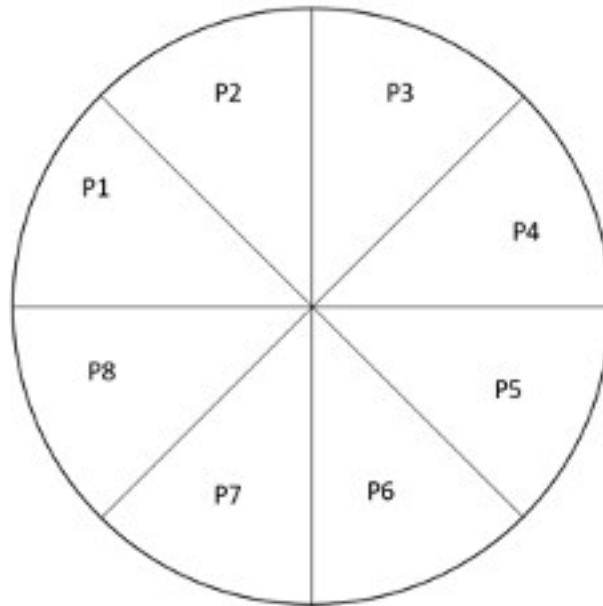
Lana errazteko, bi multzotan banatuko ditugu 18 galderak: herri bakoitzean 9 galdera landuko ditugu. Galderak banatzeko irizpidea gaien aniztasuna izango da.

1. SARRERA

- Dinamika eta helburua aurkeztu ditugu: hurrengo fasera eramango diren galderak hautatzea, beharbada, denak landu ezingo diren arren. Proposamentailerretan landuko ez diren galderak ez direla galduko azpimarratu da, horiek ere plataformara igoko direlako.
- Galderak aurkeztu eta azaldu ditugu. Zeregin hori garrantzitsua da, galdera konplexuak direlako edo kontzeptu oso teknikoak daudelako. Galderak ongi ulertu behar dira hasieratik.

2. LEHEN TXANDA

- Galdera guztiak biltzen dituen zirkulu bat marraztu dugu lurrean:

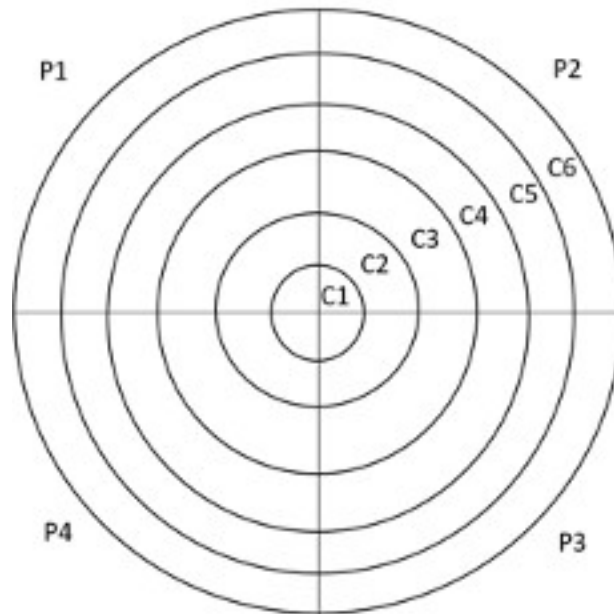

– Pedimos a las personas participantes que elijan una pregunta y se coloquen encima. La facilitadora preguntará a las participantes por qué han elegido la pregunta, y estimulará el debate. El grupo de investigación se encargará de sistematizar tanto los resultados como los argumentos que dan las participantes.

– Seleccionamos las 4 preguntas que más votos hayan recibido. Estas 4 preguntas pasan a la siguiente ronda. En caso de empate, se repite la votación. Vuelven a votar las personas cuya pregunta no ha sido elegida. Este método de desempate lo dejamos claro desde el principio, cuando explicamos la dinámica.

3. BIGARREN TXANDA

Hautatutako galderak horman jarri eta bertan landuko dira. Hormako paperan jarrita ditugu kontuan hartu beharreko irizpideak, "lauki" edo "gaztatxoetan" sailkatuta.

Dinamizatzaileak 4 taldetan banatzen ditu parte-hartzaileak, ausaz. Talde bakoitzak talde dinamizatzaile propioa izango du gidari, eta galdera bakarra landuko dute.

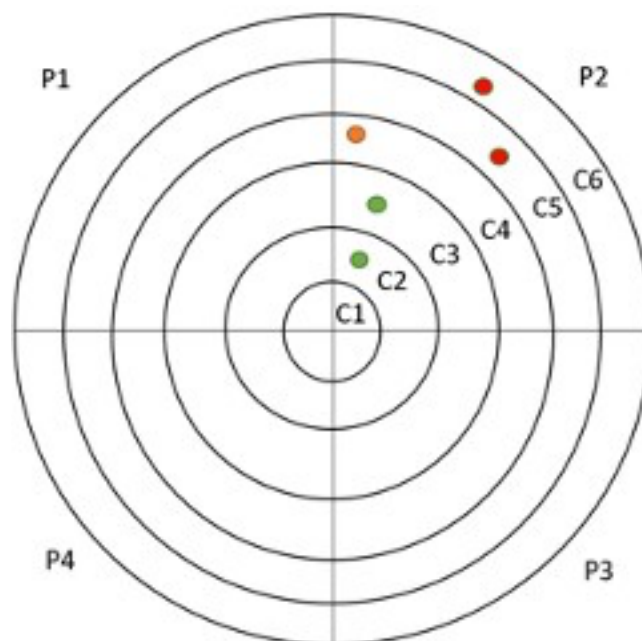
Dinamizatzaileak irizpideak irakurri eta azalduko dizkie parte-hartzaileei. Irizpideak Delphi-a egiteko erabili ditugun berberak dira. Irizpideek ondoko ordenari jarraitzen diote, eta, beraz, lehenengo irizpidea azken zirkuluan marraztu dugu, eta seigarren irizpidea erdian (kanpotik barrurantz doaz).

1. Oro har, galderaren formulazioa argia eta egokia iruditzen zait (adibidez; argia da eta ez du anbiguotasunik onartzen; ez du "bai/ez" motako erantzun sinplerik onartzen; azpi-galderak sustatzen ditu, etab.)
2. Herri-administrazioek premiaz landu beharreko gaiak jasotzen ditu.
3. Galdera Gipuzkoako lurraldean aplikatu daiteke, eta Aldundiak ditu galdera horri heltzeko eskumenak.
4. Galderak Gipuzkoako erronkei erantzuten die (sozialak, politikoak, ekonomikoak, ingurumenekoak...)

5. Galderak errentarekin, generoarekin, hizkuntzarekin, jatorriarekin, etniarekin eta abarrekin lotutako desberdintasunei buruzko auziak jorratzeko aukera ematen du.
6. Galderak demokrazia hobekuntzarekin zerikusia duten auziak jorratzeko aukera ematen du.

Parte-hartzaileek gometxak jartzen dituzte galderak betetzen dituen irizpideetan, betetze maila kuantifikatuz. Delphian balorazioa 1-5eko eskalan egin ohi da: 1 = ezer ez, eta 5 = asko. Gure kasuan, ordea, zenbakiak koloreengatik aldatu ditugu, eta eskala 3ra murriztuko dugu: Berdea = asko, Laranja = zerbait, Gorria = ezer ez.

- Dinamizatzaileak parte-hartzaileei galdetzen die ea zergatik baloratu dituzten erantzun gorri galdera batzuk, eta eztabaida piztu da. Ikerketa-taldea arduratu da eztabaidaren emaitzak eta parte-hartzaileek ematen dituzten argudioak sistematizatzear.

4. HIRUGARREN TXANDA

Zoruko zirkuluan kokatuko ditugu modu berezian landu ditugun "lauki" edo "gaztatxoak". Berrero eskatu diegu parte-hartzaileei aurretik aukeratu eta baloratutako 4 galderetatik bakarra aukeratzeko. Parte-hartzaileak aukeratutako galderaren gainean jarriko dira. Dinamizatzaile nagusiak galdera hori zergatik aukeratu duten galdetu die parte-hartzaileei, eta eztabaida eman da. Ikerketa-taldea arduratu da eztabaidaren emaitzak eta parte-hartzaileen argudioak argudioak sistematizatzeaz.

Azkenik, boto gehien jaso dituzten 2 galderak hautatu ditugu. Berdinketa gertatuko balitz, bi aukera genituen:

- a. Partaide gutxiarekin, "termometroaren" ariketa proposatuko genuke. Parte-hartzaile bakoitzak bere aukera argudiatzen du, eta gainerakoak lerro jarraitu batean kokatzen dira, "oso ados" -etik "batere ados ez" -ra. Proposamen horrek izaera kualitatiboagoa ematen dio ariketari (argudioaren bidez desenpatatzen duelako, eta ez soilik botoaren bidez), eta itxiera adostuagoa egiteko aukera ematen du (elkar konbentzitzea baita asmoa).
- b. Partaide askorekin, berriz, berdinketa bozka bidez hautsiko genuke: 1) Berriz bozkatuko dute euren hautua aukeratua izan ez dutenek. Horrela ere ez bada berdinketa hausten, 2) aurretik eman ditugun irizpideekin gehien bat egiten duten bi galderak aukeratuko ditugu.

Galderak modulatzera edo aldatzera: dinamizatzaileek kontuan izan behar dute agian parte-hartzaileek nahiago dutela galderak modulatzera edo aldatzera. Aukera hori ez dago dinamikan jasota, baina dinamizatzaileek kontuan hartu beharreko zerbait da. Aukera hori

ematen da, horrela, hautatutako galderak herritarren ikuspegi zabalagoa jasoko dutelako (oroit, jatorrizko galderak campusean jaso direla).

5. ITXIERA ETA ITZULKETA

Dinamika amaitutzat eman aurretik, ebaluazio-fitxa labur bat betetzeko eskatzen diegu parte-hartzaileei. Fitxa horretan bi gauza eskatu zaizkie, bakoitzari aparte betetzeko (anonimotasuna mantentzearen):

- Posta elektronikoa. Azaldu zaie posta eskatu diegula tailerreko emaitzak eta edukia itzultzeko (akta), hautatutako galderak eta, hala badagokio, aldatutako galderak barne. Prozesuaren hurrengo urratsen berri emateko ere erabiliko da.
- Oro har, galderak sortzeko dinamika nola baloratzen duten (zentzurik ba ote duen, bere errealitateak hurbila egiten zaien, eta abar).

Edukien bideoak

Hemen aurkezten ditugu barne-prestakuntzarako, laguntza dokumentalerako eta aurrez aurreko tailerretan inspiratzeko egin ditugun bideo laburrak.

Gaikako prestakuntza

Anabel Vergararen bideoan, 2030. urteari begira gizarte-ongizatearen aurrerabiderako garatzea komeni den hainbat esparru jorrotzen dira. Zehazki, gai horretan garrantzi handia duten bi alderdi nabarmentzen dira. Lehenik eta behin, sexuen arteko berdintasuna lortzeko aktiboki lan egitearen garrantzia, funtsezkoa baita gizarte zuzen eta bidezko bat eraikitzeko. Bigarrenik, haurrei txikitatik zuzendutako hezkuntza afektiboaren garrantzia nabarmentzen da. Vergara doktoreak nabarmendu du funtsezkoa dela tresna emozionalak eskaintzea,

haurrek garaiz ikas dezaten beren emozioak kudeatzen, harreman osasungarriak ezartzen eta besteekiko trebetasun enpatikoak izaten.

Susanna Tesconiren bideoa gertaera teknologikoei buruzko hausnarketa kritikoa egiteko gonbidapena da, ezkortasunean edo irtenbide sinplistetan erori gabe. Berak planteatzen du berrikuntzaren kontzeptua nahasgarria izan daitekeela, sarritan berria eta ona lotzen baitira, nahiz eta hori ez den beti egia gizarte-berrikuntzaren esparruan. Tesconi doktoreak azpimarratu du beharrezkoa dela berritzeko modu alternatiboak aztertzea, ez gaitzezen soilik mugatu enpresa teknologiko handien metodologietara eta pentsamendu hegemonikora. Funtsezkoa da komunitatearen ikuspegia kontuan hartzea eta Internet askea bermatzea guztiontzako onuragarria den ezagutzaren hedapena errazteko. Gainera, Tesconik nabarmendu du egungo teknologiek diskurtsoan mugak ezartzen dituztela eta gure pentsamendua moldatzen dutela tresna eta metodologia espezifikoen bidez. Horren aurrean, industriatik datozen edukiak eta elkarrekintzak zalantzan jartzera eta 2030. urteari begira ikuspegi teknologiko desberdinei buruz hausnartzera gonbidatzen gaitu. Doktoreak zientziaren eta gizartearen arteko elkarriketa zuzenago baten garrantzia azpimarratzen du, plataforma digitalen edo kapitalismo kognitiboaren defentsa itsuan eror ez gaitzezen. Ezagutza zientifikoa bizi-baldintzak hobetzeko eta gizarte-ahultasun berriak prebenitzeko erabiltzea proposatzen du. Era berean, Tesconik “washing” praktikaz ohartarazi du (irudi-garbiketa), eta adierazi du oso garrantzitsua dela arazoei modu integralean heltzen ez dieten azaleko konponbideak saihestea. Azken finean, dena zalantzan jartzeko eskatzen digu, gure praktikak eta ideiak barne, eta etapa historiko honetan kapitalismoak ezarritako mugak gainditzeko. Komunitate-bizitza oztopatzen duten ereduak gainditzeko beharrezkoa dela dio, eta onartzen du sare sozial batzuek mendekotasuna sortzen dutela, eta beste batzuek, berriz, ahaldundu egiten gaituztela.

Madrilgo Unibertsitate Politeknikoko irakasle eta unibertsitate bereko Giza Garapenerako Berrikuntza Zentroko zuzendari den Carlos Mataixek, pertsonak eta komunitateak inplikaturiko dituen 2030 Agendaren aldeko aldarria egiten du: esparru programatiko hori jendearentzat da, baina jendearekin bakarrik funtzionatuko du. Arazo konplexuen eta konponbide sistemikoen aurrean, beharrezkoa da eragileen konstelazio zabala aktibatzea, berrikuntzako leku tradizionalak zabalduz, hala nola unibertsitatera eta enpresara, eragile sozialetara, eragile publikoetara eta, oro har, herritarrengana. Eta horretan guztian lankidetzaren funtsezkoa da. Horretarako, gizarte-ordenan eragina duten kultura-, antolamendu- eta ekonomia-logikak eraldatu behar dira. Horregatik, Mataix doktoreak sektore pribatu bat irudikatzen du, non enpresa eragile ekonomiko gisa ez ezik, gizartearen beharrak bere emaitza ekonomikoetan aintzat hartzen dituen gizarte-eragile gisa ere barneratzen duen. Zatikitzea eta silo-kultura alde batera utzi eta sektore desberdinekiko lankidetzaren errazten duen sektore publikoa ere irudikatzen du. Eta dogmatismoetatik urrun dagoen eta eskalako eraldaketa-prozesuei ekiteko gai den gizarte-sektorea. Lankidetzaren erronkak bat etorri behar du berrikuntza sozial eta sormenarekin.

Mavi Románek, BC3 Basque Centre For Climate Change zentroko ekonomialari eta ikertzaileak, 2030erako aurreikuspena egin du. Martxan dauden klima-politikan norabidea aldatu ezean, Parisko akordioetan ezarritako 1,5 gradu zentigraduko berotze-atalasea berehala gaindituko dugu. Zifra hori gainditzeko arriskua ez da itzulezina bakarrik, existentziala ere bada. Bi adjektibo horiek arazoaren larritasunaren berri ematen dute: gradu eta erdi gaindituz gero, atzera bueltarik ez duen beroketa-mailaz ari gara hizketan. Eta ez dago ziurtasunik gizakia egoera horretara molda daitekeenik. Roman doktorearen arabera, konponbidea berotegi-efektuko gasen isuriak erdira murriztea da, beti ere murrizketa horietan ekitate-irizpideak kontuan hartuta. Etorkizun horrek gizarteko estamentu guztiak inplikatzen ditu. Indibidualki, emisiorik sortzen badu erdira murriztuz, hau da, kontsumoa

murriztuz eta birziklatzen eta berrerabiltzen duguna bikoiztuz. Gobernuaren eta administrazio publikoen esku-hartzeari ere egiten dio aipamena: gizabanakoaren eragina mugatua da politika publiko batekin batera ez badoa. Administrazio publikoa behar da, besteak beste, sektore garbiak sustatzen dituen, sektore zikin deiturikoetan enplegua murrizten duena, garraio publiko berdean ahaleginak biderkatzen dituen, kaltetutako ekosistemak lehengoratzten dituen edo autokontsumo elektrikoa sustatzen duena. Hirugarren geruza bat dago, ondoren, nazioz gaindikoa: Romanen arabera, ezin dugu geopolitika alde batera utzi, asmo inperialistak eta baliabideak metatzeko grina baitira larrialdi klimatikoaren eragile nagusiak. Azken batean, gerraren eta kolonialismoaren aurka borrokatzea klima-aldaketaren aurka borrokatzea ere bada.

Zaragozako Unibertsitateko Ekonomia eta Iraunkortasuna ikerketa-taldeko Alfonso Arandak energia-iturri berriztagarrietan oinarritutako energia-trantsizioak dituen erronken azalpen laburra eskaintzen du. Bere abantaila nagusia demokratizazioa da: eguzkia eta haizea ez dira inoren jabetzakoak. Ekoizpen, hornidura eta kontsumo zentral handien aurrean, energia berriztagarrien iturriak lurraldean sorkuntza elektrikoa egituratzen saiatuko lirateke, sorkuntza puntu askok hornitutako kontsumo puntu askoren bitartez, eta hemen Aranda doktoreak energia komunitateen papera funtsezko bektore bezala kokatzen du. Horregatik, energia-trantsizioaz hitz egiterakoan, energia-iturriak eraldatzea bezain garrantzitsua da energia hori kudeatzeko ereduari eta kontsumo-jarraibideetan pentsatzea. Era berean, kontsumo eraginkorragorantz igarotzea izan beharko litzateke helburua, energia gutxiago erabiltzeko baliabideak hobeto erabiliz eta beste herrialdeekiko mendekotasun energetikoa murriztuz.

Zeharkako prestakuntza

Atal honetan zeharkako prestakuntzarako prestatu ditugun eduki bideo laburren sintesi bat jasotzen dugu. Horietan sakontze demokratikoari eta gobernantzari buruzko gai teorikoak eta aplikatuak jorratzen dira. Parte Hartuz ikerketa-taldeak (UPV/EHU) Bilbon antolatutako Partaidetzari, Ikerkuntza-Ekintzari eta Komunitate Garapenari buruzko Nazioarteko Jardunaldietan parte hartu zuten akademikoekin eta talde horretako bi ikertzailerekin izandako elkarrizketa laburretatik ateratako ideiak dira.

Parte Hartuz (UPV/EHU) ikerketa-taldeak proposatutako markoari jarraiki, parte-hartzeaz hitz egiten dugunean, funtsean, bi gauzez ari gara: botere-banaketaz eta demoen eraikuntzaz. Lehenengoari dagokionez, Uxue Zugazak, talde honetako ikertzaileak, Iparraldeko gizarte globalek duten paradoxa azaltzen du: azken hamarkadetan partaidetzarako baliabideak biderkatu diren arren, desberdintasun sozialak ez dira gutxitzen. Beraz, beharrezkoa da gogoeta egitea partaidetza-prozesuek ere erreproduzitzen eta ezkututzen dituzten desberdintasunen inguruan.

Parte-hartzeak ez digu bakarrik boterea banaketaz hitz egiten, Parte Hartuz ekimeneko ikertzaile Igor Ahedok gehitzen duen bezala, parte-hartze prozesuak herritargoa eraikitzea ere bideratu behar dira. Herriaren Jauregiak entseguan, Eric Klinenbergek baliabide gutxi baina komunitate-bilbe sendo bat duten auzoek egoera txarrei hobeto eusten dietela erakutsiko du. Izan ere, Europako Erkidegoko azpiegiturak biziraupen-auziak ere badira, eta parte-hartzea sare hori indartzera bideratu behar da, edota sare hori berreskuratzea desagerrarazi duten tokietan. Ildo horretan, lidergoa, babes politikoa eta finantzaketa publikoa funtsezkoak dira.

Azucena Morán bat dator horrekin, eta gizarte-sarea indartzea herritarren parte-hartze instituzionalizatuaren erronka dela azpimarratzen du. Potsdameko Institute for Advanced Sustainability Studies-eko ikertzaileak adierazi du parte hartze prozesuek hainbat mendekotasun erakusten dituztela: prozesu horiek gauzatzen diren testuinguruarekiko, jorratzen duten arazoarekiko eta deitutako pertsonak txertatzen diren gizarte-sarearekiko. Komunitate-bilbe hori indartzea da oinarria, komunitate horiek mobilizatzeko eta parte hartze gaitasuna garatzeko. Horregatik, prozesu parte-hartzaileak prozesu espezifiko eta isolatu gisa ulertzeaz gain, kontuan hartu behar da beste faktore batzuekiko mendekotasunak dituztelako, hala nola ehun horretan eragina duten erabaki eta dinamika politiko, ekonomiko eta sozialekiko mendekotasuna. Horregatik, gizarte-ehunaren eraikuntza bultzatzea dezaketen pizgarrietan ere pentsatu behar da.

Egia esan, Moranen hitzetan somatzen den mugimendu-erakunde arteko tentsioa aspalditik ezagutzen da parte-hartze teorian. Erakunde publikoetan parte hartzea edota erakunde publiko horiekiko aurrez aurre parte hartzea, dualismo horren aurrean, Igor Ahedo Parte Hartuz erakundeko zientzia politikoko irakasle eta ikertzaileak hirugarren aukera bat proposatzen: erakundearekin parte hartzea. Bultzada demokratizatzaileak esperimendua eta irekitasuna eskatzen ditu: ez da ahaztu behar demokrazia kritikoa eremu autonomoetatik loratzen dela, erakundeek autonomia hori babestu eta errespetatu behar dutela, eta, aldi berean, gizarte-mugimenduek gogoeta egin beharko luketela erakundetik kanpo mantentzearen mugei buruz. Ricard Gomà, Bartzelonako Unibertsitate Autonomoko (UAB) Zientzia politikoko irakasle eta Ikerketa Institutu bateko zuzendaria (Instituto de Estudios Regionales y Metropolitanos de Barcelona) ere bat dator espazio berriak irekitzeko behararekin. Espazio berriak ireki zeinetan bat egiterik izango dute, gatazkak eta kooperazioak, elkarrekin ikasteko beharretik abiatuta. Ekintza kolektiboen praktikak dibertsifikatzearekin batera ari dira proposamen hauek garatzen: gatazkan eta

erresistentzian ardaztutako estrategien ondoan, izaera prefiguratiboa duten ekintza kolektiboko praktikak sortzen hasi dira. Disidentziatik eta instituzioen aurreko autonomiatik abiatuta baina, eraikitzea, lankidetzan aritzea eta kooperatzea bilatzen dutenak. Bi alderdiak dira garrantzitsuak: beharrezkoa da auziek alternatiben eraikuntza integratzea, eta beharrezkoa da alternatiben eraikuntza horrek gatazkaren logika ez uztea erabat alde batera.

Lankidetzan eta kooperazioan oinarritutako espazio berriekin esperimendatzeaz ari bagara, lankidetzazko gobernantzaz ere ari gara. Berrikuntza demokratikoko gune horren abiapuntua Ipar global garaikideak aurrez aurre duen konplexutasun sozial handikoa da. Testuinguru konplexuetan dauden arazo konplexuen aurrean, lankidetzazko gobernantza premiazkoa da: arazo horiei ezin zaie aurre egin eragile politikoek, adituek, stakeholder-ek eta abarrek lankidetzazko estrategiak aktibatzen ez badituzte. Aterki horrek lankidetzazko gobernantzara hurbiltzeko era guztiak biltzen ditu, baina erronka da, Parte Hartuz elkarteko Uxue Zugazak azaldu duenez, lankidetzazko gobernantza-estrategiak justizia sozialeko esparruekin elkarrizketan jartzea.

Illo horretan, Ricard Gomàk erakunde publiko eta komunitatearen arteko gurutzaketatik elikatuko den lankidetzazko gobernantzaren aldeko apustua egiten du. Honek, berriz ere, azpimarratzen du, gizarte-praktiken autonomia errespetatuko duen eta, aldi berean, erakunde publikoen laguntzak dituen lankidetzazko estrategien beharra. Hala ere, apustu normatibo honek ez ditu lankidetzazko gobernantzaren aukerak agortzen, eta hala azaltzen du Igor Ahedok, Emersonnek eta Nabatchik proposatutako markotik abiatuta. Ikertzaileek lankidetzazko gobernantzaren hiruko tipologia proposatzen dute, sustatzailearen arabera bereizten direnak. Hau da, hiru moduak bereizten dira prozesua hasi duen eragilearen izaeraren arabera. Ezaugarritze hirukoitz horretan, lankidetzazko gobernantza kanpotik zuzendu daiteke, erakundeak gonbidatuta ematen denean; autoabiarazia izan liteke,

zuzenean inplikaturako alderdiek bultzatzen dutenean; eta modu independentean deitu daiteke, eragile independente batek bultzatzen edo sustatzen duenean. Jatorrizko aniztasun horrek lankidetzazko dinamika desberdinak sortzen ditu, eta bere garapenean eragin zuzena du.

Edonola ere, lankidetzazko gobernantzak erronka asko ditu. Horietako batek administrazio publikoa teknokratizatzeke joerarekin du zerikusia, hau da, ezagutza adituan oinarritutako administrazio publikoa bilakatzearekin. Porto Alegreko (Brasil) aurrekontu parte-hartzaileen esperientzia aitzindaria abiapuntu hartuta, Ernesto Ganuza Ikerketa Zientifikoen Goi Mailako Zentroko (CSIC) ikertzaileak azaldu du herritarren parte-hartzeak administrazioaren esperientziarako orientazioa pizten duela. Herritarren proposamenak administrazio publikoan integratzeak zera dakar, administrazioaren jakintza adituen eta teknikarien gisa berpentsatzea eta gizarteko ezagutzeekin duten harremana berpentsatzea. Hori da erronka handienetako bat: nola eraman testuinguru parte-hartzaileetan sortutako proposamenak teknokrazian oinarritutako administrazio publikora.

Oliver Escobar, Edinburgoko Unibertsitateko Politika Publiko eta Berrikuntza Demokratikoko irakasleak, antzeko diagnostiko bat partekatzen du, administrazioetan aldaketa kulturala oztokatzen duten erresistentziei arreta jartzean. Erakundeetan barrutik lana egiten duten ekintzaileen garrantzia alde batera utzi gabe, erakundeen ohiko erresistentzietan erakusten dute egiturak (arau-esparrua, erakunde-diseinua, etab.) alda daitezkeela, baina ez kultura. Eta, hala ere, ez dago denborarik: krisiak pilatzen ari zaizkigun une bati aurre egiten diogu, ohiko gobernu-moduak kinka larrietan jartzen dituztenak. Erakunde publikoen mugak ezagutzen ditugu, horiekin borrokatzeko. Horregatik, hegazkina hegan dabilen bitartean eraiki behar dugu hegazkina.

Urgentzia ezin da erabili pentsamendu kritikoa albo batera uzteko. Argi utzi digute mintzaldi hauetan, eta hala pentsarazten du baita ere Yanina Welp ikerlariak ere, Albert Hirschman Centre on Democracy institutuan lan egiten dutenak. Administrazio publikoen gaineko kontrola gauzatzeko beharraz, politika publikoak hobetzeko informazioa biltzearen beharraz, gardentasuna areagotzearen beharraz eta lankidetzazko sustatzearen beharraz hitz egiten du. Horiek guztiek irizpide edo ardatzak dira, ebaluatzeko partaidetzara eta lankidetzazko gobernantzara bideratutako gailu digitalen kalitatea. Gailu horien guztien erronka nagusia eslogan hutsetatik haratago joatea da, eragiteko gaitasuna duten aparatuak bihurtzeko.

Bukatzeko, Oliver Escobarrera itzuliko gara, proposatzen duen azken erronka jasotzera: garapen digitalak parte-hartzean duen eragina. Ildo horretan, irakasleak etorkizun hibridoa bistaratzen du, formatu digitalak eskaintzen dituen inklusio- eta efizientzia-aukeren aprobetxamendu idealean arreta jarrita, eta aurrez aurrekoak bakarrik ahalbidetzen duen giza dimentsioarekin orekatuta. Apustua bi kanalen arteko orekan kokatzen da. Horregatik, eten digitalak saihesteko eta inor kanpoan gera ez dadin, parte hartzeko prozesuek ez dute ahaztu behar laguntza teknologikoa eta hezkuntza digitala.

9. Ondorioak eta hurrengo urratsak

Gure abiapuntuko hipotesia zera da, datozen urteotako erronkek lankidetzaren eta plangintza publiko-komunitarioa indartzea eskatuko dutela, gizarte-eragile askoren agendak partekatzea, guztion ezagutza eta esperientziak batuz. Horregatik, Gi2030ean ikertzen ari gara nola gaitu lurraldeko udalerriak, erakundeak eta herritarrak etorkizun desiragarriak, hurbilak eta eragingarriak irudikatzeko, aurrez aurreko tailerrak eta plataforma digital bat konbinatzen dituen metodologia parte-hartzaile hibrido baten bidez.

Agian, Gi2030en ezaugarri berezia da herritarrek berek zuzentzen dutela prozesuaren garapena, benetako zentzu batean, herritarren galderak direlako prozesua abiarazi eta elikatzen dutenak. Erantzunak zein proposamenak, hein handi batean izaera herrikoi horrek baldintzatzen ditu, herritarrei irekitako tailerretan sortzen direlako batak zein besteak.

Azpiegitura deliberatiboa eta prospektiboa garatzen ari gara. Gipuzkoako lankidetzazko gobernantza ereduari gure ekarpena egin diogu, urteko ziklo partehartzaileak gaineratuta, osatzeko lankidetzazko gobernantzaren beste ekimen batzuk. Gure dinamikak ez datoz ezer ordezkatzera, politika egiteko modu bat aberastera eta osatzera baizik. Proposatzen dugun prozesuak bere mugak ditu, eta beharrezkoa da horiek argitzea eta ondo gogoan izatea. Ez gara herritarren batzar lotesle bat, esaterako. Gi2030 ez da partaidetza-, deliberazio- eta ordezkartza-prozesu bat ere. Lankidetzazko gobernantzaren metodologietan eta esperientzietan esperimentatzeko prozesu bat baizik ez da. Sortutako ikaskuntzak eta gaitasunak dira proiektuaren emaitza nagusia, nahiz eta zaila izan ditugun adierazleekin emaitza horiek neurtzea edo egindako aurrerapenak edo ekarpenak kuantifikatzea.

Hala eta guztiz ere, lehen 7 hilabeteetan, Gi2030 proiektuak hainbat mugarri aipagarri gainditu eta dokumentatu ditu, plataforman eskegi ditugunak: 13 tailer burutu ditugu Gipuzkoako campusean, guztira 116 galdera sortu dituztenak 2030 Agendaren erronkei lotutakoak, 300 parte-hartzaile aktibo baino gehiagoren laguntzarekin. Lankidetzazko gobernantzari buruzko galderak lehenesteko eta hobetzeko lana Gipuzkoako bi udalerritan egin dugu, Itziar eta Zegaman, herritarrekin batera, parte hartzeko dinamika baten bidez. Ariketa hori "Gi2030 Festibala" deitu dugunaren esparruan gauzatu dugu, uztaileko bi larunbatetan. Festibal horretan proiektua sozializatzen saiatu gara, kultur-topaketa formatua erabiliz. Gi2030 plataforma digitalak jasotzen ditu prozesu osoan zehar sortutako galdera guztiak. Plataforman aurki daiteke, baita ere, aditu- eta herritar-kontrasteak, proposatu dituzten galdera-hobekuntzak eta, hainbat galderek zeukaten antzekotasunagatik, azkenean, bat egin duten galderak ere.

Era berean, bi kontsulta-txanda osatu ditugu trantsizio sozial, digital eta berdean adituak diren 29 aditurekin, UPV/EHUko campuseko tailerretan sortutako galderak baloratzeko, hobetzeko eta hautatzeko. Kontraste-ariketa horren ondorioz, plataforman bi txosten eskegi dira, edonork irakur ditzan. Material horrek funtzio bikoitza betetzen du. Alde batetik, itzulketarako eta parte-hartzaileen arteko interakzioa sustatzeko balio behar du. Beste aldetik, Gi2030 prozesuaren eduki zehatzak jasotzen ditugu, galderak hautatu eta hobetzeko ariketak sortzen duen informazio kuantitatibo eta kualitatibo osoa modu sistematizatuan publikatuta gera dadin.

Disziplina eta eskarmentu anitzeko adituak bilduko zituen prozesua irudikatu genuen, zeregin batekin: herritarrek egindako galderen inguruan adostasunak lortzea eta herritarrei eragiten dieten auzien inguruan eztabaidatzea. Irudi hori gauzatzeko, beste mugarri bat Delphi metodoa egokitzea izan da. Adituen arteko interakzioa eta lankidetzazko sustatzeko tresna arin

bat prototipatu dugu eta praktikara eraman. Delphi metodologia gurera moldatzea erabakigarria izan da prozesuaren eraginkortasunean, galdera guztien artean funtsezkoenak lehenesteko, hautatzeko eta arrazoitzeko aukera eman digulako, adituen ezagutzan eta esperientzian oinarrituta.

Gizarte-trantsizioaren esparruan, osasun-sistemeekin lotutako galderak nabarmendu ziren, osasuna gaixotasunik eza bezala uler ez dadin eta gehiegizko medikalizazioa murrizteko. Trantsizio ekologikoaren esparruan, hautatutako galderak lurraldean zentratu ziren, esaterako, GFAk iraunkortasunera bideratutako aldaketak sustatzeko har zitzakeen neurriei buruzkoak, ezagutza zientifikoarekin lotura estutzeari buruzkoak, edota Gipuzkoako biztanleriaren kontsumo ohitura arduratsuagoak sustatzeko neurri zehatzei buruzkoak. Trantsizio teknologikoaren esparruan, berriz, botere legegilea eta administrazio publikoa teknologiak eragindako aldaketetara egokitzeari buruzko galderak nabarmendu ziren, baita jendarte ekitatiboagoa lortzeko eta teknologia gizarte osoaren zerbitzura egon dadin sustatzeko neurriei buruzkoak ere.

Oro har, Delphi metodoak hainbat ikuspegi eta ezagutza biltzeko aukera eman zigun, parez pare ditugun lurralde-erronkei buruzko gure ulermena aberastu dadin eta irtenbide berritzaileetarako ate berriak ireki daitezzen. Eragileen arteko aniztasuna eta lankidetzak izan dira prozesua ahalbidetu duten zutabeak, eta erakutsi digu Delphia tresna baliagarria dela adituen artean erabakiak adosteko. Gaiak konplexuak direnean, disziplina anitzeko adituak prozesuan inplikatzeko eta adostasunetara iristeko modua erakusten du. Prozesuaren fase honetan hautatutako galdera horiei, aurrerago, lurraldeko hainbat herritan erantzungo diete herritarrek, 2030ean Gipuzkoarentzako ikuspegi kolektibo bat eraikitzeko oinarri gisa, gizarte justuagoa, iraunkorragoa eta teknologikoki egokituagoa lortze aldera.

Horrekin guztiarekin, proiektuaren erdialdera iritsi gara. Puntu honetan 10 galdera ditugu, Gipuzkoako herritarrek erantzun ditzaten eta proposamenak egiteko balioko dutenak: trantsizio sozialari buruzko 2 galdera, trantsizio digitalari buruzko 2 galdera, trantsizio ekologikoari buruzko 2 galdera eta lankidetzazko gobernantzari buruzko 4 galdera:

1. Nola lor dezakegu gorputzaren osasun fisikoaz haratago doan ulerkera gure osasun-sisteman?
2. Zeintzuk dira gazteen osasun mentala baldintzatzen duten faktoreak?
3. Kudeaketaren eremuetan, informazio zientifikoa eskuragarri dagoen arren, zergatik ez dira aplikatzen soluzio zientifikoan?
4. Nola lortuko dugu Gipuzkoako biztanleak modu iraunkorrago batean elikatzea?
5. Nola egokitu behar dute GFAko botere legegileak eta administrazio publikoak teknologia eragindako aldaketa bizkorretara?
6. Nola susta daiteke teknologia pertsona guztion zerbitzura egotea?
7. Nola bermatu interes kolektiboak ez direla interes pribatuak/partikularrak?
8. Erabakiguneetan, nolako izan behar da parte-hartzea? Zeintzuk dira mugak/non parte hartzen da/nortzuk parte hartzen dute?
9. Komunitatean parte hartzeko, zer kendu behar diogu gure bizimoduari, komunitateari benetan ekarpena egiteko? Denbora irabazteko?
10. Nola lor daiteke gobernariak, legegileak herritarrengandik hurbilago dauden erabakiak eta ekintzak aurrera eramatea?

Datozen hilabeteetan ere estrategia hibrido berarekin jarraituko dugu, orain arte bezala, konbinatuz plataforma digitala (Gi2030.eus) eta Gipuzkoako hainbat udalerritan egingo ditugun tailer presentzialak. Parte hartzeko bi kanal, beraz, paraleloan funtzionatzeko, helburu berarekin biak: galderak proposamen eraginkorretan bihurtzea.

- Plataforma digitala. Irailetik aurrera, interesa duen pertsona edo erakunde orok Gi2030 plataformaren bidez hautatutako 10 galderen inguruan proposamenak egiteko aukera zabalduko dugu.

- Tailer presentzialak. Urritik aurrera, 3-4 orduko hiru tailer egingo ditugu Gipuzkoako hiru herritan. Udalerri bakoitzak hiru trantsizioen gakoetako bat landuko du, tailer bakoitzean galdera bakarra landuko delako. Tailer horien metodologia aztertzeko, lankidetzazko gobernantzari buruz egin ditugun galderak argitzen saiatuko gara aurretik, berrikuntza demokratikoen arloan esperientzia duten eragileekin aurretiaz egingo dugun beste topaketa batean.

Bi partaidetza-kanal horietatik ateratzen diren proposamen multzoa plataforma digitalaren bidez lehenetsiko dira, eta proposamen horiek 2024ko urtarrilerako aurreikusita dagoen proiektu-amaierako argitalpenean jasoko ditugu. Lehenago, ordea, 2023ko abenduan, itzulketa-ekitaldi bat egingo dugu, parte-hartzaile guztientzat irekia. Ekitaldi horretan, gainera, proiektuaren "erreminta-kaxa" aurkeztuko dugu, zeinak jasoko dituen lankidetzazko gobernantzari eta tailerretan landutako beste gaietarako hainbat bideo-labur eta tailerrak errepikatzeko beharrezko fitxak. Erreminta-kaxa hori osatzen joango gara, 2030eko ikuspegi partekatua lurraldera zabaltzen jarraitu ahal izateko.

Amaitzeko, prozesu honetan zehar lagundu, babestu eta entzun gaituzten hainbat laguni eskerrak emateko ohar berezi bat egin nahi dugu:

- Gure solaskideak GFAn (Sebas Zurutuza, Ander Arzelus, Olatz Errazquin, Mikel Pagola, Jon Gurrutxaga, Xabier Barandiaran Irastorza)
- Ikasle Errektoreordetza (Fernando Tapia) eta Gipuzkoako campuseko Errektoreordea (Agustin Erkizia)

- Globernance (Daniel Innerarity, Txetxu Ausín, Sergio García Magariño, Nahia Delgado, Mikel Cabello, Cristina Monge)
- Euskampus Fundazioa (Jordi Campas)
- Gipuzkoako campuseko zuzendariak eta dekanook (Beñat Amenabar, Gabriela Chotro, Alex Mendiburu, Ana Beraza, Amaia Irazusta, Xabier Ostolaza)
- Gipuzkoako campuseko ikasleak (Julia, Paula, Fifu, Juanjo, Maiane, Paula)
- Zegamako Udala (Edurne, Iker, Olaia, Nerea, Josune)
- Itziarko Udala (Arantza, Maixus, Itziar, Luzi, Iker)
- Gorka Egia aholkularitza
- Sorland (Gorka, Jon)
- Komunikatik (Asier Amezaga)
- Colectic (Bru Aguiló, Sara Borrella, Núria Alonso, Joel Calvet)
- Decidim.org (Carol Romero)
- Arantzazulab (Naiara Goia, Ione Ardaiz, Ane Miren Valenciano)
- BC3 (Mavi Roman eta Elena Galan)
- Deliberatiboa (Arantxa Mendiharat)
- Medialab-Tabakalera (Arantza Mariskal)
- Booktegi (Aritz Branton)

10. Epilogo

Iñaki Zabaleta Gorrotxategi

(UPV/EHU)

Euskal Herriko Unibertsitateak, Gipuzkoako Foru Aldundiak eta bestelako hainbat herritar eta gizarte eragileek gonbidapen bat egiten digute: “Gipuzkoa irudikatu 2030ean”! Helburua da, esaten zaigu, “etorkizunari begira jartzea eta gure erronken ikuspegi partekatu bat identifikatzea eta irudikatzea”. Egitasmo honek, finean, gizakiaren berezko behar bati erantzuten dio: guk erreferentziazko helburuak edo gure ekintzen motorra aktibatuko duten idealak behar ditugu, hain zuzen, gizakiak ez dituelako gauzak zerbaitegatik bakarrik egiten, baizik eta baita eta batez ere zerbaiterako. Baina etorkizuneko helburu horiek ez dira hor dauden edo aurkitzen ditugun gauzak, ez dira ezer guk hor jartzen ez baditugu eta, alde honetatik, ez dugu ahaztu behar ezinbestekoa dela, ezeren aurretik, guk ideal horiek elkarren artean adostea eta elkarrekin eraikitzea. Hala ere: nor da “gu” hori? Horixe da betiko kanta herrikoi batek, “beti eskamak kentzen”, galdetzen duena: “zer gara gu, nor gara gu?” Eta hau ez da inolaz ere bigarren mailako kontu bat: “gu” ezberdinak daude, behar eta erronka ezberdinak dituztenak, eta horregatik nahitaezkoa zaigu “gu” horretaz pentsatzea.

Bada Joxe Azurmendik aukera paregabea eskaintzen digu “gu” hori guretzat zer den eta zer izan behar duen ulertzeko. Berak garbi du zein den bere jaioterria: “Oso zegamarra sentitzen naiz”, dio pozik “mendiko” euskaldun gisa, “eta umetako oroipenak Aizkorrekin oso lotuta dauzkat”. Baina Euskal Herria da bere hausnarketen jomuga. Zegama bezalako herri txiki batek Azurmendi bezalako pentsalari handi bat eman du: horren lekuko dira bere liburu bikainak (40 baino gehiago) eta bere artikulu apartak (500 baino gehiago). Azpimarratzekoa da, gainera, horiekin guztiekin euskaldun bezala hartzen duen konpromisoa. Honengatik sortu genuen 2019an “Joxe Azurmendi Katedra” –besteak beste Jakin taldearen ekimenez

Euskal Herriko Unibertsitateak eta Gipuzkoako Foru Aldundiak ahalbidetutako egitasmo bat-berak utzi digun altxorra lantzeko eta horren haritik ikerketa berriak bideratzeko. Baina pentsalari baten arrakasta pentsaraztean dago eta, hortaz, berari loreak botatzen ibiltzea baino, bada, berak esandakoari begiratuko diogu euskal "gu" hori zer den hobeto ulertzeko. Honetan lagungarri izango zaigu Hizkuntza, Nazioa, Estatua (2017) bere liburua.

Azurmendik zera galdetzen du hasteko: ba al dago euskal identitaterik? Normalean ez dugu arazorik izaten persona baten identitateaz, izaeraz, nortasunaz edo karaktereaz hitz egiteko, baina zalantza gehiago dauzkagu hitz horiek herri bati esleitzerakoan. Horregatik galdetu behar dugu zehatzago: ze zentzutan hitz egin dezagegu euskal identitate batez? Ezeren aurretik, baina, Azurmendik garbi ditu hiru gauza: 1. Kontzeptuak etengabe argitu behar dira: hitz baten esanahia ez da inoiz absolutoa –hitz batek esanahi asko eduki ditzake– eta horregatik da hain garrantzitsua hitzen erabilera ezberdinak historikoki eta konparatiboki aztertzea. 2. Erreduktionismoak ez dakar ezer onik: berez konplexua dena ezin da sinpleki azaldu –gogoratu Wittgenstein: "ez da erraza berez zaila dena erraz esplikatzeko"– eta euskal errealitate nahasiak ere errelato kontraesankorrak eduki ditzake. 3. Euskal pentsamendua garatu behar da: zerbaiten kontaketa beti da norbaitena eta, alde honetik, agerikoa da beste batzuk izan direla gure historia idatzi dutenak eta digutenak. Horregatik, eta gurea ere partziala izango bada ere, beharrezkoa da guk ere gurea guretik ikertzea eta zabaltzea.

Ikusitakoak ikusita, bada, onuragarria izan daiteke distantzia hartzea, neurri batean behintzat, eta horregatik galdetzen du Azurmendik orokorrean: zein da nazioaren kontzeptu klasikoa? Normalean ohikoa izan da nazioak, gutxi-asko, hizkuntza komunitateekin lotzea. Honen harira Herodoto ekartzen digu gogora, K.a. V. mendeko greziar historialaria, zeinek metaforikoki "arrazak" eta "odola" bezalako hitzak erabiltzen zituen –gogoratu Xalbador bertsolariaren "odolaren mintzoa"– hiri-estatu ezberdinetan banatutako hizkuntza bereko

heleniarrak biltzeko. Herria eta hizkuntza lotzearen kontua, halaber, oraindik ere ohikoagoa da berpizkundetik aurrera eta, hala, adierazgarria da nola ordura arteko herrien arteko borrokak hizkuntzen arteko borroketan bihurtzen diren. Horrela sartzen dira, adibidez, Biblia itzultzeko lehian. Ohikoa izan da, beraz, nazioa “naturalizat” eta estatua “artifizializat” hartzea –haiek “aurkitu” eta hauek “eraiki” egiten dira– eta hortik askok irudikatu dute gizadia hizkuntza ezberdineko nazioetan banatuta bezala. Honela Azurmendi: “Ezaugarri esentzial moduko zerbait badago, komunitatea bereizteko, hizkuntza izaten da hori”.

Aurrera eginez, eta teorian geratu gabe, Azurmendik zuzenean begiratzen dio Euskal Herriari, benetakoari, eta zera galdetzen du: nola pentsatu gaur euskal nazioa? Bada buelta gehiegi eman gabe, eta beste nazioekin alderatuta, garbi du gurea egoera ez normal batean dagoela. Egin kontu, beti ere, ezer ez dela normala edo anormala berez, baizik eta soilik besteekiko erlazioan –denok pobre bagara ez dago pobrerik, denok aberats bagara ez dago aberatsik– eta horregatik esan daiteke euskaldunak ez hainbeste ezberdin direla, baizik eta propioki ezberdin daudela munduan. 1789tik aurrera, bereziki, “nazioa” eta “estatua” identifikatuz doaz –horra hor gure DNI edo NAN delakoa– eta galdutako Foruak eta horien ordeztako eskasak diren Kontzertu Ekonomikoak gogoratuz zera dio Azurmendik: “Zer da nazio bat, modernitatean egon bai, baina botererik ez duena”. Aipatzekoa da, gainera, gaurko “euskotarra” ez dela jada hain “euskalduna” –agerikoa da Euskal Herrian atzera egin duela euskal hizkuntzak– eta horren guztiaren ondorioz “nazio hautsi” batez hitz egiten du eta, laguna duen Gandiagaren hitzak hartuz, zera oihukatzen du: “ez gara iristen nazio izatera”.

Baina Azurmendik tinko eusten dio oinarrizkoa denari eta, zentzu honetan, garbi du ezin dugula ahaztu bi gauza direla “nazioa” eta “estatua”. Nazioa berez pre-politiko da eta, horregatik, gero datozen, eta estatuaren zerbitzari diren, legegileek eta epaileek ezin dute erabaki nazioa zer den. Honengatik zioen Rousseauk, aspaldi, honelako hau: “Herri bat herri

da, jada, errege bati bere burua eman aurretik". Eta honen haritik zera eransten zuen: "Egoki litzateke, herri batek errege bat hautatzen duen akta ikertu baino lehenago, herri bat herri egiten duen akta ikertzea". Antzeko moduan hausnartzen zuen Kantek ere pixka bat aurrerago: "Oinarririk gabekoa da esatea, den-dena gobernatzeko modutik datorrela"; eta irizpide nagusi gisa "hizkuntza" hartuz –egiaz modu tradizional batean– "herrien karaktereez" hitz egiten zuen, eta baita eta horien eskubide etikoez ere. Kontua da, bestela esanda, gure arteko eztabaida politikoak ez direla eta ezin daitezkeela bukatu bata monarkikoa eta bestea errepublikarra dela edo bata eskubiarrra eta bestea ezkertiarra dela edo bata kontserbadorea eta bestea progresista dela ondorioztatuz. Horren guztiaren aurretik badago beste zerbait.

Modu honetan iristen du Azurmendi, berriro, oinarrizko lotura baten garrantzia irmotasun osoz eta konplexurik gabe azpimarratzera, hots, orohar "nazioak" eta "hizkuntzak" erakusten duten barruko loturarena: "Nazioa ez da hizkuntza (bakarrik)" baina "nazioa hizkuntzan errekonozitzen da". Honengatik, bada, ez da eroso sentitzen gaurko hainbat espresioekin, bere ustez artifizialegiak edo abstraktoegiak diren hainbat espresio berriekin, zeintzuk azalean geratuz –nahiz eta seguruenik intentzio onenarekin izan– funtsezko lotura hori ahaztu edo bigarren maila batean jartzen duten. Gauza asko esplikatuz daitezke "subalternitateak" abiatuz, bai, baina propioki euskara da menpeko egiten gaituena; hainbatetan ere argigarria izan daiteke "komunikazio espazioa" jomuga gisa hartzea, bai, baina ezin dugu ahaztu elkarren arteko ulermena batez ere hizkuntzaren bidez gauzatzen dela. Hitzek ezin dute oztopo bihurtu, alderantziz, hitzek errealitatea ondo aztertzen lagundu behar digute eta, alde honetatik, berriro heltzen dio arazoaren muinari, hots, betikoari eta betirakoari: "Euskalduna euskarak egiten du. ... hori da edozein naziotan normala, ez dago beste misteriorik".

Baina Azurmendik berriro begiztatzen du Euskal Herria, hemen eta orain, eta berriro antzematen du "izena" eta "izana" ez datozela bat. Gurean behintzat "nazioaren eta hizkuntzaren identifikazio estu-estu eta zurrinak" ez du funtzionatzen eta, jakina, honek gehiago hausnartzera eramaten gaitu. Asko dira erabiltzen ditugun izenak: batetik dena hartzen duen Euskal Herria (linguistiko-kulturala dena baina errekonozimendurik gabea) eta bestetik zatikakoak edo partzialak direnak, besteak beste, politikoagoa den Euskadi eta bestelako arazoak dituzten Nafarroa eta Iparraldea: "Izena ere ezin dugu adostu". Zer pasatzen da, gainera, teorian Euskal Herrian dauden lekuetan, non euskaraz apenas hitz egiten den? Egia bada hizkuntzak zehazten duela herria, esan al daiteke Tuter eta Kaskante, adibidez, Euskal Herria direla? Bada Azurmendik, korapilo honen haritik, berriro hausnartzen du identitateaz. Zerbaiten edo norbaiten identitatea ez da horren oraina harrapatzen duen argazki baten modukoa aldiz, berori gehiago da pelikula bat bezala, zeinek gainera iraganeko memoria eta etorkizunerako egitasmoa biltzen dituen: "Identitatea, jada ez denaz eta oraindik ez denaz osatzen da".

Gaurko euskal errealitate gordinetik abiatuta eta beronen biharko egoerari begira jarritz, bada, Azurmendik berriro galdetzen du: nola pentsatu euskal nazioaren etorkizuna? Eta hau esaten duen bezala politikan sartzen da: nazioa ez da berez politikoa, baina nahitaez politika inplikatzeko eta konplikatzeko du. Eta guztiz kontziente da politikariaren esker txarreko egitekoaz: bai edo bai oreka zail baten atzetik dabilta, hots, "biharko helburuen" eta "gaurko zereginen" arteko orekaren bila. Ze politikan, baita bestelako esparruetan ere, askoz ere errazagoa da "helburua irudikatzea" "helbidea zehaztea" baino. Azurmendi ez da politikaria, baina ezin du politika alboratu –politika guztion gauza da– eta hortaz zera ohartarazten du: politikariak, bereziki euskaldunak, ezin du ahaztu hizkuntza zentrala eta utziezina dela: "Hor dago gakoak: norako bidean sartzen gara bestela". Gai polemikoak ere hartzen ditu hizpide eta, alde honetatik, hausnartzen du "independentziaren ideiaz", zein sakonean "beste Europa baten

ideia” baino ez den. Bada hortik salatzen du europar estatuen ezkutuko nazionalismoa eta, euskaldunei begira, “beste edozein herrirekin berdintasuna” eskatzen du.

Azurmendik euskal arazoaren muinari begiratzen dio –“ezer berririk ez daukat esteko”– eta ez da hitzen kontsumismoan erortzen, alegia, ez ditu hitzak erabiltzen eta botatzen, ze ondo asko baitaki berritzeagatik berritzeak ez dakarrela ezer onik. Berrikuntzatik erraz pasa daiteke berriketara. Funtsezkoa dena ezin daiteke aldatu, alegia, agerikoa da dena egokitu behar dela –denbora ez da alperrik pasatzen– baina ezin dugu iparra galdu: ezinezkoa da euskal nazioaz hitz egitea, zentzuz behintzat, aldi berean euskal hizkuntzaz hitz egin gabe. Bada honetan guztian Azurmendi pentsalaria, egiaz, bada ere euskal aktibista bat, alegia, euskal pentsamendu propio bat bideratu eta indartu nahi duen bat. Euskaraz “pentsatuz eta idatziz” euskal herrigintza bultzatzen du eta, zentzu honetan, ez du soilik gurea ulertu nahi baizik eta baita eraldatu ere. Hitzak ez dira soilik zerbait esateko baizik eta baita zerbait egiteko ere, bai, eta Azurmendik hori euskaraz egiten du, berak ondo asko dakielako euskara ez dela euskaraz baino salbatuko. Bidea luzea izango da, badaki, baina nahiago du zuzeneko noranzkoan milimetroka aurrera egin, noraezean kilometroak egiten ibiltzea baino.

Gogora ditzagun, horren harira, Joxe Azurmendiri buruzko Joseba Sarrionaindiaren hitz batzuk. 2019ko abenduaren 11tik 13ra kongresu bat antolatu geneuen Donostiako San Telmo Museoan: “Joxe Azurmendi: euskal pentsamenduaren ur-jauzia”. Bada horretarako Sarrionaindiak testu bat prestatu zuen, “Azurmendiren inguruko sei-zazpi ideia”, non berarekin ikasitako edo pentsatutako hainbat kontu laburbiltzen dituen. Hona hemen testu horren azken aldera irakurri dezakeguna: “Azurmendi estimatzen dudala esan dut ... lankide sentitzen dudala Euskal Herria den espazioaren eraikuntzan. Uste dut komunikazio gune horretan bera erreferentzia ezinbestekoa izango dela luzaroan. Estimaten dut baita ere askatasun eta balio elemental batzuen defentsan jardun delako beti. ... Horixe ba, baditut

Azurmendiren liburu batzuk irakurri gabe oraindik, asko idatzi du. Irakurrita ditudan Azurmendiren liburuetan zentzu berriak aurkitzen ditut berrirakurtzean. Azurmendirenak irakurtzea onuragarria egiten zait beti. Zuei berdin gertatzen bazaizue ... ez da gure meritua bakarrik, baizik eta Azurmendiren obraren balioa". Ezin dugu ados baino egon.

Bukatzeko itzuli gaitezen hasierara: gonbidapen bat egin zaigu, "Gipuzkoa irudikatu 2030ean!", eta hortik gure erronken inguruko hausnarketa bat egitea eskatu zaigu; kontua da ametsak behar ditugula, gure egitekoa gidatuko duten ametsak, baldin eta egiaz zerbait hobetu nahi badugu. Baina aurrera begira jarri aurretik, bada, jakin egin behar dugu nor edo zer garen, baita nondik gatozen ere, horrela bakarrik izango baita posible, benetan, gure erronkak modu egokian zehaztea, alegia, gure behar propioei erantzungo dieten ekimenak eta egitasmoak proposatzea. Bada honengatik guztiagatik, eta zalantzarik gabe, nahitaezkoa zaigu "euskal identitateaz" pentsatzea –nahiz eta hori politikoki oso zuzena ez den eta batzuek gainera kaltegarri ikusten duten– halako moldez non hausnarketarekin hasi orduko, eta kasik konturatu gabe, euskal hizkuntzarekin egiten dugun topo. Ikusitakoak ikusita, baina, badirudi aipatutako gonbidapena birformulatu egin beharko dugula. Agian Gipuzkoa baino Euskal Herria esan beharko genuke, eta agian 2030 baino 3020: "Irudikatu Euskal Herria 3020!" Eta ez ahaztu Xabier Lete: "Gure herriko lanak haundi dire, astun dire, gogor dire, zatiturik daudenentzat".

11. Bibliografia

- Arantzazulab (2023). Lankidetzazko Gobernantza-mapa.
<http://arantzazulab.eus/ezagutzaataria/>
- Askoren artean (2019). Kultura politiko berri baten eraikuntza Gipuzkoan. Donostia: DFG.
- Askoren artean (2022). LAIAN, Etorkizuna Eraikiz herrigintzarako lankidetzaren ereduaren dokumentala. Donostia: DFG.
<https://www.youtube.com/watch?v=llbIPCnzQck>
- Azurmendi, J. (2017). Hizkuntza, Nazioa, Estatua. Donostia: Elkar.
- Barandiaran, X. (2022) El futuro del futuro. Orain & Etorkizuna, 82.
- Barandiaran, X., Canel, M. J., y Bouckaert, G. (2023). Introducción: Etorkizuna Eraikiz, un caso destacado de gobernanza colaborativa. En: Xabier Barandiarán, María José Canel y Geert Bouckaert (eds), Construir una Gobernanza Colaborativa en tiempos de incertidumbre: Lecciones pracadémicas de la provincia vasca de Gipuzkoa. Leuven: Leuven University Press, 2023; 21-38.
- Batory, A. y Svensson, S. (2017). Transforming into Open, Innovative and Collaborative Governments. Literature and report review, Work Package 2, Deliverable 2.1.
- Bøjer, M. (2023). Etorkizuneko errealitateen kosorkuntza. Etorkizunari aurre egitean erori ohi garen hiru tranpak. Jakin 256-257, 39-48.
- Borge, R., Balcells, J. & Padró-Solanet, A. (2022). Democratic Disruption or Continuity? Analysis of the Decidim Platform in Catalan Municipalities. American Behavioral Scientist 0(0), 1-14.
- Bouckaert, Canel y Barandiaran (2023) Conclusiones: Lecciones pracadémicas aprendidas. En: Xabier Barandiarán, María José Canel y Geert Bouckaert (eds),

Construir una Gobernanza Colaborativa en tiempos de incertidumbre: Lecciones pracadémicas de la provincia vasca de Gipuzkoa. Leuven: Leuven University Press, 2023; 217-231.

- Casado, A. (2022). Casa de cambios. Activar capacidades transformadoras. Barcelona: NED.
- Decidim (2018). Decidim: political and technopolitical networks for participatory democracy (Decidim's project white paper).
- Dewey, J. (1922). Human Nature and Conduct: An Introduction to Social Psychology. New York: Henry Holt and Co.
- DiSalvo, C. (2022). Design as Democratic Inquiry: Putting Experimental Civics into Practice. Cambridge, MA: MIT Press.
- Eizagirre, A., Larrea, M. & Tapia, F. (2023). Experimentación activa a través de la investigación de acción: La experiencia del Etorikizuna Eraikiz Think Tank. En: Xabier Barandiarán, María José Canel y Geert Bouckaert (eds), Construir una Gobernanza Colaborativa en tiempos de incertidumbre: Lecciones pracadémicas de la provincia vasca de Gipuzkoa. Leuven: Leuven University Press, 2023; 116-128.
- Espiau, G. (2023). Eraldaketa handien dimentsio kulturala: euskal esperientzia. Jakin 256-257, 91-106.
- Fundación Platoniq. 2021. Safe(r) Spaces and participation. https://culture-labs.eu/wp-content/uploads/2021/07/Safer_Spaces_and_participation.pdf
- Goia, N. (2022) Lankidetzazko gobernanta: erakunde publikoen eta gizartearen arteko deliberazio eta ekintza partekatua Arantzazulaben esperientziatik. En: Askoren artean, Kultura politiko berri baten eraikuntza Gipuzkoan. Donostia: GFA.
- Lafuente, A. (2022) Itinerarios comunes. Laboratorios ciudadanos y cultura experimental. Barcelona: NED.
- Sitra. 2023. Megatrend cards. Helsinki.

- Zuberogoitia, A. y Madinabeitia, M. (2023). Krisi globalari dagokion pentsamoldearen arrastoan. Jakin 256-257, 13-22.
- Zucker, M., Goia, N. & Ardaiz, I. (2022). What would it take to reimagine the future of collaborative governance? Research into transformation ecosystems.
<https://arantzazulab.eus/en/what-would-it-take-to-reimagine-the-future-of-collaborative-governance-research-into-transformation-ecosystems>
- Zurutuza, S. & Errazquin, O. (2023). The contribution of Etorikizuna Eraikiz to the 2030 SDGs Agenda. Analysis of alignment of the objectives of Etorikizuna Eraikiz with the Sustainable Development Objectives. <https://www.gip.eus/2030agenda>